

Univerza
v Ljubljani *Biotebniška*
fakulteta

ANALIZA STANJA KMETIJSTVA NA OBMOČJU KRAJINSKEGA PARKA LJUBLJANSKO BARJE

KONČNO POROČILO

Revidirano in dopolnjeno poročilo

Ljubljana, julij 2011

NASLOV PROJEKTA:

Analiza stanja kmetijstva na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje

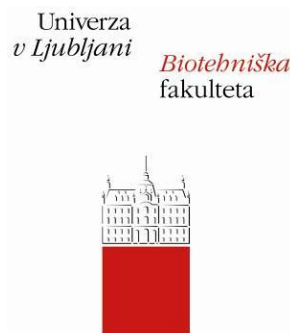
Končno poročilo

NAROČNIK:

Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje

Podpeška cesta 380
1357 Notranje Gorice

IZVAJALEC:

Univerza v Ljubljani,
Biotehniška fakulteta
Oddelek za agronomijo

**Katedra za agrometeorologijo,
urejanje kmetijskega prostora,
ekonomiko ter razvoj podeželja**

Jamnikarjeva 101
1000 Ljubljana

NOSILEC PROJEKTA: Prof. dr. Andrej Udovč

Datum:
31.07.2011

Dekan Biotehniške fakultete

Prof. dr. Mihael Jožef Toman

SEZNAM DELOVNE SKUPINE

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Oddelek za agronomijo

**Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora,
ekonomiko ter razvoj podeželja**

Jamnikarjeva 101, SI-1000 Ljubljana

Vesna Miličič, MSc, univ.dipl.inž.agr.
Mag. Anton Perpar, univ.dipl.inž.agr.
Franc Kramarič, inž.kmet.

Priporočen način citiranja:

Miličič, V., Perpar, A., Kramarič, F., Udovč, A. 2011. Analiza stanja kmetijstva na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje. Končno poročilo. Naročnik: Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora, ekonomiko ter razvoj podeželja, Ljubljana, str. 90.

Sestavni del končnega poročila je tudi zgoščenka z digitalnimi prostorskimi podatki (ESRI shape file).

SLOVARČEK

Dejanska raba kmetijskih in gozdnih zemljišč (evidenca dejanske rabe zemljišč)	Je raba zajeta v postopku digitalizacije. Za podlago pri zajemu rabe služi najnovejši letalski ali satelitski posnetek, ki odraža trenutno realno stanje v naravi.
Evidenca Grafičnih Enot Rabe zemljišč Kmetijskih gospodarstev (evidenca GERK)	Je dejanska raba zemljišč enega kmetijskega gospodarstva, ki so vpisane v register kmetijskih gospodarstev. Pogoj za pridobitev subvencij v okviru kmetijske politike je vpis v RKG. V evidenco GERK se podatki vnašajo na podlagi vlog kmetijskih pridelovalcev za subvencije. Raba kmetijskih zemljišč po GERK-ih se v elektronski obliki usklajuje z dejansko rabo kmetijskih in gozdnih zemljišč ter rednimi terenskimi kontrolami.
Geografski informacijski sistem (GIS)	Je sistem za zbiranje, shranjevanje, iskanje, pretvorbe in prikazovanje prostorskih podatkov stvarnega sveta za določene namene, kar vključuje splošno in posebno strojno opremo, sistemsko in posebno programsko opremo, uporabniške programe, bazo prostorskih (geografskih) podatkov ter vzdrževalce in uporabnike informacijskega sistema.
GERK	Grafična Enota Rabe zemljišč Kmetijskega gospodarstva. Je strnjena površina kmetijskih ali gozdnih zemljišča z isto vrsto dejanske rabe, ki je v uporabi enega kmetijskega gospodarstva s pripadajočim KMG MID.
GERK PID	Neponovljiva številka GERK-a z določeno kategorijo rabe tal znotraj enega kmetijskega gospodarstva s pripadajočim KMG MID.
Kakovost podatkov	Se največkrat opredeljuje glede na namen, izvor, uporabo ter opisne lastnosti podatkov, ki so popolnost, usklajenost in natančnost.
Kmetijsko gospodarstvo	Je organizacijsko in poslovno zaokrožena gospodarska celota, ki obsega eno ali več proizvodnih enot, se ukvarja s kmetijsko oz. gozdarsko dejavnostjo in ima eno vodstvo.
KMG_MID	Je devetmestna identifikacijska številka kmetijskega gospodarstva, ki jo določi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob vpisu kmetijskega gospodarstva v Register kmetijskih gospodarstev (RKG). Po Zakonu o kmetijstvu, se morajo v RKG vpisati vsa kmetijska gospodarstva na območju Slovenije, ki uveljavljajo finančne podpore ali kakršnekoli druge ukrepe.
Natura 2000	Je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, ki so jih določile države članice Evropske unije. Njen glavni cilj je ohraniti živalske in rastlinske vrste ter habitate, ki so redki ali pa so v Evropi že ogroženi.
Navzkrižna skladnost	So predpisane zahteve ravnanja ter dobri kmetijski in okoljski pogoji, določeni v predpisu, ki ureja predpisane zahteve ravnanja ter dobre kmetijske in okoljske pogoje pri kmetovanju in predpisu, ki ureja ukrepe osi 2. iz PRP 2007-2013.
Ortofoto	Je skeniran ali digitalni letalski ali satelitski posnetek, ki je z upoštevanjem centralne projekcije posnetka in modela reliefa transformiran v državni koordinatni sistem in je v metričnem smislu enak linijskemu načrtu ali karti.
Podatkovni sloj	Je niz geografskih tematskih podatkov, predstavljenih v grafični obliki, ki opisuje prostorsko spreminjanje izbrane tematike. Za namene prostorskih analiz se najpogosteje uporablja vektorski podatkovni sloj.
Poligon	Je geometrijska enota, ki nastane s spojitvijo treh točk na isti površini. V geografsko informacijskem sistemu je to zaključena enota (n-kotnik), ki so mu pripisani določeni atributi (npr. zaporedna številka, vrsta dejanske rabe, površina, ipd.)

Prostorske analize	Se nananašajo na preučevanje prostorskih pojavov in dogodkov preko statističnih in matematičnih manipulacij prostorskih podatkov, osnovanih na teoretičnih modelih stvarnega ali navideznega sveta.
Prostorski podatki	So podatki o prostorskih pojavih in dogodkih, ki so neposredno ali posredno vezani na stvarni prostor.
SCI območja	(angl. Sites of Community Interest) so posebna varstvena območja določena po Direktivi o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (92/43/EC). Habitat in vrste, navedene v direktivi, potrebujejo posebno varstvo.
SPA območja	(angl. Special Protected Areas) so posebna območja varstva opredeljena po določilih Direktive o ohranjanju prostoživečih vrst ptic (79/409/EEC). Izbrana so z namenom varovanja ogroženih in redkih vrst ptic in vključujejo tako gnezdišča kot pomembna počivališča selečnih se ptic.
TDM/DTM	Travno deteljne mešanice navadno vsebujejo višji % trav, medtem ko deteljno travna mešanica navadno vsebuje višji % detelj. Sestava mešanice je odvisna od naslednjih dejavnikov: rastišče (tla, podnebje), rabe mešanice (način, pogostost, vrsta krme), trajanje mešanice (1-letna, 2-letna, 3-letna, večletna) in lastnosti posameznih vrst trav in detelj.
Trajno travinje (ARSKTRP) Šifra: 204 (Šifrant vrst oz. skupin kmetijskih rastlin ter pomoči)	Trajno travinje je po definicij ARSKTRP površina porasla izključno s travo. To so absolutni travniki, ki nikoli niso bili rabljeni kot njive ali vrtovi. Ta kategorija je opredeljena na podlagi izjave upravičenca (kmeta) ob oddaji zbirne vloge za uveljavitev kmetijskih subvencij v tekočem koledarskem letu.

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
CKFF	Center za kartografijo favne in flore
KPLB	Krajinski park Ljubljansko barje
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
1.VO KPLB	Prvo varstveno območje Krajinskega parka Ljubljansko barje

EK	Ekološko kmetovanje
ETA	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
HAB	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
IPL	Integrirano poljedelstvo
IPS	Integrirano sadjarstvo
IVR	Integrirano vrtnarstvo
KOL	Ohranjanje kolobarja
KZO	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
MET	Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev
REJ	Sonaravna reja domačih živali
SOR	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
STE	Ohranjanje steljnikov
S35	Košnja strmih travnikov z nagibom 35-50%
TSA	Travniški sadovnjaki
VTR	Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
VVO	Pokritost tal na vodovarstvenem območju
ZEL	Ozelenitev njivskih površin
ZVE	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	1
1 UVOD	2
1.1 Zgodovinski pregled razvoja kmetijstva na Ljubljanskem barju	2
1.2 Naravni in družbeni pogoji za kmetijstvo na Ljubljanskem barju	3
1.3 Dosedanje analize stanja kmetijstva na Ljubljanskem barju.....	4
1.4 Namen in obseg študije analiza stanja kmetijstva	5
2 MATERIALI IN METODE DELA.....	6
3 REZULTATI IN RAZPRAVA.....	8
3.1 Lokacija in velikost obravnavanega območja	8
3.2 Raba kmetijskih zemljišč po evidenci dejanske rabe na območju KPLB v letu 2011	8
3.3 Raba kmetijskih zemljišč po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2011	10
3.4 Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK na območju KPLB v letih 2006 do 2009	12
3.5 Velikost obdelovalnih površin kmetijskih gospodarstev na območju KPLB v letu 2009	13
3.6 Vrsta kmetijske kulture posameznih kmetijskih gospodarstev na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010	14
3.6. 1 Pridelava žit na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	17
3.6. 2 Pridelava oljnic in stročnic na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	18
3.6. 3 Pridelava krmnih rastlin na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	19
3.6. 4 Pridelava travinja na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006 do 2010	21
3.6. 5 Pridelava vrtnin in sadnih rastlin na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	22
3.6. 6 Pridelava kmetijskih rastlin po posameznem kmetijskem gospodarstvu na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009	23
3.6. 7 Analiza vrst kmetijskih rastlin na posameznih površinah rabe kmetijskih zemljišč po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009	24
3.7 Varovanje narave na območju KPLB.....	27
3.8 Raba kmetijskih zemljišč po GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009	27

3.9 Velikost obdelovalnih površin kmetijskih gospodarstev v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009	28
3.10 Vrsta kmetijske kulture posameznih kmetijskih gospodarstev v 1.VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010	29
3.10. 1 Pridelava žit v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010.....	29
3.10. 2 Pridelava oljnic in stročnic v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	31
3.10. 3 Pridelava krmnih rastlin in krmnih metuljnic v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	32
3.10. 4 Pridelava travinja v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	33
3.10. 5 Pridelava vrtnin in sadnih vrst v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010	34
3.10. 6 Pridelava kmetijskih rastlin po posameznem kmetijskem gospodarstvu v 1. VO na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009.....	35
3.10.7 Analiza vrst kmetijskih rastlin na posameznih površinah rabe kmetijskih zemljišč po GERK-ih na 1. VO KPLB v letu 2009.....	36
3.11 Kmetijstvo in kmetijska politika v luči varovanja narave	37
3.11. 1 Pomen kmetijske politike in kmetijsko okoljskih ukrepov za območje KPLB	37
3.11. 2 Vrsta kmetijsko okoljskih podukrepov na območju KPLB v letih 2006-2009	40
3.11. 3 Vrsta kmetijsko okoljskih podukrepov na 1. VO KPLB v letih 2006-2009	46
3.11. 4 Kmetijske rastline in njim pripadajoči kmetijsko-okoljski podukrepi na območju KPLB v letu 2009.....	51
4 ZAKLJUČKI	55
5 VIRI.....	59

KAZALO SLIK

Slika 1: Arheološka nahajališča kolišč Stare gmajne in Blatna Brezovica na Ljubljanskem barju.....	2
Slika 2: Motike ali kopače iz jelenovega rogovja za obdelovanje zemlje	2
Slika 3: Zrnje navadnega ječmena (<i>Hordeum vulgare</i>) s koliščarske naselbine Stare gmajne (5. tisočletje pr.n.š.)	2
Slika 4: Zrnje enozrnice (<i>Triticum monococcum</i>) s koliščarske naselbine Stare gmajne (4. tisočletje pr.n.š.).....	2
Slika 5: Zrnje dvoznice (<i>Triticum dicoccum</i>) s koliščarske naselbine Stare gmajne (4. tisočletje pr.n.š.).....	2
Slika 6: Seme lanu (<i>Linum usitatissimum</i>) s kolišča Stare gmajne (34. stoletje pr. n.š.)	2
Slika 7: Ljubljansko barje iz zraka	3
Slika 8: Poplavljen Ljubljansko barje iz zraka	3
Slika 9: Prikaz nekaterih podukrepov 2.osi PRP-izboljšanje okolja in podeželja na območju KPLB.....	40

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Vrste prostorskih podatkov uporabljenih v študiji	7
Preglednica 2: Raba zemljišč v letu 2011 po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 19.07.2011 za območje KPLB.	8
Preglednica 3: Kmetijska in nekmetijska raba zemljišč na območju KPLB v letu 2011.	8
Preglednica 4: Raba zemljišč v letu 2011 po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 19.07.2011 za 1., 2. in 3. varstveno območje KPLB.....	9
Preglednica 5: Kmetijska in nekmetijska raba zemljišč na 1., 2. in 3. varstvenem območju KPLB v letu 2011.....	9
Preglednica 6: Raba kmetijskih zemljišč v letu 2011 po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB.	10
Preglednica 7: Raba kmetijskih zemljišč v letu 2011 po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB.	10
Preglednica 8: Primerjava rabe zemljišč po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 in evidence GERK z dne 19.01.2011 na območju KPLB.	11
Preglednica 9: Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK v letih 2006 do 2009 po posameznih aktivnih kmetijskih gospodarstvih na območju KPLB.	12
Preglednica 10: Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK v letih 2006 do 2009 po posameznih aktivnih kmetijskih gospodarstvih na območju KPLB	13
Preglednica 11: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala nad 100 ha kmetijskih površin na območju KPLB.	14
Preglednica 12: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala do 20 ha kmetijskih površin na območju KPLB.	14
Preglednica 13: Število poligonov in skupna površina poligonov evidenc GERK po posameznih občinah za leto 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 pred in po združitvi podatkov MKGP in ARSKTRP za območje KPLB.....	15
Preglednica 14: Površina zemljišč glede na vrsto kmetijske rastline na analiziranih GERKih v letih 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 na območju KPLB.	16
Preglednica 15: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini žita in ostalo na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	17
Preglednica 16: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini oljnic in stročnic na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	18
Preglednica 17: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	20
Preglednica 18: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini travinje na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	21

Preglednica 19: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	22
Preglednica 20: Število kmetijskih gospodarstev in površina pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009	24
Preglednica 21: Velikost površine pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009	25
Preglednica 22: Raba kmetijskih zemljišč v 1. VO KPLB po evidenci GERK z dne 24.04.2009	28
Preglednica 23: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala nad 100 ha kmetijskih površin v prvem varstvenem območju KPLB	28
Preglednica 24: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala do 20 ha kmetijskih površin v prvem varstvenem območju KPLB	28
Preglednica 25: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini žita, krompir in njiva v prahi na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010	29
Preglednica 26: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini oljnice in stročnice na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010	31
Preglednica 27: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010	32
Preglednica 28: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini travinje na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010	33
Preglednica 29: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010	34
Preglednica 30: Število kmetijskih gospodarstev in površina pod posamezno kmetijsko kulturo v 1. VO na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009	35
Preglednica 31: Velikost površine pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2009	36
Preglednica 32: Primerjava višine kmetijsko-okoljskih plačil (Ukrep 214) v okviru posameznih (pod)ukrepov v letih 2006, 2007-2010, 2007-2013 in 2010-2013	38
Preglednica 33: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009	41
Preglednica 34: Skupen znesek izplačil v okviru posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih območju KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009	43
Preglednica 35: Vrsta podukrepa, število kmetij in površina (ha) pod posameznim podukrepom na območju KPLB v letu 2009	45
Preglednica 36: Število podukrepov, število kmetij in površina (ha) podukrepov na območju KPLB v letu 2009	45

Preglednica 37: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009	46
Preglednica 38: Skupen znesek izplačil v okviru posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009	48
Preglednica 39: Vrsta podukrepa, število kmetij in površina (ha) pod posameznim podukrepom na 1. VO KPLB v letu 2009	50
Preglednica 40: Število podukrepov, število kmetij in površina (ha) podukrepov na 1. VO KPLB v letu 2009	50
Preglednica 41: Vrsta kmetijske rastline in vrsta podukrepa na območju KPLB v letu 2009	52
Preglednica 42: Vrsta kmetijske rastline in višina izplačila v okviru posameznega podukrepa na območju KPLB v letu 2009	53
Preglednica 43: Vrsta kmetijske rastline in vrsta podukrepa na 1. VO KPLB v letu 2009	54
Preglednica 44: Vrsta kmetijske rastline in višina izplačila v okviru posameznega podukrepa na 1. VO KPLB v letu 2009	54

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število kmetij (nad 100 ha) na območju KPLB v letu 2009	14
Graf 2: Število kmetij (do 20 ha) na območju KPLB v letu 2009	14
Graf 3: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini žita in ostalo na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	18
Graf 4: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini oljnice in stročnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010	19
Graf 5: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006-2010	20
Graf 6: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini travinje na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010.....	21
Graf 7: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010.....	23
Graf 8: Število kmetij (nad 100 ha) v 1.VO KPLB v letu 2009	29
Graf 9: Število kmetij (do 20 ha) v 1. VO KPLB v letu 2009	29
Graf 10: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini žita in ostalo po GERK-ih v 1. VO med leti 2006 in 2010	30
Graf 11: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini oljnice in stročnice po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010	31
Graf 12: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini krmne rastline in krmne metuljnice po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010	32
Graf 13: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini travinje po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010.....	33
Graf 14: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini vrtnine in sadne vrste po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010	34
Graf 15: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letih od 2006 do 2009 izražena v hektarjih.....	42
Graf 16: Skupna višina izplačil posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih na območju KPLB med leti 2006 in 2009 izražena v evrih	44
Graf 17: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih od 2006 do 2009 izražena v hektarjih.....	47
Graf 18: Višina izplačila posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih 1. VO v KPLB med leti 2006 in 2009 izražena v evrih	49

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Lokacija območja KPLB s pripadajočimi občinami in naselji ter prvim varstvenim območjem	63
Priloga 2: Raba zemljišč po evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč z dne 19.07.2011 za območje KPLB	64
Priloga 3: Raba zemljišč po evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč z dne 19.07.2011 za 1.,2. in 3. VO KPLB	65
Priloga 4: Raba kmetijskih zemljišč po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB	66
Priloga 5: Raba zemljišč po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za 1.,2. in 3. VO KPLB	67
Priloga 6: Prostorska razporeditev njiv in vrtov po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009	68
Priloga 7: Prostorska razporeditev trajnih in barjanskih travnikov po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009	69
Priloga 8: Opis posameznih kategorij dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (Šifrant MKGP)	70
Priloga 9: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2006	72
Priloga 10: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2007	73
Priloga 11: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2008	74
Priloga 12: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009	75
Priloga 13: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2010	76
Priloga 14: Kmetijska zemljišča porasla z ameriški borovnicami na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2010	77
Priloga 15: Območja Natura 2000 in vodovarstvena območja na območju KPLB	78
Priloga 16: Varstvena območja in ožja zavarovana območja znotraj KPLB	79
Priloga 17: Raba zemljišč po evidenci GERK v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009	80
Priloga 18: Kmetijska zemljišča v zaraščanju na območju KPLB in v 1.VO KPLB po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 25.01.2002 in 19.07.2011	81
Priloga 19: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2006	82
Priloga 20: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2007	83
Priloga 21: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2008	84
Priloga 22: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2009	85
Priloga 23: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2010	86
Priloga 24: Shema navzkrižne skladnosti posameznih podukrepov KOP-a (Ukrep 214) na isti površini	87
Priloga 25: Površine na katerih so se v letu 2009 po evidenci GERK na 1. VO KPLB uveljavljali kmetijsko-okoljski ukrepi	88
Priloga 26: Površine izbranih kategorij kmetijskih kultur (201, 203 in 204) na območju KPLB, na katerih so se v letu 2009 izvajali kmetijsko-okoljski ukrepi	89
Priloga 27: Površine izbranih kategorij kmetijskih kultur (201, 203 in 204) na 1.VO KPLB, na katerih so se v letu 2009 izvajali kmetijsko-okoljski ukrepi	90

POVZETEK

Izdellovalec predmetne študije, Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora, ekonomiko ter razvoj podeželja na oddelku za agronomijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, je v okviru izdelave projektne naloge izdelal podrobno analizo stanja kmetijstva na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje (KPLB) v letih od 2006 do 2011. Rezultati študije predstavljajo eno od strokovnih podlag za pripravo strateškega načrta upravljanja KPLB in so pomembna izhodiščna točka za nadaljne analize spremljanja kmetijstva na omenjenem območju.

V okviru študije je bila analizirana raba kmetijskih zemljišč na območju KPLB in na prvem varstvenem območju KPLB (1.VO KPLB) po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 in evidenci GERK z dne 19.01.2011, ki sta prosto dostopni na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP). Po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 na območju KPLB prevladujejo barjanski travniki (5.308,22 ha ali 39,30%), ki jim sledijo njive ali vrtovi (4.202,03 ha ali 31,11%) in gozd (1.221,72 ha ali 9,05%). Zemljišča, ki so v kmetijski rabi obsegajo skupno 11.144,72 ha ali 82,5% celotnega območja KPLB. Na 1.VO KPLB prav tako prevladujejo barjanski travniki (1.929,49 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.108,59 ha) in gozd (527,91 ha). Znotraj 1.VO KPLB je v kmetijski rabi 3.599,48 ha zemljišč, ki obsegajo 80,86% celotnega 1. VO KPLB oz. 26,65% glede na celotno površino KPLB. Analiza evidence GERK z dne 19.01.2011 je pokazala, da na območju KPLB prevladujejo njive ali vrtovi (4.046,08 ha), ki jim sledijo barjanski (3.868,60 ha) in trajni (951,83 ha) travniki. Po evidenci GERK v letu 2011 znotraj 1.VO KPLB prevladujejo barjanski travniki (1.522,77 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.058,55 ha) in trajni travniki (222,88 ha). Odstopanje v rezultatih je posledica vsebinskih razlik obeh evidenc.

Z združitvijo atributnih podatkov zbirnih vlog od leta 2006 do 2010, pridobljenih s strani Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), z grafičnimi sloji evidence GERK, po posameznih občinah za obdobje od 2006 do 2010 pridobljenih na Službi za register KMG (MKGP) na podlagi enotnega povezovalnega ključa, ki je bil v našem primeru GERK PID, je bila opravljena analiza o razširjenosti posamezne kmetijske kulture na območju celotnega KPLB in znotraj prvega 1.VO KPLB v obdobju od 2006 do 2010. S pomočjo teh podatkov je bila pridobljena tudi informacija o velikosti skupne obdelovalne površine posameznega kmetijskega gospodarstva na obravnavanih območjih. Prav tako je bil analiziran tip posameznega kmetijsko okoljskega (pod)ukrepa in višina izplačila na subvencionirano površino v okviru izbranih kmetijsko-okoljskih (pod)ukrepov na območju KPLB in znotraj 1. VO KPLB v obdobju od 2006 do 2009.

Prevladujoča kmetijska kultura na analiziranih območjih v letu 2010 je bila trajno travinje (KPLB: 4.611,87 ha in 1. VO: 1.679,47 ha), ki mu sledijo površine posejane s silažno koruzo (KPLB: 1.174,99 ha in 1.VO: 309,33 ha) in koruzo za zrnje (KPLB: 740,08 ha in 1. VO: 259,96 ha), ter travami (KPLB: 229 ha in 1.VO: 76,98 ha) in travno detelnimi mešanicami (KPLB: 596,13 ha in 1. VO: 133,09 ha) Vse ostale kmetijske kulture se pridelujejo v manjšem obsegu in služijo predvsem samooskrbi posameznih kmetij.

Na območju KPLB se nahaja največ kmetij, ki obdelujejo do 20 ha. Teh je bilo po podatkih ARSKTRP v letu 2009 natanko 1.018. Kmetiji, ki obdelujeta nad 100 ha sta bili v letu 2009 dve. Znotraj 1. VO KPLB kmetje večinoma obdelujejo površine v velikosti do 20 ha in jih je bilo leta 2009 natanko 708. Maksimalna skupna obdelovalna površina znotraj 1. VO KPLB ne presega 40 ha.

Z vidika kmetijskih subvencij se je Ukrep 214 v letu 2009 znotraj KPLB izvajal na 2.690,94 ha (izplačanih 315.056 €), na 1. VO pa na skupno 813,61 ha (izplačanih 129.134 €). Po površini se v največjem obsegu izvaja podukrep REJ (KPLB: 1.548,94 ha in 1. VO: 407,91 ha). Temu sledita podukrepa EK (KPLB: 703,08 ha in 1. VO: 221,79 ha) in HAB (KPLB: 136,91 ha in 1. VO: 76,38 ha).

Ključne besede: Krajinski park Ljubljansko barje, grafične enote rabe zemljišč kmetijskih gospodarstev (GERK), kmetijska pridelava, kmetijsko okoljski ukrepi, prostorska analiza

1 UVOD

1.1 Zgodovinski pregled razvoja kmetijstva na Ljubljanskem barju

Prvi zametki kmetijstva na območju Ljubljanskega barja segajo že v neolitik v 5. tisočletje pr. Kr., ko so prvi kmetovalci dosegli osrednjeslovenski prostor. Na območjih, kjer so se nastanili so si postavljali stalne naselbine in med njimi so bili tudi koliščarji, ki so na Ljubljanskem barju zgradili Resnikov prekop in kolišče Zamedvedico pod Plešivico. O pomenu kmetijske in živinorejske dejavnosti na tem območju pričajo kostni ostanki arheoloških izkopavanj na območjih kolišč Stare gmajne in Blatna Brezovica (slika 1), ki kažejo, da so s seboj pripeljali govedo, na njivah pa so s primitivnimi orodji (slika 2) gojili ječmen (slika 3), pšenico (slika 4 in 5) in lan (slika 6), ki so ga pridelovali zaradi olja in vlaken. Zaradi prevlažnih tal neprimernih za poljedelstvo v neposredni okolici koliščarskih vasi pri Igu, so za gojenje ječmena in pšenice obdelovali zemljo na rahlo odmaknjenem vršaju (Velušček, 2010). Kljub težkim razmeram za kmetijstvo (vlažna in težka tla) so prvi kmetovalci našli ustrezne načine za pridelavo in s tem tudi za svoje preživetje. V boju za preživetje so pomembno prispevali tudi k oblikovanju tradicionalne kulturne krajine in obstoju mnogih rastlinskih in živalskih vrst ter različnih habitatov na tem območju.

Slika 1: Arheološka nahajališča kolišč Stare gmajne in Blatna Brezovica na Ljubljanskem barju

Slika 2: Motike ali kopače iz jelenovega rogova za obdelovanje zemlje

Slika 3: Zrnje navadnega ječmena (*Hordeum vulgare*) s koliščarske naselbine Stare gmajne (5. tisočletje pr.n.š.)

Slika 4: Zrnje enozrnice (*Triticum monococcum*) s koliščarske naselbine Stare gmajne (4. tisočletje pr.n.š.)

Slika 5: Zrnje dvoznice (*Triticum dicoccum*) s koliščarske naselbine Stare gmajne (4. tisočletje pr.n.š.)

Slika 6: Seme lanu (*Linum usitatissimum*) s kolišča Stare gmajne (34. stoletje pr. n.š.)

Vir slik: Velušček, 2010

1.2 Naravni in družbeni pogoji za kmetijstvo na Ljubljanskem barju

Tako naravne kot družbene razmere so pomembno prispevale k oblikovanju krajinske pestrosti Ljubljanskega barja, vse od preteklih dni do danes. Z načrtno izgradnjo osuševalnih jarkov za potrebe kmetijske dejavnosti in intenzivnim rezanjem šote za kurjavo se je v zadnjih 200-ih letih znatno spremenila njegova nekdanja podoba. Znano je, da so šotna tla Ljubljanskega barja zaradi ugodnih fizikalno kemijskih lastnosti (visoka vsebnost organske snovi in kapaciteta za zrak in vodo) potencialno najbolj rodovitna (Hacin, 2004), kar je omogočilo razvoj kmetijske pridelave na tem območju.

Iz kmetijskega vidika je danes Ljubljansko barje zaradi specifičnih proizvodnih lastnosti pretežnega dela zemljišč (zakisanost, visoka vlažnost, poplavnost, visoka vsebnost humusa) primerno predvsem za pridelovanje krme. Pri tem prevladujoči travnat svet daje krmo slabše kakovosti, na njivah pa prevladuje predvsem pridelovanje silažne koruze. Koncentracija pridelave koruze je na območju Ljubljanskega barja velika zato, ker jo tam na najetih zemljiščih gojijo tudi kmetje iz drugih območij. Opaziti je, da se zaradi spremenjenih gospodarsko-družbenih razmer v zadnjih 50-ih letih večina kmetov na tem območju zaposluje izven kmetijstva. Nove razmere zmanjšujejo pomen kmetijstva na Ljubljanskem barju, s čemer se spreminja tudi vrednost in izgled kulturne krajine, ki jo kmetijstvo na tem območju oblikuje in vzdržuje. Po podatkih popisa prebivalstva 2002 je na območju Ljubljanskega barja le še 2% (705 oseb) aktivnega kmečkega prebivalstva (Udovč, 2007). Opuščanje kmetijske pridelave na eni strani vodi v zaraščanje površin in s tem izgubo tradicionalne kulturne krajine, na drugi strani pa intenzifikacija kmetijske proizvodnje ogroža obstoj nekaterih redkih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov pri čemer se zmanjšuje biotska raznovrstnost obravnavanega območja.

Ljubljansko barje je danes prispodoba pestre mozaične krajine, ki jo sestavljajo vlažni travniki, steljniki, njive, osuševalni jarki ter mejice in je posledica dolgoletnega sobivanja človeka in narave na tem območju. Preplet vseh teh različnih življenjskih okolij zagotavlja bivališče mnogim rastlinskim in živalskim vrstam izrednega naravovarstvenega pomena, zato se je potrebno zavzemati za njihovo ohranitev. Pri tem moramo v prihodnje, ne samo strogo varovati ogroženih območij, temveč tudi spodbujati naravi in okolju prijazne oblike kmetovanja, ki bodo pomembno pripomogle k ohranitvi naravnega ravnovesja, prav tako pa spodbudile tudi kmete, da se bodo še naprej ukvarjali s kmetijstvom in s tem pripomogli k ohranitvi te edinstvene kulturne krajine (sliki 7 in 8).

Slika 7: Ljubljansko barje iz zraka

Slika 8: Poplavljeno Ljubljansko barje iz zraka

1.3 Dosedanje analize stanja kmetijstva na Ljubljanskem barju

V okviru priprave strokovnih podlag za ustanovitev Krajinskega parka Ljubljansko barje je bila konec marca leta 2007 na oddelku za agronomijo Biotehniške fakultete v Ljubljani izdelana delna analiza kmetijstva na Ljubljanskem barju (Udovč, 2007), ki povzema predvsem rezultate popisa Kmetijskih gospodarstev v letu 2000, po izbranih naseljih znotraj območja Ljubljanskega barja. Popis kmetijskih gospodarstev je zakonsko predpisan in ga vsakih deset let izvaja Statistični urad RS. Z njim se zberejo osnovni podatki o zemljiški, socioekonomski in proizvodni strukturi ter tehnološki opremljenosti kmetijskih gospodarstev (SURS, 2002), ki jih lahko prikažemo zgolj v obliki preglednic in grafov in ne omogočajo temeljite prostorske interpretacije specifično izbranega študijskega območja. Pri statističnih podatkih prav tako lahko prihaja do določenih odstopanj, ki so vsaj deloma tudi posledica metodološkega pristopa, saj so v popis zajete samo tiste kmetije, ki ustrezajo definiciji (najmanj 1 ha primerljivih kmetijskih površin) in zato kmetije, ki obdelujejo manjše površine v popisu niso upoštevane (Udovč, 2007).

Rezultati delne analize kmetijstva izbranih naselij na območju Ljubljanskega barja iz leta 2007 nazorno kažejo, da je glavna pridelovalna panoga na družinskih kmetijah živinoreja in sicer govedoreja, pri čemer se največje število kmetij ukvarja z manj intenzivnimi oblikami pridelave (pašna reja in reja drobnice). Po podatkih o kmetijskih zemljiščih 865 kmetij obdeluje skupaj dobrih 11.000 ha kmetijskih zemljišč, kar znese v povprečju 12,72 ha na kmetijo (povprečna velikost kmetij na ravni Slovenije je 6,2 ha). Struktura rastlinske pridelave ustreza glavni pridelovalni usmeritvi kmetij na Barju (t.j. živinoreja), saj se več kot polovica kmetij ukvarja s pridelavo žita, med katerimi prednjači pridelava koruze in drugih krmnih rastlin. Več kot polovica kmetij prideluje tudi krompir, ki pa je namenjen predvsem samooskrbi kmetij, saj povprečna površina na kmetijo porasla s krompirjem znaša 17 arov. Tudi stanje živinoreje po podatkih Popisa 2000 kaže nadpovprečno intenzivnost za slovenske razmere, saj posamezna kmetija v povprečju redi 7,64 glav velike živine (slovensko povprečje je 5,7 GVŽ), je pa zato intenzivnost reje v primerjavi s slovenskim povprečjem (1 GVŽ/ha) podpovprečna, saj je obtežba samo 0,57 GVŽ/ha. Podatki o gospodarskem pomenu kmetijstva pa kažejo, da kmetijstvo za večino kmetij ne predstavlja pomembnejšega vira dohodka, saj slabih 75% kmetij s kmetijsko pridelavo ustvari manj kot 4.800 € dohodka. To ugotovitev potrjuje tudi dejstvo, da je kmetovanje edina ali glavna dejavnost za manj kot polovico vseh gospodarjev (47%) in samo za 17% drugih družinskih članov (Udovč, 2007).

Omenjeno socio-ekonomsko analizo kmetijstva dopolnjujeta še dve prostorski študiji, ki pa sta bili izdelani za območje Krajinskega parka Ljubljansko barje (KPLB). Prvo je izdelal Center za kartografijo favne in flore (CKFF) v letu 2010, z namenom pridobiti informacijo o izhodiščnem stanju habitatnih tipov na 1.VO KPLB, ki je naravovarstveno najpomembnejše in je prednostno namenjeno uresničevanju varstva, ohranjanju ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov. V okviru študije je bilo skartiranih približno 25km² v 1.VO KPLB. Rezultati študije so pokazali, da približno 2% površine predstavljajo brezovi barjanski gozdovi, ki so ostanek nekdanjih visokih barij, intenzivne kmetijske površine (njive, opuščene njive, intenzivni travniki) pa pokrivajo približno tretjino celotnega območja obdelave. Poročilo navaja, da se je v zadnjih desetih letih delež njiv na

obravnavanem območju povečal za 7%, predvsem v škodo srednjeevropskih mezotrofnih do eutrofnih nižinskih travnikov in visokih steblikovij z brestovoslistnim osladom. Kljub veliki konverziji travnikov v njive, pa se je na obravnavanem območju v zadnjih desetih letih približno 9% njiv spremenilo v travnike, pri čemer velja opozoriti na to, da so nove njive nastale iz ekstenzivnih, vrstno bogatih travnikov, travniki, ki so nastali iz njiv pa so intenzivni (Trčak s sod., 2010). Zaradi različnega metodološkega pristopa rezultati kartiranja in rezultati prostorskih analiz prikazanih v tej študiji niso primerljivi med seboj.

Drugo študijo je izdelalo podjetje Oikos, svetovanje za razvoj, d.o.o. v sklopu Poročila o vmesnem vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007-2013. Omenjeno poročilo navaja rezultate analize kmetijsko-okoljskih ukrepov na 1.VO KPLB. Rezultati analize kažejo, da se v največjem obsegu izvajata podukrepa REJ (409,2 ha) in EK (242,7 ha), sledijo pa jim ZEL, KOL, HAB (vsak z okoli 70 ha), ETA (27,3 ha), VTR (23,5 ha), STE (17,3 ha), MET in IPL (vsak z okoli 5 ha). Iz rezultatov analize je razvidno, da se podukrepi, ki največ prispevajo k biotski raznovrstnosti (HAB, MET, STE, VTR, TSA) izvajajo na relativno majhni površini v primerjavi s podukrepom REJ, ki je po mnenju Zavoda RS za varstvo narave naravovarstveno neustrezen (Bergs s sod., 2010), kar potrjujejo tudi rezultati naše študije.

1.4 Namen in obseg študije analiza stanja kmetijstva

Konec leta 2010 se je s strani Javnega zavoda Krajinski park Ljubljansko barje, zaradi pomanjkljivih temeljitih analiz stanja kmetijstva izkazala potreba po izdelavi nove ocene trenutnega stanja kmetijstva na območju KPLB. Dejstvo, da je kmetijstvo temeljna raba na obravnavanem območju, nakazuje na pomembnost temeljite analize, ki bo predstavljala eno od najpomembnejših strokovnih podlag pri pripravi strateškega načrta upravljanja KPLB za obdobje nadaljnjih desetih let in prihodnjo uresničitev zastavljenih ciljev KPLB. Namen projektne naloge je bil opraviti prostorsko analizo kmetijske pridelave na območju KPLB, ki bo predstavljala ključno izhodišče za vse prihodnje primerjalne analize stanja kmetijstva na analiziranem območju. Prostorska analiza kmetijske pridelave tako obsega analizo rabe kmetijskih zemljišč po evidenci dejanske rabe zemljišč in evidenci GERK, analizo strukture kmetijske pridelave ter oceno proizvodnega potenciala kmetij v letih 2006 do 2010. Študija prav tako obsega izdelavo strukturne (število kmetij in velikostna ter proizvodna struktura kmetij), socio-ekonomske in dohodkovne analize kmetijstva v izbranem letu 2009.

Ocena trenutnega stanja kmetijstva je bila opravljena za območje celotnega KPLB (13.505 ha) in za prvo (4.451 ha), drugo (2.630 ha) in tretje (6.424 ha) varstveno območje KPLB, definirano po Uredbi o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Ur.l. RS, št. 112/2008).

2 MATERIALI IN METODE DELA

Ustrezni prostorski podatki (vektorski podatkovni sloji) za analizo dejanske rabe zemljišč na obravnavanem območju so bili pridobljeni s spletne strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (<http://rkg.gov.si/GERK/>). Na omenjeni spletni strani se nahajata dve vrsti prostorskih podatkov, in sicer dejanska raba kmetijskih in gozdnih zemljišč (evidenca dejanske rabe zemljišč) in grafične enote rabe zemljišč kmetijskih gospodarstev (evidenca GERK).

Vektorski sloj »Evidenca dejanske rabe zemljišč« je rezultat zajema podatkov o dejanski rabi zemljišč na podlagi fotointerpretacije in uporabe interpretacijskega ključa za določanje posamezne kategorije rabe, ki je prilagojen regionalnim posebnostim Slovenije (MKGP, 2003). Za podlago v postopku zajema rabe zemljišč (digitalizacija) v Arcview-u služijo barvni ortofotoposnetki. Vse morebitne spremembe dejanske rabe se vnašajo na podlagi interpretacije novjših letalskih ali satelitskih posnetkov, ki pa v primerjavi z letalskimi posnetki ne omogočajo tako natančnega zajema.

Po drugi strani se ažurirajo tudi vektorski sloji »Evidence GERK« (vzpostavljeni leta 2006), in sicer posredno na podlagi novih digitalnih ortofoto posnetkov in kontrole z evidenco grafičnega sloja dejanske rabe zemljišč ter neposredno na podlagi terenskih kontrol s strani Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ali Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (MKGP, 2011). V različnih časovnih obdobjih je prihajalo do sprememb v metodologiji zajema rabe, nekatere kategorije rabe so se ukinjale in ustvarjale nove. Poleg tega je dejanska raba zemljišč z uvedbo GERK-ov postala bistveno bolj razdrobljena, saj so se zajemale tudi vse kmetijske površine znotraj pozidanih površin, ki so v register kmetijskih gospodarstev vpisane kot GERK (Ur.l. RS, št. 122/2008). Poleg tega pri digitalizaciji površin igra pomembno vlogo tudi človek, saj je kakovost zajema kljub poenoteni metodologiji odvisna od natančnosti interpretatorja. Pri interpretaciji rezultatov prostorskih analiz, zato, poleg ostalih naštetih dejstev ne smemo zanemariti tudi vpliva človeškega faktorja. V okviru te študije smo za analizo rabe kmetijskih zemljišč na območju KPLB uporabili evidenco dejanske rabe zemljišč za celo Slovenijo z dne 19.07.2011 in evidenco GERK za celo Slovenijo z dne 19.01.2011, ki sta tudi prosto dostopni na spletni strani MKGP. Omenjeni evidenci vsebujeta podatke o GERKPIDu, vrsti dejanske rabe in površini posameznega GERKPIDA. Za podrobnejšo analizo na kmetijsko gospodarstvo natančno pa smo uporabili podatke evidence GERK za leto 2006, 2007, 2008 in 2009, ki so smo jih pridobili neposredno na MKGP in poleg že omenjenih podatkov vsebujejo tudi podatek o KMG MIDu. Za podatke smo morali uradno zaprositi na Službi za register KMG (MKGP), saj v skladu z določili novega Zakona o varstvu osebnih podatkov (2007), javno dostopne evidence dejanske rabe in GERK ne vsebujejo podatka o KMG MID, ki je ključnega pomena za podrobnejšo analizo na kmetijo natančno.

Prav tako so bili v okviru študije s posebnim dopisom po elektronski pošti pridobljeni atributni podatki iz zbirnih vlog Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) od leta 2006 do vključno 2010, iz katerih smo uporabili podatek o vrsti kmetijske kulture, vrsti kmetijsko okoljskih podukrepov in površini ter višini izplačila v okviru posameznega kmetijsko okoljskega podukrepa. Administrativne meje posameznih občin, ki obsegajo območje KPLB so bile pridobljene s strani Geodetske uprave RS. Uradne meje krajinskega parka Ljubljansko barje, varstvenih območij in ožjih zavarovanih območij, je posredoval Zavod RS za varstvo

narave, meje območij Nature 2000 in vodovarstvenih območij pa so bile pridobljene s spletnega portala WFS (Web Feature Service) Agencije RS za okolje in prostor (<http://gis.arso.gov.si/>). V preglednici 1 so podane najpomembnejše informacije o vseh pridobljenih podatkih uporabljenih v tej študiji.

OPOZORILO: Zaradi neusklajenosti baz MKGP in ARSKTRP lahko pri primerjavi nekaterih rezultatov prostorskih analiz kot npr. površina rabe kmetijskih zemljišč po evidenci GERK in površina pod posamezno kmetijsko kulturo, pride do diskrepance primerjanih podatkov.

Preglednica 1: Vrste prostorskih podatkov uporabljenih v študiji

VRSTA PODATKA	DATUM	VIR PODATKA
Grafični podatki (shape) GERK, RABA, HMO za občine* *Po letu 2007 javno dostopni podatki MKGP, v skladu z določili Zakona o varstvu osebnih podatkov, informacije o KMG MID ne vsebujejo več, zato smo podatke iz evidence GERK, ki vsebujejo informacijo o KMG MID pridobili po uradni poti od MKGP.	14.09.2006 07.11.2007 02.09.2008 24.04.2009 25.12.2010	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (http://rkg.gov.si/GERK/Za_OB/)
Grafični podatki GERK za celo Slovenijo	19.01.2011	MKGP (http://rkg.gov.si/GERK/)
Grafični podatki RABA za celo Slovenijo	25.01.2002	MKGP (http://rkg.gov.si/GERK/)
Grafični podatki RABA za celo Slovenijo	19.07.2011	MKGP (http://rkg.gov.si/GERK/)
Administrativne meje občin	20.11.2010	Geodetska uprava RS
Meja Krajinskega parka Ljubljansko barje Meja 1., 2. in 3. varstvenega območja Meje ožjih zavarovanih območij (NS, NR)	26.01.2011	Zavod RS za varstvo narave
Meje območij Natura 2000 Meje vodovarstvenih območij	20.11.2011	Agencija RS za okolje in prostor (WFS ARSO) (http://gis.arso.gov.si/)
Atributni podatki iz zbirnih vlog za leta 2006, 2007 in 2008 (podatki o vrsti kmetijske kulture)	01.02.2011	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja Služba za splošne zadeve (interni podatki Katedre za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora, ekonomiko ter razvoj podeželja na BF)
Atributni podatki iz zbirnih vlog za leta 2009 in 2010 (podatki o vrsti kmetijske kulture)	04.02.2011	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja Služba za splošne zadeve (pridobljeno na zgoščenki)
Atributni podatki izplačil kmetijskih subvencij za leta 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010* (podatki o vrsti kmetijsko okoljskih ukrepov, višini izplačanega zneska (€) in velikosti površine (ar) pod posameznim ukrepom) *podatki za leto 2010 so bili nepopolni, zato jih nismo vključili v analizo.	14.02.2011	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja Služba za splošne zadeve (pridobljeno po elektronski pošti)

Prostorska analiza pridobljenih podatkov je bila opravljena s pomočjo geografsko informacijskega programa ArcGIS 9.3 v katerem so bile izdelane karte, ki so sestavni del tega poročila. Rezultate prostorskih analiz smo v nadaljevanju izvozili v Excel in jih obdelali z metodami opisne statistike in so v poročilu prikazani v obliki preglednic in grafikonov.

3 REZULTATI IN RAZPRAVA

3.1 Lokacija in velikost obravnavanega območja

Krajinski park Ljubljansko barje se s skupno površino 13.505 ha razteza na območju sedmih občin, in sicer Mestne občine Ljubljana in občin Borovnica, Brezovica, Ig, Log-Dragomer, Škofljica in Vrhnika in zavzema skupno 58 naselij. Največja površina (3.305 ha) in največje število naselij (18) znotraj KPLB pripadajo občini Ig (priloga 1).

3.2 Raba kmetijskih zemljišč po evidenci dejanske rabe na območju KPLB v letu 2011

Prostorska analiza grafičnih podatkov evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (evidenca dejanske rabe zemljišč) z dne 19.07.2011 je pokazala, da območje KPLB v največji meri zavzemajo barjanski travniki (5.308,22 ha ali 39,30% celotne površine KPLB), ki jim sledijo njive in vrtovi (4.202,03 ha ali 31,11%). Na tretjem mestu je gozd, ki pokriva 1.221,72 ha ali 9,05% celotne površine KPLB (preglednica 2 in priloga 2). V kmetijski rabi je skupno 11.144,72 ha ali 82,5% celotnega območja KPLB (preglednica 3). V kategorijo ostalo smo združili naslednje vrste rab: 4100 (Barje), 4210 (Trstičje), 4220 (Ostala zamočvirjena zemljišča) in 7000 (Vode).

Preglednica 2: Raba zemljišč v letu 2011 po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 19.07.2011 za območje KPLB.

Šifra rabe	Vrsta rabe	POV (ha)	POV (%)
1321	Barjanski travniki	5.308,22	39,30
1100	Njiva ali vrt	4.202,03	31,11
2000	Gozd	1.221,72	9,05
1300	Trajni travniki	942,70	6,98
3000	Urbano	682,88	5,06
1500	Drevesa in grmičevje	513,89	3,81
1410	Zemljišča v zaraščanju	262,95	1,95
4100,4210,4220,7000	Ostalo	192,99	1,43
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	101,20	0,75
1222	Ekstenzivni sadovnjaki	37,50	0,28
1221	Intenzivni sadovnjaki	19,33	0,14
1420	Plantaže gozdnega drevja	14,87	0,11
1800	KZ poraslo z gozdnim drevjem	2,64	0,02
1240	Ostali trajni nasadi	1,19	0,01
1190	Rastlinjaki	0,60	0,004
1180	Trajne R na kmetijskih površinah	0,55	0,004
	SKUPAJ KPLB (ha)	13.505,26	100

*zeleno označene kategorije rab smo uvrstili v enotno kategorijo »Kmetijska raba«.

Preglednica 3: Kmetijska in nekmetijska raba zemljišč na območju KPLB v letu 2011.

	L2011	
KPLB	POV (ha)	POV (%)
Kmetijska raba	11.144,72	82,5
Nekmetijska raba	2.360,54	17,5
SKUPAJ	13.505,26	100

Nadaljnja analiza je pokazala, da v prvem varstvenem območju v skupni velikosti 4.451,33 ha (32,96 % celotnega območja KPLB) prevladujejo barjanski travniki (1.929,49 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.108,59 ha) in gozd (527,91 ha) (preglednica 4 in priloga 3). Kmetijska raba obsega 3.599,48 ha ali 80,86 % površine celotnega prvega varstvenega območja oziroma 26,65 % glede na celotno površino KPLB (preglednica 5). Za 2. VO KPLB velja, da so na prvem mestu po površini barjanski travniki, ki zavzemajo 1.311,96 ha. Tem sledijo njive ali vrtovi (758,37 ha) in gozd (95,01 ha). Na 3. VO KPLB prevladujejo njive ali vrtovi (2.335,07 ha), ki jim sledijo barjanski travniki (2.066,78 ha) in gozd (598,80 ha).

Preglednica 4: Raba zemljišč v letu 2011 po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 19.07.2011 za 1., 2. in 3. varstveno območje KPLB.

Šifra rabe	Vrsta rabe	1.VO	2.VO	3.VO
1321	Barjanski travnik	1.929,49	1.311,96	2.066,78
1100	Njiva ali vrt	1.108,59	758,37	2.335,07
2000	Gozd	527,91	95,01	598,80
1300	Trajni travnik	274,01	235,42	433,27
1500	Drevesa in grmičevje	229,10	103,56	181,22
4100,4210,4220, 7000	Ostalo	138,11	13,85	41,04
1410	Zemljišče v zaraščanju	130,18	45,24	87,52
3000	Urbano	55,66	30,69	596,53
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	42,26	20,42	38,52
1420	Plantaža gozdnega drevja	13,21	0,52	1,14
1222	Ekstenzivni sadovnjak	2,65	1,41	33,43
1800	Kmetijsko zemljišče poraslo z gozdnim drevjem	0,11	0,95	1,58
1190	Rastlinjaki	0,05	0,05	0,49
1180	Trajne R na kmetijskih površinah	0,00	0,36	0,18
1221	Intenzivni sadovnjak	0,00	11,72	7,60
1240	Ostali trajni nasadi	0,00	0,17	1,01
SKUPAJ (ha)		4.451,33	2.629,73	6.424,21

Preglednica 5: Kmetijska in nekmetijska raba zemljišč na 1., 2. in 3. varstvenem območju KPLB v letu 2011.

	L2011								
	1. VO			2.VO			3.VO		
		POV	POV		POV	POV			POV
	POV (ha)	(%KPLB)	(% 1.VO)	POV (ha)	(KPLB %)	(% 2.VO)	POV (ha)	POV (%)	(% 3.VO)
Kmetijska raba	3.599,48	26,65	80,86	2.444,93	18,10	92,97	5.100,32	37,77	79,39
Nekmetijska raba	851,85	6,31	19,14	184,79	1,37	7,03	1.323,89	9,80	20,61
SKUPAJ	4.451,33	32,96	100	2.629,73	19,47	100	6.424,21	47,57	100

3.3 Raba kmetijskih zemljišč po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2011

Prostorska analiza grafičnih podatkov evidence grafičnih enot rabe zemljišč kmetijskih gospodarstev (evidenca GERK) z dne 19.01.2011 je pokazala, da je v evidenco GERK zajetih 66,06% vseh kmetijskih površin enega kmetijskega gospodarstva, ki so vpisane v register kmetijskih gospodarstev na celotnem območju KPLB (preglednica 6 in priloga 4) in ki uveljavljajo finančne podpore ali kakršnekoli druge kmetijske ukrepe. Po evidenci GERK območje KPLB v največji meri poraščajo njive ali vrtovi na 4.046,08 ha ali 29,96 % celotne površine KPLB. Tem sledijo barjanski travniki, ki obsegajo 3.868,60 ha ali 28,65% celotne površine KPLB in trajni travniki s skupno površino 951,83 ha oz. 7,05% skupne površine KPLB.

Nadaljnja analiza po varstvenih območjih je pokazala, da po evidenci GERK znotraj 1.VO KPLB prevladujejo barjanski travniki (1.522,77 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.058,55 ha) in trajni travniki (222,88 ha). Na 2.VO KPLB je stanje podobno: barjanski travniki zavzemajo 1.105,42 ha, sledijo jim njive ali vrtovi (781,92 ha) in trajni travniki (167,93 ha). Na 3.VO KPLB pa so na prvem mestu njive ali vrtovi (2.205,61 ha), ki jim sledijo barjanski travniki (1.240,41 ha) in trajni travniki (561,02 ha) (preglednica 7 in priloga 5).

Preglednica 6: Raba kmetijskih zemljišč v letu 2011 po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB.

Šifra rabe	Vrsta rabe	POV (ha)	POV (%)	POV (% KPLB)
1100	Njiva ali vrt	4.046,08	45,35	29,96
1321	Barjanski travniki	3.868,60	43,36	28,65
1300	Trajni travniki	951,83	10,67	7,05
1221	Intenzivni sadovnjaki	21,15	0,24	0,16
1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	19,09	0,21	0,14
1222	Esktenzivni sadovnjaki	8,54	0,10	0,06
1800	Kmetijske površine porasle z gozdnim drevjem	3,66	0,04	0,03
1180	Trajne R na njivskih površinah	1,55	0,02	0,01
1420	Plantaže gozdnega drevja	0,16	> 0,01	> 0,01
1190	Rastlinjaki	0,33	> 0,01	> 0,01
1240	Ostali trajni nasadi	0,18	> 0,01	> 0,01
SKUPAJ (ha)		8.921,18	100,00	66,06

Preglednica 7: Raba kmetijskih zemljišč v letu 2011 po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB.

Šifra rabe	Vrsta rabe	1.VO	2.VO	3.VO
1321	Barjanski travniki	1.522,77	1.105,42	1.240,41
1100	Njiva ali vrt	1.058,55	781,92	2.205,61
1300	Trajni travniki	222,88	167,93	561,02
1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	6,80	6,45	5,84
1800	Kmetijske površine porasle z gozdnim drevjem	2,51	1,10	0,06
1221	Intenzivni sadovnjaki	1,39	11,90	7,87
1222	Esktenzivni sadovnjaki	0,12	0,38	8,04
1180	Trajne R na njivskih površinah	-	-	1,55
1190	Rastlinjaki	-	-	0,33
1240	Ostali trajni nasadi	-	0,18	-
1420	Plantaže gozdnega drevja	-	0,16	-
SKUPAJ (ha)		2.815,01	2.075,44	4.030,73

Primerjava površin evidence dejanske rabe in evidence GERK za leto 2011 razkriva, da evidenca GERK ne zajema naslednjih površin rabe: 1410 (Zemljišča v zaraščanju), 1500 (Drevesa in grmičevje), 2000 (Gozd), 3000 (Urbano) in vse rabe v združeni kategoriji Ostalo (4100=Barje, 4210=Trstičje, 4220= Ostala zamočvirjena zemljišča in 7000=Vode). Vse našete rabe so neupravičene rabe za pridobitev kmetijskih subvencij, zato je iz evidence GERK izključene. Poleg tega so v evidenco GERK vključene vse površine, ki pripadajo enemu kmetijskemu gospodarstvu, ki je vpisano v Register kmetijskih gospodarstev in uveljavlja finančne podpore ali kakršnekoli druge kmetijske ukrepe (Lisec, 2007). Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je evidenco GERK vzpostavilo v letu 2006 zaradi potreb izvajanja kmetijske politike. Po drugi strani evidenca dejanske rabe vključuje vse površine obravnavanega območja, saj se raba zemljišč zajema na osnovi digitalnih ortofoto posnetkov ob upoštevanju interpretacijskega ključa in v skladu s Pravilnikom (2006). Od tod izhajajo tudi razlike v skupni površini. Po evidenci GERK je bilo v letu 2011 zajetih 8.921,18 ha ali 66,06 % površine celotnega KPLB (preglednica 8). Prav tako zaradi različnosti v natančnosti zajema in naknadnih popravkov in dopolnitev prihaja do razlik v površini posameznih vrst rab. Tako je po evidenci GERK zajetih več površin v kategorijah 1180 (za 1 ha), 1221 (za 1,83 ha), 1300 (za 9,13 ha) in 1800 (za 1,03 ha). Razumevanje razlik in vsebinskih omejitev obeh evidenc je pomembno pri nadaljnji interpretaciji rezultatov prostorskih analiz.

Preglednica 8: Primerjava rabe zemljišč po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 in evidence GERK z dne 19.01.2011 na območju KPLB.

Šifra rabe	Raba	Evidenca dejanske rabe (19.07.2011)	Evidenca GERK (19.01.2011)	RAZLIKA (GERK -raba)
1100	Njiva ali vrt	4.202,03	4.046,08	-155,95
1180	Trajne R na kmetijskih površinah	0,55	1,55	1,00
1190	Rastlinjaki	0,60	0,33	-0,27
1221	Intenzivni sadovnjaki	19,33	21,15	1,83
1222	Ekstenzivni sadovnjaki	37,50	8,54	-28,96
1240	Ostali trajni nasadi	1,19	0,18	-1,00
1300	Trajni travniki	942,70	951,83	9,13
1321	Barjanski travniki	5.308,22	3.868,60	-1.439,63
1410	Zemljišča v zaraščanju	262,95	-	-
1420	Plantaže gozdnega drevja	14,87	0,16	-14,71
1500	Drevesa in grmičevje	513,89	-	-
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	101,20	19,09	-82,12
1800	KZ poraslo z gozdnim drevjem	2,64	3,66	1,03
2000	Gozd	1.221,72	-	-
3000	Urbano	682,88	-	-
4100,4210,4220,7000	Ostalo	192,99	-	-
SKUPAJ KPLB (ha)		13.505,26	8.921,18	-4.584,09

3.4 Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK na območju KPLB v letih 2006 do 2009

Prostorska analiza grafičnih slojev evidenc GERK po posameznih občinah pridobljenih neposredno od MKGP (zaradi podatka o KMG MID) je za obdobje od 2006 do 2009 pokazala, da so se na območju KPLB površine pod njivami ali vrtovi povečale (za 614,72 ha). Prav tako so se površine povečale v primeru barjanskih travnikov (za 445,69 ha), medtem ko so se površine pod trajnimi travniki zmanjšale (za 138,34 ha) (preglednica 9). Pri tem velja opozoriti, da gre za analizo po KMG MIDu (na kmetijsko gospodarstvo natančno), pri čemer so bile iz analize izključene površine s KMG MID=0 (neobstoječi KMG MID v tekočem koledarskem letu) in hkrati površine z rabo definirano kot 0, -1 in 9999 (neupravičena površina pri kontroli). Rezultati analize so tako prikazani za vse aktivne kmetije na območju KPLB v tekočem koledarskem letu in ne odražajo dejanskega stanja rabe zemljišč v istem časovnem obdobju. Prav tako opozarjamo na ukinitev dveh podrobnih kategorij rab (1130=Začasni travnik in 1330=Gorski pašnik), ki sta bili z novim pravilnikom o evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (2006) ukinjene oz. so bile njihove površine pripisane kategoriji 1100 (Njiva ali vrt) v primeru začasnih travnikov in 1300 (Trajni travnik) v primeru gorskih pašnikov.

S prostorsko analizo pridobljenih podatkov je bilo prav tako pridobljeno število aktivnih kmetijskih gospodarstev na območju KPLB in njihova številska dinamika v letih od 2006 do 2010. Rezultati prikazani v preglednici 10 kažejo na to, da se je število aktivnih kmetij na območju KPLB v obdobju 2006 do 2010 povečalo za 36 kmetij. To pomeni, da se je v danem časovnem obdobju 36 kmetijskih gospodarstev vpisalo v Register kmetijskih gospodarstev (RKG), katerih površine so bile tudi uradno zavedene v evidenci GERK in na račun katerih se je povečala skupna površina zemljišč na analiziranih GERKih.

Preglednica 9: Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK v letih 2006 do 2009 po posameznih aktivnih kmetijskih gospodarstvih na območju KPLB.

Raba	Vrsta rabe	L2006	L2007	L2008	L2009
1100	Njiva ali vrt	3.435,29	4.139,82	4.044,96	4.050,01
1130	Začasni travnik	611,75	0	0	0
1180	Trajne R na njivskih površinah	0	1,18	1,18	1,18
1190	Rastlinjaki	0,20	0,34	0,34	0,34
1221	Intenzivni sadovnjaki	16,80	19,89	19,72	20,05
1222	Ekstenzivni sadovnjaki	7,45	6,45	8,02	9,79
1240	Ostali trajni nasadi	0,18	0,18	0,18	0,18
1300	Trajni travniki	1.080,29	1.153,47	941,74	941,95
1321	Barjanski travniki	3.456,25	3.586,64	3.918,45	3.901,94
1330	Gorski pašniki	3,28	0	0	0
1410	Zemljišča v zaraščanju	26,90	28,99	31,26	35,38
1420	Plantaže gozdnega drevja	0,91	0,91	1,26	0,52
1500	Drevesa in grmičevje	76,70	77,67	81,03	90,69
1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	4,31	4,67	10,46	21,18
1800	Kmetijske površine porasle z gozdnim drevjem	0,75	0,75	5,72	0,70
	SKUPAJ (ha)	8.721,06	9.020,96	9.064,32	9.073,92

Preglednica 10: Raba kmetijskih zemljišč po evidencah GERK v letih 2006 do 2009 po posameznih aktivnih kmetijskih gospodarstvih na območju KPLB

Šifra rabe	Vrsta rabe	L2006	L2007	L2008	L2009
1100	Njiva ali vrt	840	877	891	894
1130	Začasni travnik	279	0	0	0
1180	Trajne R na njivskih površinah	0	2	2	2
1190	Rastlinjaki	1	3	3	3
1221	Intenzivni sadovnjaki	8	10	10	10
1222	Ekstenzivni sadovnjaki	35	33	48	55
1240	Ostali trajni nasadi	1	1	1	1
1300	Trajni travniki	600	625	582	591
1321	Barjanski travniki	802	816	863	864
1330	Gorski pašniki	1	0	0	0
1410	Zemljišča v zaraščanju	51	59	67	80
1420	Plantaže gozdnega drevja	2	2	4	3
1500	Drevesa in grmičevje	229	226	256	282
1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	9	14	49	66
1800	Kmetijske površine porasle z gozdnim drevjem	1	1	5	3
Število KMG MIDov		1.087	1.104	1.116	1.123

Prostorska razporeditev njiv ali vrtov, barjanskih in trajnih travnikov po podatkih evidence GERK za leto 2009 na območju KPLB je prikazana v prilogah 6 in 7. Definicije posameznih kategorij dejanskih rab povzete po interpretacijskem ključu MKGP, so podane v prilogi 8.

3.5 Velikost obdelovalnih površin kmetijskih gospodarstev na območju KPLB v letu 2009

Poleg analize rabe kmetijskih zemljišč na območju KPLB je bila opravljena tudi analiza velikosti skupne obdelovalne površine, ki je v lasti enega kmetijskega gospodarstva. Rezultati te analize za leto 2009 kažejo, da je na območju KPLB 1.123 aktivnih kmetij (preglednica 11). Od tega prevladuje število kmetij, ki imajo v lasti do 20 ha obdelovalnih površin, med katerimi je 60% tistih, ki obdelujejo do 5 ha (617 kmetij) (preglednica 12). Na drugem mestu so kmetije, ki imajo v lasti od 20 do 40 ha (76 kmetij). Tem sledi 15 kmetij, ki obdelujejo med 40 in 60 ha. Na območju KPLB 12 kmetij obdeluje med 60 in 100 ha. Kmetijske površine v skupni velikosti nad 100 ha obdelujeta dve kmetijski gospodarstvi.

Analiza velikosti kmetijskih gospodarstev je pokazala, da na območju KPLB prevladujejo kmetije z majhnimi obdelovalnimi površinami, ki povečini služijo samooksrbi s kmetijskimi pridelki, večje kmetije pa se ukvarjajo predvsem s pridelavo krmnih rastlin (koruza, TDM), predvsem za namene živinoreje, ki je prevladujoča kmetijska panoga na obravnavanem območju.

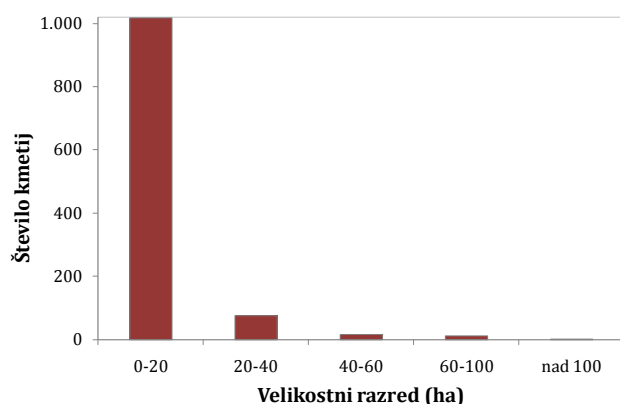
Preglednica 11: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala nad 100 ha kmetijskih površin na območju KPLB.

Preglednica 12: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala do 20 ha kmetijskih površin na območju KPLB.

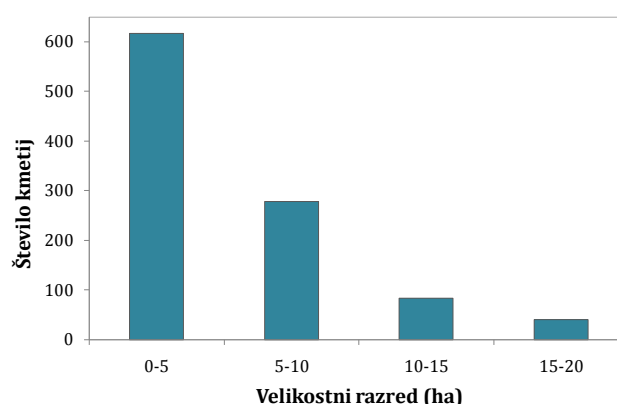
Velikostni razred (ha)	Število kmetij
0-20	1.018
20-40	76
40-60	15
60-100	12
nad 100	2
SKUPAJ (število kmetij)	1.123

Velikostni razred (ha)	Število kmetij
0-5	617
5-10	278
10-15	83
15-20	40
SKUPAJ (število kmetij)	1.018

Graf 1: Število kmetij (nad 100 ha) na območju KPLB v letu 2009

Graf 2: Število kmetij (do 20 ha) na območju KPLB v letu 2009

3.6 Vrsta kmetijske kulture posameznih kmetijskih gospodarstev na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010

V tem sklopu so predstavljeni rezultati analize vrst kmetijskih kultur posameznih kmetijskih gospodarstev na območju KPLB v obdobju od 2006 do 2010. Rezultati so bili pridobljeni z združitvijo podatkov informacijskega sloja MKGP (evidenca GERK po občinah) in atributnih podatkov ARSKTRP (podatki zbirnih vlog) na podlagi enotnega povezovalnega ključa, t.j. GERK PIDa. Pri tem velja opozoriti, da zaradi neusklajenosti baz MKGP in ARSKTRP površine pod posamezno kmetijsko kulturo in površine pridobljene z analizo evidence dejanske rabe in evidence GERK, niso neposredno primerljive med seboj. Neusklajenost baz najbolj prikažejo rezultati števila poligonov t.j. posameznih GERK PIDov in njihovih površin pred in po združitvi podatkov za posamezno koledarsko leto posebej (preglednica 13). Pri tem velja opozoriti, da površine te analize in analize rabe kmetijskih zemljišč po evidenci GERK za posamezna aktivna kmetijska gospodarstva iz preglednice 9 niso neposredno primerljiva med seboj, saj so bile iz analize po posameznih aktivnih kmetijskih gospodarstvih izključene površine s KMG MID=0 in raba definirano kot-1, 0 in 9999 (neupravičena površina pri kontroli).

Preglednica 13: Število poligonov in skupna površina poligonov evidenc GERK po posameznih občinah za leto 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 pred in po združitvi podatkov MKGP in ARSKTRP za območje KPLB.

Leto	Število poligonov		POV (ha)	
	Evidenca GERK po občinah	Po združitvi z bazo ARSKTRP (KmRas)	Evidenca GERK po občinah	Po združitvi z bazo ARSKTRP (KmRas)
2006	12.052	10.664	8.757,77	8.425,54
2007	12.538	10.982	9.069,38	8.708,80
2008	13.344	11.268	9.165,43	8.686,10
2009	14.834	11.721	9.212,56	8.664,32
2010	12.687	11.818	8.921,18	8.570,22

Rezultati prostorske analize kažejo, da na območju KPLB prevladuje pridelava krmnih rastlin, med katerimi prevladuje pridelava trajnega travinja, ki je po podatkih iz leta 2010 poraščalo 4.611,87 ha površin in se je v štirih letih povečala za 95,57 ha. Pridelavi krmnih rastlin sledi pridelava žit, med katerimi je na prvem mestu pridelava silažne koruze, ki se je po podatkih iz leta 2010 pridelovala na 1.174,99 ha površin (preglednica 14). Na tretjem mestu po površini je pridelava sadnih vrst, ki je po podatkih iz leta 2010 zavzemala 24,77 ha. Med sadnimi vrstami prevladuje pridelava ameriških borovnic, ki se je po podatkih iz leta 2010 izvajala na 16,06 ha površin.

Prostorski prikaz površin posejanih pod posamezno kmetijsko kulturo v letih 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 na območju KPLB je prikazan v prilogah 9,10,11,12 in 13. Prostorski prikaz pridelave ameriških borovnic na območju KPLB v letu 2010 je prikazan v prilogi 14. V nadaljevanju je podrobneje prikazana dinamika pridelava po posamezni skupini kmetijskih rastlin na območju KPLB v letih od 2006 do 2010.

Preglednica 14: Površina zemljišč glede na vrsto kmetijske rastline na analiziranih GERKih v letih 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 na območju KPLB.

Šifra KmRas	Vrsta KmRas	Skupina KmRas	POV 06 (ha)	POV 07 (ha)	POV 08 (ha)	POV 09 (ha)	POV 10 (ha)
207	Detelja	Krmne metuljnice	31,34	52,86	45,32	49,04	37,15
208	Lucerna	Krmne metuljnice	30,87	23,58	34,13	35,11	43,86
101	Krmna pesa	Krmne rastline	1,11	0,47	0,21	0,14	
103	Krmna ogrščica	Krmne rastline	1,05	0,32	2,09	2,57	3,49
105	Krmni ohrovt	Krmne rastline					0,58
107	Krmno korenje	Krmne rastline	0,30	0,48	0,16	0,42	0,04
108	Podzemna koleraba	Krmne rastline		0,17	0,67		
111	Bela gorjušica	Krmne rastline			0,58	0,34	
112	Krmni sirek	Krmne rastline		2,42	3,30		37,75
113	Oljna redkev	Krmne rastline			0,43		
114	Druge R za krmo na njivah	Krmne rastline	0,75	0,70	0,44	2,70	
201	Trave	Krmne rastline	507,05	402,45	287,60	267,58	229,00
203	TDM	Krmne rastline	559,08	553,22	590,43	595,06	596,13
206	DTM	Krmne rastline	28,09	28,48	38,63	97,29	99,58
212	Medena detelja	Krmne rastline		0,68	0,68	1,20	0,30
SKUPAJ_Krmne R (ha)			1.159,64	1.065,83	1.004,67	1.051,44	1.047,87
204	Trajno travinje	Krmne rastline-absolutno travinje	4.404,54	4.603,05	4.687,19	4.667,05	4.611,87
332	Medenica	Metuljnice	0,54				
340	Črna detelja	Metuljnice	0,28				
SKUPAJ_Metuljnice (ha)			0,82				
012	Sončnice	Oljnice	2,38	8,53	3,11	2,54	6,31
013	Oljna buča	Oljnice	7,97	5,74	8,49	7,54	9,19
014	Oljna ogrščica	Oljnice	3,36	2,42	4,98	10,93	1,99
015	Soja	Oljnice	0,80		1,73	0,12	
SKUPAJ_Oljnice (ha)			14,52	16,69	18,32	21,12	17,49
000	Nedefinirano	Nedefinirano			6,48	0,90	4,27
020	Krompir	Okopavina	22,89	27,03	28,07	28,66	31,00
026	Njiva v prahi	Njiva v prahi	51,86	77,59	9,68	12,56	17,84
027	Konoplja	Konoplja	3,08	0,76		1,62	4,87
327	Travniški mačji rep	Trave	0,50				
735	Okrasne rastline	Ostalo		0,20			0,51
901	Ostale kulture	Ostalo	2,72				
SKUPAJ_Ostalo (ha)			81,05	105,58	44,23	43,74	58,49
607	Oreh	Sadne vrste					0,71
624	Ameriške borovnice	Sadne vrste	13,82	16,00	16,12	15,61	16,06
626	Travniški sadovnjak	Sadne vrste	6,65	6,27	7,68	9,48	8,00
SKUPAJ_Sadje (ha)			20,47	22,28	23,80	25,09	24,77
016	Grah	Stročnica	3,11	26,63	5,41	15,21	7,78
030	Soja	Stročnica		5,70		0,45	1,13
SKUPAJ_Stročnica (ha)			3,11	32,33	5,41	15,66	8,91
401	Vrtnine v zav.prostoru	Vrtnine		0,02	0,03	0,03	0,03
402	Vrtnine na prostem	Vrtnine	15,42	16,63	14,49	19,93	9,83
404	Njivska zelišča na prostem	Vrtnine	0,84	1,19	1,00	1,00	1,43
405	Mešana raba	Vrtnine	6,18	7,71	8,84	11,65	8,88
703	Šparglji	Vrtnine		0,14	0,14	0,14	
SKUPAJ_Vrtnine (ha)			22,44	25,69	24,51	32,76	20,18
001	Pšenica	Žita	215,72	240,56	351,71	276,30	282,99
002	Rž	Žita	13,64	9,10	0,21	5,30	54,77
003	Pira	Žita	3,70	6,63	9,75	8,95	6,90
004	Ajda	Žita	0,19	5,85	6,81	3,70	6,82
005	Koruza za zrnje	Žita	1.008,95	951,00	875,34	857,13	740,08
006	Silažna koruza	Žita	1.181,48	1.230,15	1.231,51	1.112,92	1.174,99
007	Tritikala	Žita	74,61	107,17	130,56	179,30	190,16
008	Oves	Žita	63,84	107,93	69,58	149,21	97,49
009	Ječmen	Žita	134,29	178,31	180,72	206,49	186,69
010	Proso	Žita	16,64			2,19	0,22
011	Mešanica žit	Žita	1,08		6,46	1,14	3,83
022	Ptičje seme	Žita			0,16		
023	Sladka koruza	Žita					1,68
024	Sirek	Žita	4,83	0,68	15,17	4,83	34,01

3.6. 1 Pridelava žit na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

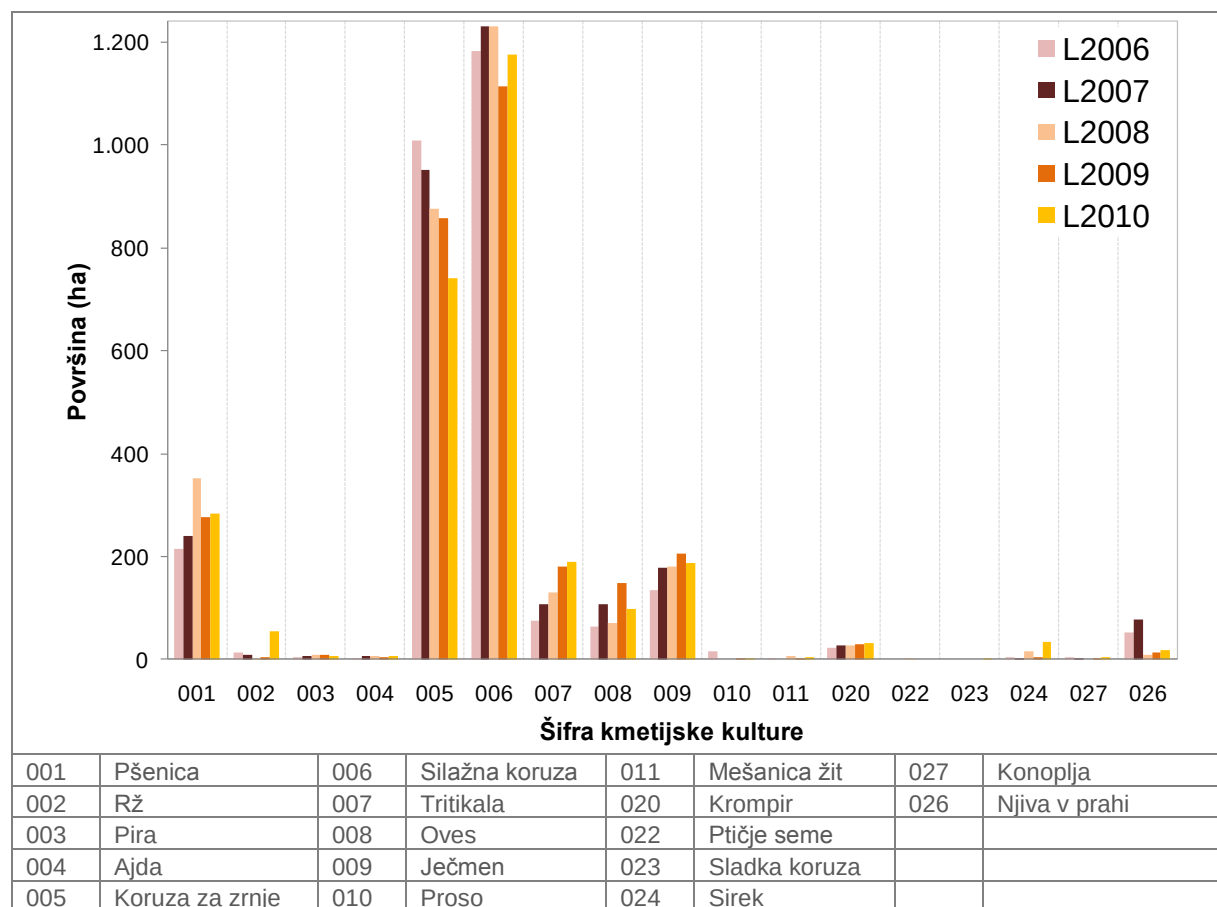
Po podatkih za leto 2010 na območju KPLB, v skupini žit po pridelavi prevladujeta silažna koruza (1.174,99 ha) in koruza za zrnje (740,08 ha), ki jima sledi pšenica (282,99 ha). Na četrtem mestu je pridelava ječmena (186,69 ha), katerega površina se je v obdobju od 2006 do 2010 povečala za 52,40 ha (preglednica 15 in graf 3), zlasti zaradi vpeljave integrirane pridelave, ki prepoveduje prazno njivsko površino, zato se kmetje na tem območju odločajo za saditev ozimnega krmnega ječmena, ki v primerjavi z drugimi strnimi žiti daje stabilnejši pridelek (Žigon, 2010). Skupna površina porasla z žiti se je v štiriletnem obdobju (od 2006 do 2010) na območju KPLB povečala za 61,67 ha.

Razlogov za zmanjšanje površin pod koruzo je kar nekaj, med drugim pogosta monokultura koruze v intenzivni poljedelski in živinorejski pridelavi povzroča več težav in višje stroške pridelave, zaradi pogostosti pojava koruznega hrošča (ta se je na območju Ljubljanskega barja pojavil v letu 2008). Kljub temu pa pridelava koruze na Ljubljanskem barju še vedno ostaja na prvem mestu, saj zaradi talnih in vremenskih razmer ta kultura na tem območju, primerjaje z ostalimi območji v Sloveniji, najbolj uspeva in je s tega vidika tudi najbolj zanimiva pridelovalna kultura za kmete s tega območja.

Preglednica 15: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini žita in ostalo na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

A. ŽITA in B. Ostalo (Njiva v prahi, krompir, konoplja)						
Šifra KmRas	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
Silažna koruza	1.181,48	1.230,15	1.231,51	1.112,92	1.174,99	-6,49
Koruza za zrnje	1.008,95	951,00	875,34	857,13	740,08	-268,87
Pšenica	215,72	240,56	351,71	276,30	282,99	67,27
Ječmen	134,29	178,31	180,72	206,49	186,69	52,40
Tritikala	74,61	107,17	130,56	179,30	190,16	115,55
Oves	63,84	107,93	69,58	149,21	97,49	33,65
Proso	16,64	0,00	0,00	2,19	0,22	-16,41
Rž	13,64	9,10	0,21	5,30	54,77	41,13
Sirek	4,83	0,68	15,17	4,83	34,01	29,17
Pira	3,70	6,63	9,75	8,95	6,90	3,21
Mešanica žit	1,08	0,00	6,46	1,14	3,83	2,75
Ajda	0,19	5,85	6,81	3,70	6,82	6,63
Ptičje seme	0,00	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00
Sladka koruza	0,00	0,00	0,00	0,00	1,68	1,68
SKUPAJ A (ha)	2.718,96	2.837,37	2.877,98	2.807,46	2.780,63	61,67
Njiva v prahi	51,86	77,59	9,68	12,56	17,84	-34,02
Krompir	22,89	27,03	28,07	28,66	31,00	8,12
Konoplja	3,08	0,76	0,00	1,62	4,87	1,79
SKUPAJ B (ha)	77,82	105,38	37,75	42,84	53,71	-24,11
SKUPAJ A+B (ha)	2.796,79	2.942,74	2.915,73	2.850,30	2.834,35	37,56

Graf 3: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini žita in ostalo na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

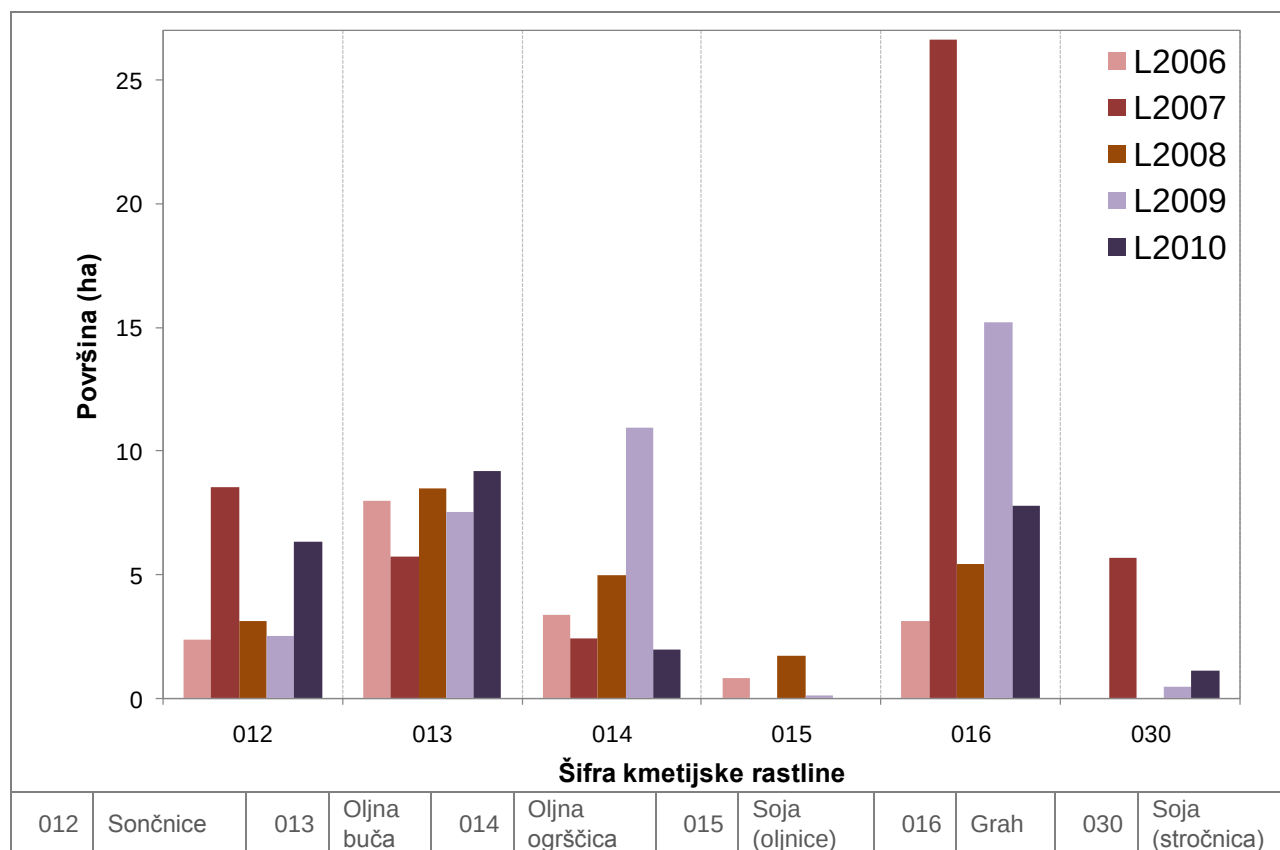
3.6. 2 Pridelava oljnic in stročnic na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

Na območju KPLB, v skupini oljnic in stročnic prevladuje grah, ki je v letu 2007 poraščal 26,63 ha kmetijskih površin (preglednica 16). V primerjavi z ostalimi kmetijskimi kulturami je pridelava oljnic in stročnic namenjena predvsem samooksrbi kmetij, saj skupna površina pod posamezno kulturo v tej skupini ni večja od 25 ha (graf 4). Skupna površina porasla z oljnicami in stročnicami se je v letih od 2006 do 2010 povečala za 8,77 ha.

Preglednica 16: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini oljnic in stročnic na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

OLJNICE IN STROČNICE						
Vrsta KmRas	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
Sončnice	2,38	8,53	3,11	2,54	6,31	3,93
Oljna buča	7,97	5,74	8,49	7,54	9,19	1,22
Oljna ogrščica	3,36	2,42	4,98	10,93	1,99	-1,38
Soja	0,80	0,00	1,73	0,12	0,00	-0,80
Grah	3,11	26,63	5,41	15,21	7,78	4,67
Soja (stročnica)	0,00	5,70	0,00	0,45	1,13	1,13
SKUPAJ (ha)	17,63	49,02	23,73	36,78	26,40	8,77

Graf 4: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini oljnice in stročnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

Opaziti je, da v skupini oljnic in stročnic ni prisoten fižol, za kar je verjetno kar nekaj razlogov, za katere pa ne moremo z gotovostjo trditi, da so resnični. Ena od omejitev, da se fižola ne prideluje v večjem obsegu so talne in klimatske lastnosti obravnavanega območja. Fižol zahteva toplo in vlažno podnebje, vendar preobilica vode v kombinaciji z nizkimi temperaturami negativno vpliva na njegovo rast. V primerjavi z drugimi stročnicami fižol zahteva bolj kakovostno zemljo, zelo dobro uspeva na peščeno-ilovnatih tleh. Fižol zelo slabo uspeva v kislih tleh s pH pod 5.5, ker se v teh tleh ne morejo tvoriti nitrifikacijske bakterije, ki živijo na fižolovih koreninah. Po drugi strani pa je zaradi visokega vložka človeškega dela pridelava fižola na večjih površinah ekonomsko nedonosna in se jo na območju KPLB najverjetneje prideluje na manjših površinah v smislu samookskrbe posameznega gospodinjstva.

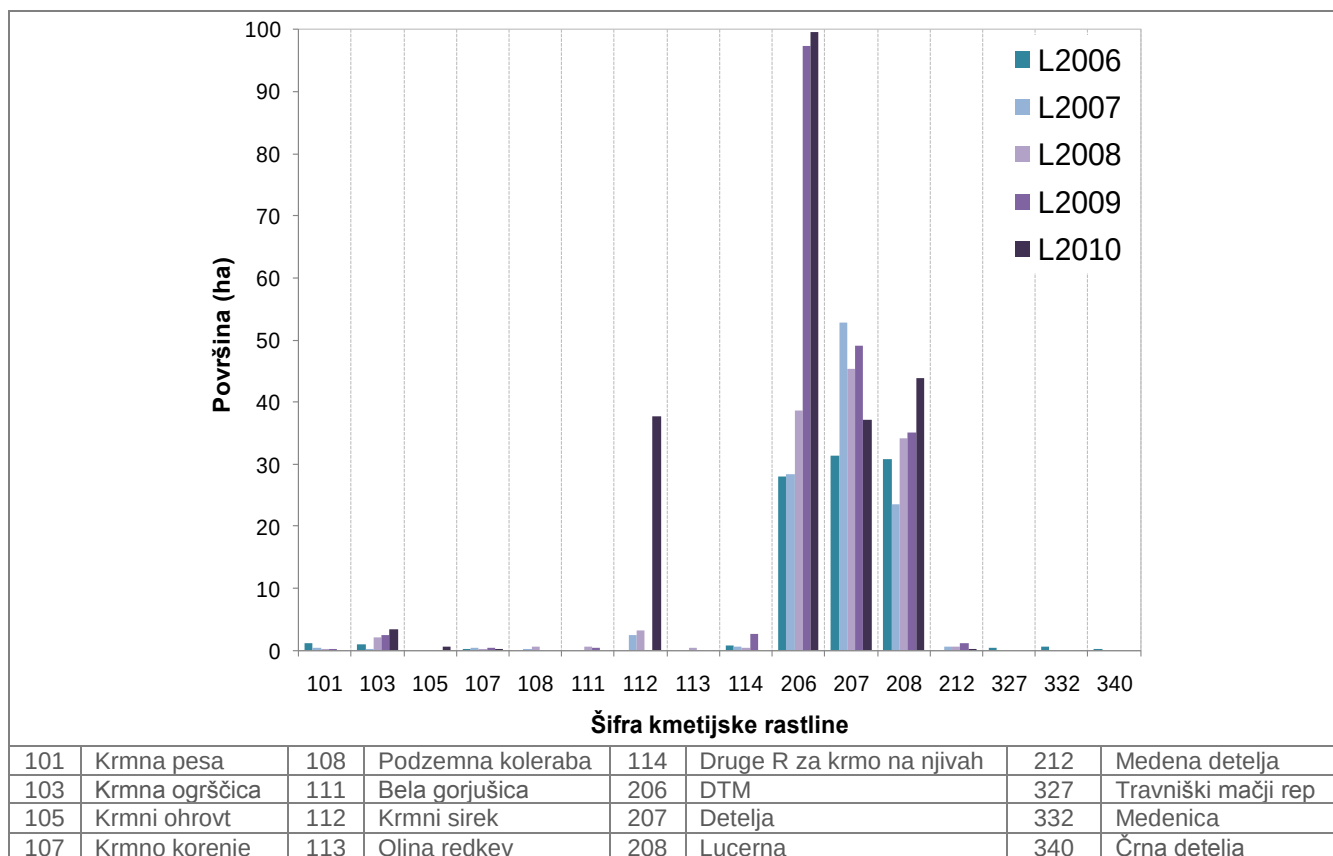
3.6. 3 Pridelava krmnih rastlin na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

Na območju KPLB, po površini, takoj za trajnim travinjem in žiti sledi pridelava krmnih rastlin, med katerimi je največ površin posejanih s deteljno travnimi mešanici (99,58 ha), ki služijo predvsem za pridelovanje živalske krme. Na drugem in tretjem mestu med krmnimi rastlinami sta lucerna (43,86 ha) in krmni sirek (37,75 ha) (preglednica 17). V letih od 2006 do 2010 se je najbolj povečala površina posejana z deteljno travnimi mešanici, in sicer za 71,49 ha. Iz grafa 5 je razvidno, da skupna površina posejana z različnimi krmnimi rastlinami na območju KPLB med leti zelo varira. Skupna površina posejana s krmnimi rastlinami in krmnimi metuljnicami se je v letih od 2006 do 2010 povečala za 127,92 ha.

Preglednica 17: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

KRMNE RASTLINE IN KRMNE METULJNICE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
<i>Krmna pesa</i>	1,11	0,47	0,21	0,14	0	-1,11
<i>Krmna ogrščica</i>	1,05	0,32	2,09	2,57	3,49	2,44
<i>Krmni ohrovt</i>	0	0	0	0	0,58	0,58
<i>Krmno korenje</i>	0,30	0,48	0,16	0,42	0,04	-0,27
<i>Podzemna koleraba</i>	0,00	0,17	0,67	0,00	0,00	0,00
<i>Bela gorjušica</i>	0,00	0,00	0,58	0,34	0,00	0,00
<i>Krmni sirek</i>	0,00	2,42	3,30	0,00	37,75	37,75
<i>Oljna redkev</i>	0,00	0,00	0,43	0,00	0,00	0,00
<i>Druge R za krmo na njivah</i>	0,75	0,70	0,44	2,70	0,00	-0,75
<i>Deteljno travne mešanice</i>	28,09	28,48	38,63	97,29	99,58	71,49
<i>Detelja</i>	31,34	52,86	45,32	49,04	37,15	5,81
<i>Lucerna</i>	30,87	23,58	34,13	35,11	43,86	12,99
<i>Medena detelja</i>	0,00	0,68	0,68	1,20	0,30	0,30
<i>Travniški mačji rep</i>	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,50
<i>Medenica</i>	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,54
<i>Črna detelja</i>	0,28	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,28
SKUPAJ (ha)	94,83	110,16	126,64	188,81	222,74	127,92

Graf 5: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006-2010

3.6. 4 Pridelava travinja na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006 do 2010

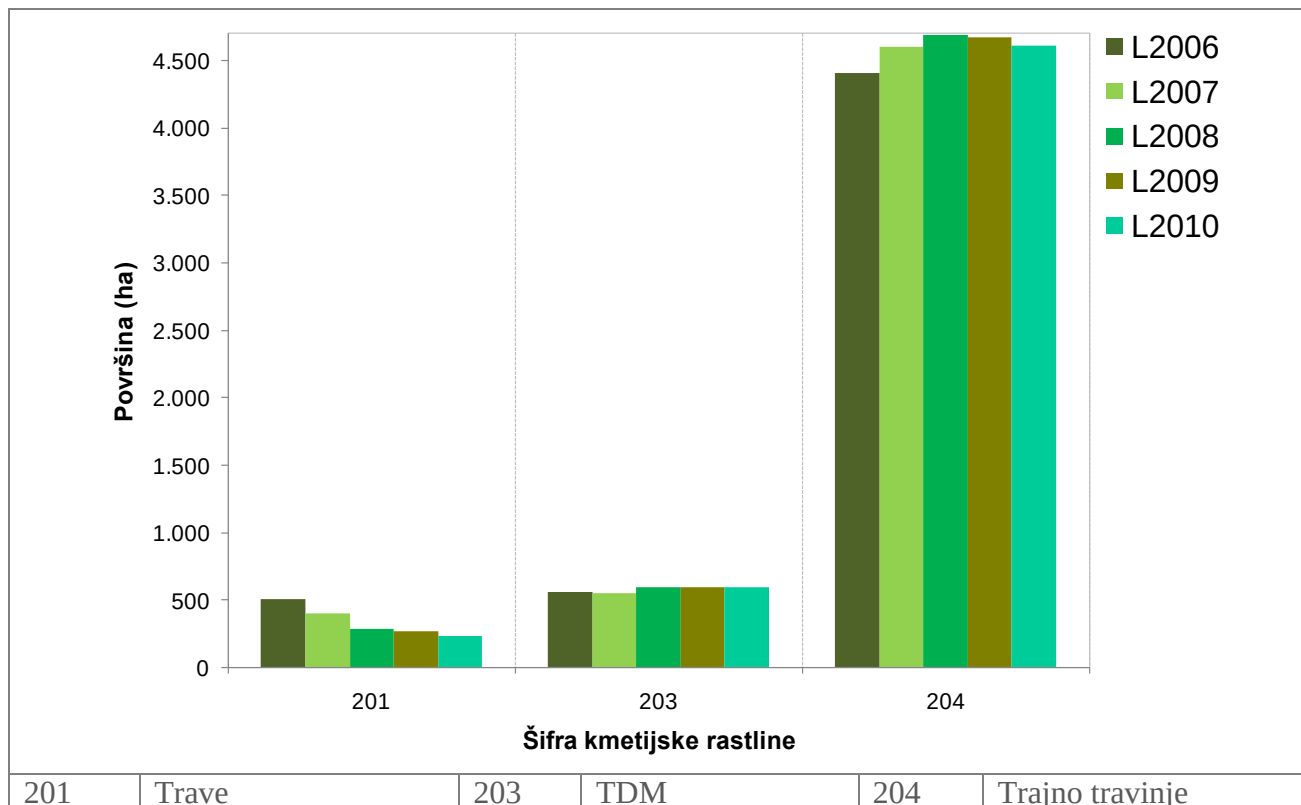
Pridelava travinja je med vsemi skupinami kmetijskih rastlin na območju KPLB najbolj razširjena (preglednica 18 in graf 6). Prevladuje trajno travinje, ki pokriva 4.611,87 ha ali 34% območja celotnega območja KPLB. Trajnemu travinju sledita travno deteljne mešanice (596,13 ha) in trave (229 ha). Skupna površina pod travinjem se je v obdobju od 2006 do 2010 zmanjšala za 33,67 ha, predvsem na račun povečanja njivskih površin posejanih z žiti, oljnicami in stročnicami ter krmnimi rastlinami in krmnimi metuljnicami.

Z vidika ohranjanja biotske pestrosti je stanje ugodno, seveda le, če raba ni intenzivna in poteka v skladu s priporočili okolju prijaznih kmetijskih praks (Bergs s sod., 2010).

Preglednica 18: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini travinje na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

TRAVINJE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
<i>Trajno travinje</i>	4.404,54	4.603,05	4.687,19	4.667,05	4.611,87	207,33
<i>Travno deteljne mešanice</i>	559,08	553,22	590,43	595,06	596,13	37,05
<i>Trave</i>	507,05	402,45	287,60	267,58	229,00	-278,05
SKUPAJ (ha)	5.470,67	5.558,72	5.565,22	5.529,68	5.437,00	-33,67

Graf 6: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini travinje na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

3.6. 5 Pridelava vrtnin in sadnih rastlin na območju KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

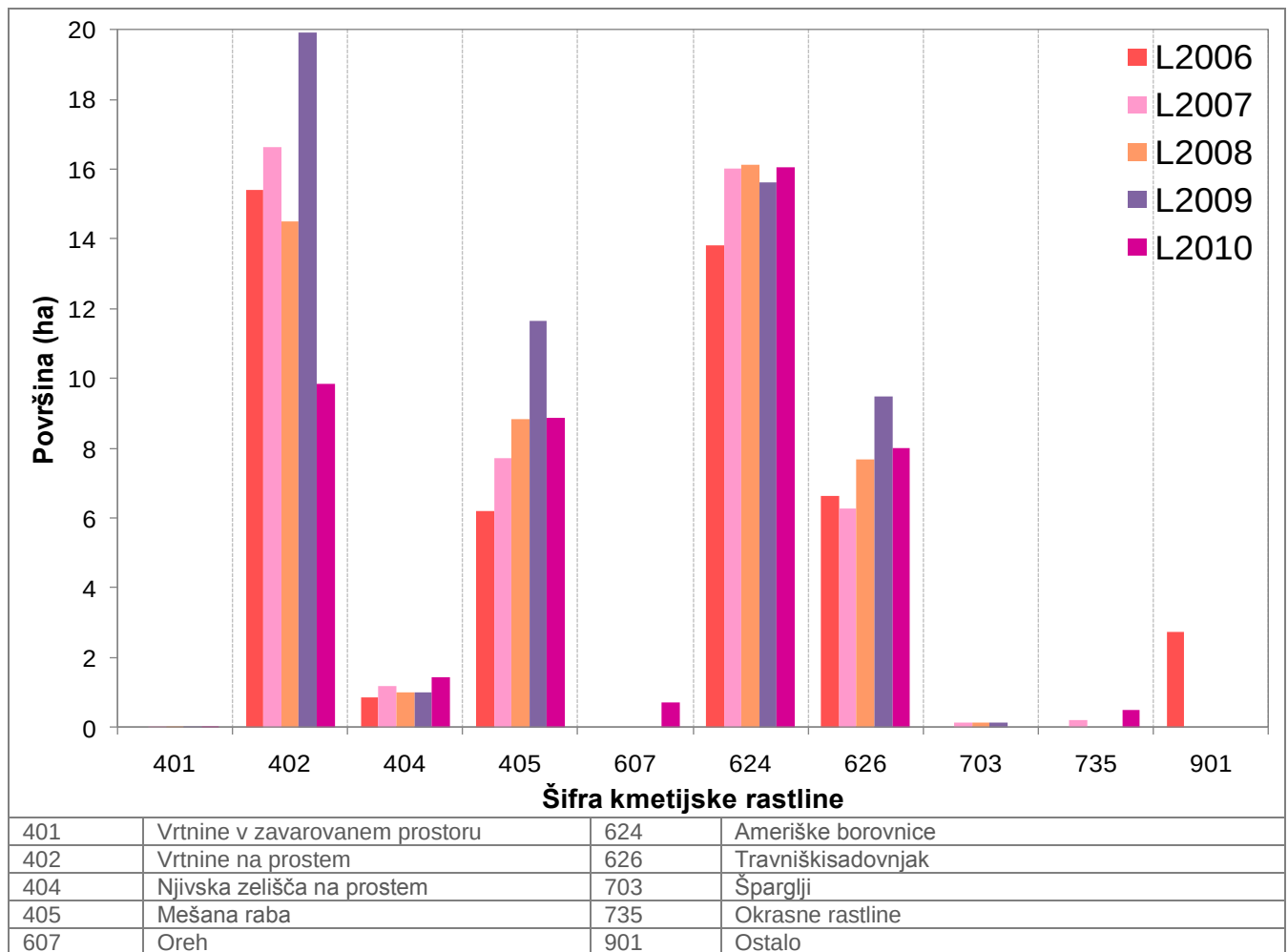
Pridelava vrtnin in sadnih rastlin na območju KPLB je po površini med najmanjšimi (preglednica 19 in graf 7). V tej kategoriji prevladuje pridelava ameriških borovnic (16,06 ha), kar je posledica ugodnih talnih lastnosti (kisla tla), na območju Ljubljanskega barja. Podrobne lokacije kmetijskih zemljišč poraslih z ameriški borovnicami na območju KPLB v letu 2009 so prikazane v prilogi 14. Ameriškim borovnicam sledi pridelava vrtnin na prostem (9,83 ha) in mešana raba (8,88 ha), ki zajema pridelavo vrtnin, poljščin, dišavnic, zdravilnih zelišč na prostem. Mešani rabi¹ sledijo travniški sadovnjaki (8 ha), ki so z vidika ohranjanja tradicionalne kulturne krajine in biotske pestrosti izrednega pomena.

Preglednica 19: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih območja KPLB v letih od 2006 do 2010

VRTNINE IN SADNE VRSTE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
<i>Ameriške borovnice</i>	13,82	16,00	16,12	15,61	16,06	2,24
<i>Vrtnine na prostem</i>	15,42	16,63	14,49	19,93	9,83	-5,59
<i>Mešana raba</i>	6,18	7,71	8,84	11,65	8,88	2,70
<i>Travniški sadovnjak</i>	6,65	6,27	7,68	9,48	8,00	1,36
<i>Njivska zelišča na prostem</i>	0,84	1,19	1,00	1,00	1,43	0,59
<i>Oreh</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	0,71	0,71
<i>Okrasne rastline</i>	0,00	0,20	0,00	0,00	0,51	0,51
<i>Vrtnine v zavarovanem prostoru</i>	0	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03
<i>Ostale kulture</i>	2,72	0,00	0,00	0,00	0,00	-2,72
<i>Šparglji</i>	0,00	0,14	0,14	0,14	0,00	0,00
SKUPAJ (ha)	45,63	48,16	48,31	57,85	45,46	-0,17

¹ Mešana raba vključuje pridelavo vrtnin, poljščin, dišavnic in zdravilnih zelišč na prostem (ARSKTRP, 2009).

Graf 7: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010

3.6. 6 Pridelava kmetijskih rastlin po posameznem kmetijskem gospodarstvu na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009

V letu 2009 je največ kmetijskih gospodarstev na območju KPLB pridelovalo trajno travinje, in sicer 924, na skupno 4.659,4 ha površin, kar v povprečju znaša okrog 5 ha na kmetijo. Po številu kmetij in površini sledita pridelava koruze za zrnje na 407 kmetijah in skupno 856,9 ha ter travno deteljne mešanice, ki jih gojijo na 369 kmetijskih gospodarstvih in skupno 595,1 ha površin (preglednica 20). Rezultati analize vrste kmetijskih rastlin po kmetijskih gospodarstvih kažejo na to, da je večina kmetij na območju KPLB še vedno usmerjenih v živinorejsko proizvodnjo. V skupini žit prevladuje pridelava koruze (silažna koruza in koriza za zrnje), ki jo pridelujejo na skupno 714 kmetijah in skupno 1.969,8 ha kmetijskih površin, kar predstavlja 14,58% celotne površine KPLB.

Preglednica 20: Število kmetijskih gospodarstev in površina pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009

Zap št.	KmRas	Št. KMG MID	POV (ha)	Zap. št.	KmRas	Št. KMG MID	POV (ha)
1	Mešanica žit	1	1,1	21	Am. borovnice	7	15,6
2	Oljna ogrščica	1	10,9	22	Pira	9	8,9
3	Soja (oljnica)	1	0,12	23	Grah	10	15,2
4	Soja (stročnica)	1	0,45	24	Oljna buča	18	7,5
5	Krmna pesa	1	0,14	25	Lucerna	39	35,1
6	Bela gorjušica	1	0,34	26	Travniški sadovnjak	52	9,5
7	Medena detelja	1	1,2	27	Detelja	62	49,0
8	Njivska zelišča na prostem	1	1,0	28	DTM	66	97,3
9	Šparglji	1	0,14	29	Oves	73	148,5
10	Proso	2	2,2	30	Mešana raba	73	11,7
11	Konoplja	2	1,6	31	Krompir	94	28,7
12	Krmna ogrščica	2	2,6	32	Vrtnine na prostem	96	19,9
13	Krmno korenje	2	0,42	33	Tritikala	125	179,3
14	Vrtnine v zav.prostoru	2	0,03	34	Pšenica	145	275,6
15	Rž	3	5,3	35	Trave	186	267,6
16	Druge R za krmo na njivah	3	2,7	36	Ječmen	201	206,2
17	Ajda	4	3,7	37	Silažna koruza	307	1.112,9
18	Sončnice	4	2,5	38	TDM	369	595,1
19	Sirek	5	4,8	39	Koruza za zrnje	407	856,9
20	Niva v prahi	7	12,6	40	Trajno travinje	924	4.659,4

*pri izračunu števila kmetijskih gospodarstev in površin pod posamezno kmetijsko kulturo je upoštevano dejstvo, da lahko eno kmetijsko gospodarstvo prideluje več kot eno kmetijsko kulturo

3.6. 7 Analiza vrst kmetijskih rastlin na posameznih površinah rabe kmetijskih zemljišč po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009

Analiza preseka rabe kmetijskih zemljišč in vrste kmetijskih kultur na območju KPLB v letu 2009 je pokazala, da njive in vrtove (1100) v največji meri poraščata silažna koruza (1.110,34 ha) in koruza za zrnje (854,16 ha) (preglednica 21). Zatem njivske površine poraščajo trajno travinje (3,97 ha), travno deteljne mešanice (594,22 ha) in trave (267,58 ha) v skupni površini 865,77 ha. Če od skupne površine pod njivami in vrtovi (3.967,64 ha) odštejemo vse travnate površine (865,77 ha) vidimo, da se na območju KPLB nahaja 3.101,87 ha njiv in vrtov, ki jih poraščajo vse kmetijske kulture, razen trav (201), travno deteljnih mešanic (203) in trajnega travinja (204).

Trajno travinje povečini porašča kategoriji 1300 (Trajni travniki) in 1321 (Barjanski travniki), v skupni površini 4.657,34 ha, pri čemer niso upoštevane površine, ki jih porašča trajno travinje na kategorijah 1100 (Njive in vrtovi), 1500 (Drevesa in grmičevje), 1600 (Neobdelana kmetijska zemljišča), 1800 (Kmetijske površine porasle z gozdnim drevjem) in 9999 (Neupravičena površina pri kontroli).

Preglednica 21: Velikost površine pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009

	Šifra rabe (GERK 2009)											
Vrsta KmRas	1100	1180	1190	1221	1222	1300	1321	1500	1600	1800	9999	SKUPAJ (ha)
Trajno travinje	3,97	0,00	0,00	0,00	0,00	872,71	3.784,63	0,18	1,76	0,43	3,35	4.667,05
Silažna koruza	1.110,34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,87	1,71	0,00	0,00	0,00	0,00	1.112,92
Koruza za zrnje	854,16	0,00	0,00	0,00	0,00	1,65	1,32	0,00	0,00	0,00	0,00	857,13
TDM	594,22	0,00	0,00	0,83	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	595,06
Pšenica	275,59	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,71	0,00	0,00	0,00	0,00	276,30
Trave	267,58	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	267,58
Ječmen	206,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	206,49
Tritikala	179,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	179,30
Oves	149,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	149,21
DTM	97,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	97,29
Detelja	49,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	49,04
Lucerna	35,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35,11
Krompir	28,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	28,66
Vrtnine na prostem	19,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	19,93
Ameriške borovnice	0,00	0,00	0,00	15,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15,61
Grah	15,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15,21
Njiva v prahi	12,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,56
Mešana raba	11,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00	11,65
Oljna ogrščica	10,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,93
Trav.sadovnjak	0,00	0,00	0,00	0,00	9,48	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,48
Pira	8,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,95
Oljna buča	7,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,54
Rž	5,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,30
Sirek	4,83	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,83

	Šifra rabe (GERK 2009)											
Vrsta KmRas	1100	1180	1190	1221	1222	1300	1321	1500	1600	1800	9999	SKUPAJ (ha)
Ajda	3,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,70
Druge R za krmo na njivah	2,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70
Krmna ogrščica	2,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,57
Sončnice	2,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,54
Proso	2,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,19
Konoplja	1,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,62
Medena detelja	1,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,20
Mešanica žit	1,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,14
Njiv.zel.na prostem	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
Soja (stročnica)	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,45
Krmno korenje	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,42
Bela gorjušica	0,34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,34
Krmna pesa	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14
Šparglji	0,00	0,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14
Soja (oljnice)	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12
Vrtnine v zav.prost.	0,01	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03
SKUPAJ (ha)	3.967,64	0,14	0,02	16,45	9,48	875,39	3.788,58	0,18	1,76	0,43	3,35	8.663,42
1100	Njive in vrtovi	1180	Trajne R na njivskih površinah	1190	Rastlinjaki	1221	Intenzivni sadovnjaki	1222	Ekstenzivni sadovnjaki	1321	Barjanski travniki	
1500	Drevesa in grmičevje	1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	1800	Kmet.pov. porasle z gozdnim drevjem	9999	Neupravičena površine pri kontroli	1300	Trajni travniki			

Iz analize preseka vrst kmetijskih kultur po posameznih kategorijah rabe kmetijskih zemljišč po GERK-ih je razvidno, da travnate površine (trajno travinje, travno deteljne mešanice in trave) poraščajo tudi njive in vrtove (1100). Tovrstna analiza kaže na to, da na njivah in vrtovih na območju KPLB pridelujejo tudi travinje, kar je pomembno predvsem z vidika ohranitve pestre mozaične krajine in s tem biotske pestrosti na obravnavanem območju, vse dokler raba travinja na njivskih površinah ni preveč intenzivna in poteka v skladu z dobro kmetijsko prakso, npr. upoštevanje datuma košnje, način košnje, pogostost košnje, ipd.

3.7 Varovanje narave na območju KPLB

S ciljem zavarovanja naravnih vrednot in ohranitve biotske raznovrstnosti je Evropska skupnost opredelila določitev ekološko pomembnih območij. Z vključitvijo v Evropsko unijo leta 2004 je bila tudi Slovenija obvezna določiti ta območja. Za eno od teh območij je bilo določeno tudi območje Ljubljanskega barja. Na nacionalni ravni se je v letu 2008 območje Ljubljanskega barja z Uredbo (Ur. l. RS, št.112/2008-4848) določilo za Krajinski park Ljubljansko barje, s ciljem, da se zavarujejo naravne vrednote, ohrani biotska pestrost ter ohranja krajinska pestrost.

Analiza posebnih varstvenih območij znotraj KPLB je pokazala, da se znotraj KPLB nahaja 11.249 ha območij opredeljenih na podlagi Evropske direktive o pticah (SPA območja) in 12. 320 ha območij opredeljenih na podlagi Evropske direktivi o habitatih (SCI območja). Ponekod se območja prekrivajo, kar je bilo potrebno upoštevati pri izračunu skupne površine območij pod Naturo 2000. Tako skupna površina območij Natura 2000 na območju KPLB obsegajo 12. 329 ha, kar predstavlja 91% celotne površine KPLB (priloga 15).

Poleg posebnih varstvenih območij, so bila na območju KPLB določena tudi vodovarstvena območja, ki skupaj obsegajo 6.693,89 ha ali 49,57% celotnega KPLB. Območje prvega in najbolj varovanega vodovarstvenega pasu zavzema približno 380 ha ali 3% vse površine (priloga 15).

Območje KPLB je po Uredbi o Krajinskem parku Ljubljansko barje (Ur.l., št.112/2008-4848) razdeljeno na tri varstvena območja z namenom varovanja bolj ranljivih območij ter ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. V KPLB se nahajajo tudi ožja zavarovana območja, ki zavzemajo skupno 401 ha površin ali 3% celotne površine Parka (priloga 16).

V analizo v okviru tega projekta je bilo vključeno prvo varstveno območje, saj je to naravovarstveno najpomembnejše in s stališča kmetijske dejavnosti predstavlja največji izziv. Prvo varstveno območje obsega 4.451 ha ali 33% celotne površine KPLB.

3.8 Raba kmetijskih zemljišč po GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009

Analiza rabe kmetijskih zemljišč po evidenci GERK z dne 24.04.2009 (priloga 17) je pokazala, da so znotraj prvega varstvenega območja KPLB v letu 2009 prevladovali barjanski travniki (1.537,56 ha) (preglednica 22), ki so zavzemali 34,54% celotne površine 1.VO KPLB. Tem so sledile njive in vrtovi (1.081,61 ha ali 24,30%) in trajni travniki (226,25 ha ali 5,08%). Skupna površina travnatega sveta, tako trajnih kot barjanskih travnikov v 1. VO KPLB znaša 1.763,81 ha in tako zavzema skupno 39,63% celotne površine 1.VO KPLB. Analiza rabe kmetijskih zemljišč po GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2009 je pokazala na ugodno strukturo zemljišč, saj na tem območju prevladuje travinje, ki je z naravovarstvenega vidika ugodnejša raba, v primerjavi z njivami in vrtami, seveda v kolikor raba travinja ni intenzivna. Polovica površin kmetijskih zemljišč v zaraščanju na območju KPLB se nahaja v prvem varstvenem območju KPLB (22,03 ha ali 0,50% 1.VO KPLB). Pri

tem velja opozoriti, da je pri analizi površin v zaraščanju potrebno upoštevati evidenco dejanske rabe zemljišč. Tako je prostorska analiza evidenc dejanske rabe zemljišč v letih 2002 in 2011 (priloga 18) pokazala, da se je površina zemljišč v zaraščanju na območju KPLB povečala za 180,05 ha (iz 82,90 ha v letu 2002 na 262,95 ha v letu 2011), od tega v 1. VO KPLB za 88,170 ha (iz 42,01 ha v letu 2002 na 130,18 ha v letu 2011).

Preglednica 22: Raba kmetijskih zemljišč v 1. VO KPLB po evidenci GERK z dne 24.04.2009

Šifra rabe	Vrsta rabe	POV (ha)
1321	Barjanski travniki	1.537,56
1100	Njive in vrtovi	1.081,61
1300	Trajni travniki	226,25
1500	Drevesa in grmičevje	36,42
1410	Kmetijska zemljišča v zaraščanju	22,03
1600	Neobdelana kmetijska zemljišča	10,33
9999	Neupravičena površina pri kontroli	7,24
1221	Intenzivni sadovnjaki	1,16
1420	Plantaže gozdnega drevja	0,96
1222	Ekstenzivni sadovnjaki	0,12
-1	Ni podatka	0,08
1330	Gorski pašniki	0,01
SKUPAJ (ha)		2.923,76

3.9 Velikost obdelovalnih površin kmetijskih gospodarstev v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009

V prvem varstvenem območju KPLB prevladujejo predvsem manjše kmetije, saj je tistih, ki so v letu 2009 obdelovale do 20 ha kar 708 (preglednica 23, graf 8), kar predstavlja 96,85% vseh kmetij prvega varstvenega območja KPLB. Med temi je 575 kmetij, ki obdelujejo do 5 ha površin (preglednica 24, graf 9). Kmetij, ki obdelujejo od 20 do 40 ha je 20, tri kmetije pa obdelujejo med 40 in 60 ha. Znotraj prvega varstvenega območja KPLB ni kmetij, ki bi obdelovale več kot 60 ha površin, saj največja obdelovalna površina znaša 59,86 ha.

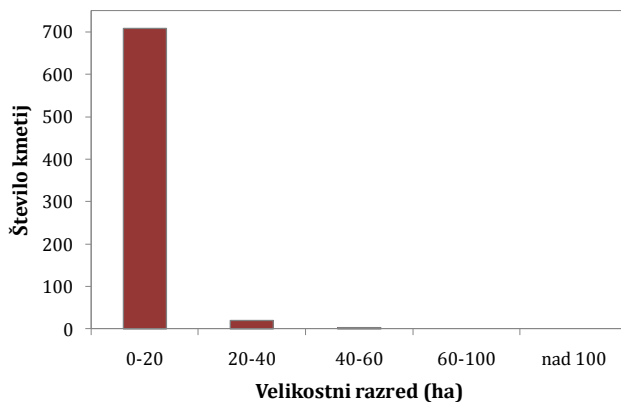
Preglednica 23: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala nad 100 ha kmetijskih površin v prvem varstvenem območju KPLB

Preglednica 24: Število kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2009 obdelovala do 20 ha kmetijskih površin v prvem varstvenem območju KPLB

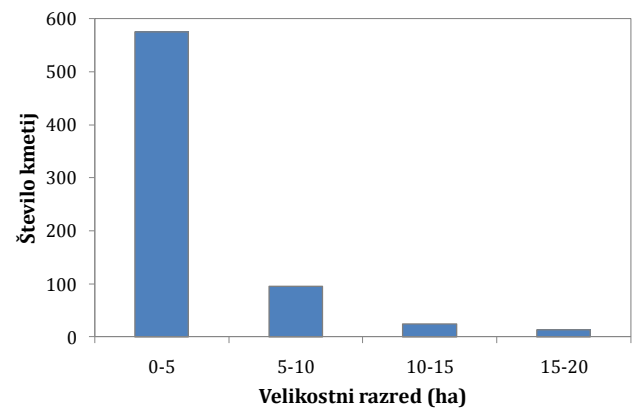
Velikostni razred (ha)	Število kmetij
0-20	708
20-40	20
40-60	3
60-100	0
nad 100	0
SKUPAJ (število kmetij)	731

Velikostni razred (ha)	Število kmetij
0-5	575
5-10	95
10-15	24
15-20	14
SKUPAJ (število kmetij)	708

Graf 8: Število kmetij (nad 100 ha) v 1.VO KPLB v letu 2009

Graf 9: Število kmetij (do 20 ha) v 1. VO KPLB v letu 2009

3.10 Vrsta kmetijske kulture posameznih kmetijskih gospodarstev v 1.VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih od 2006 do 2010

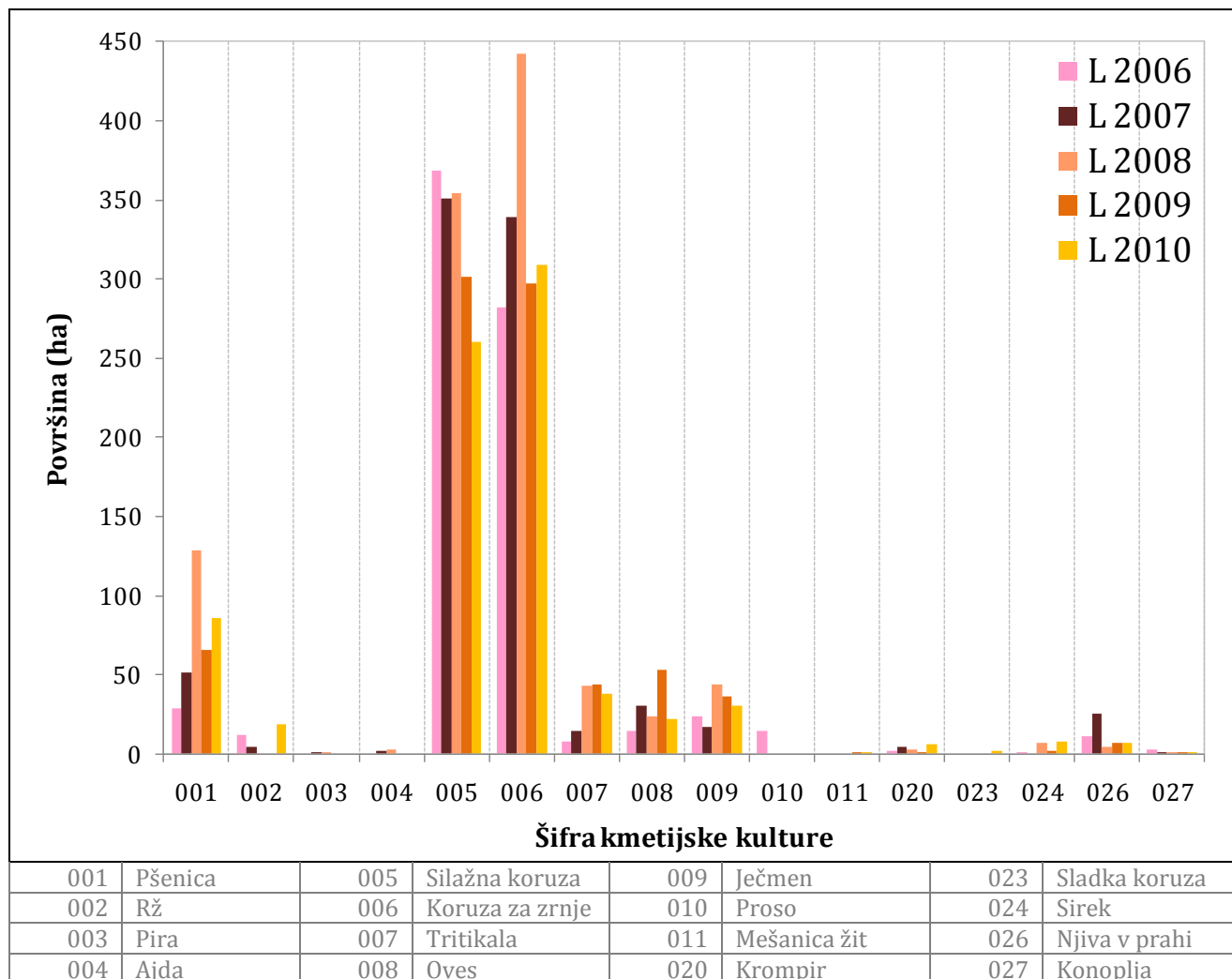
3.10. 1 Pridelava žit v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

Analiza vrste kmetijskih kultur znotraj prvega varstvenega območja je pokazala dokaj podobno sliko kot za celotno območje KPLB (priloge 19, 20, 21, 22, 23). V skupini žit prevladuje pridelava koruze za zrnje (309,33 ha) in silažne koruze (259,96 ha), ki jima sledita pšenica s 85,93 ha in ječmen s 23,39 ha (preglednica 25 in graf 10).

Preglednica 25: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini žita, krompir in njiva v prahi na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010

A. ŽITA in B. Ostalo (Njiva v prahi, krompir, konoplja)						
<i>Šifra KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
<i>Silažna koruza</i>	282,51	339,38	442,16	297,61	309,33	26,82
<i>Koruza za zrnje</i>	368,89	351,23	354,00	301,40	259,96	-108,93
<i>Pšenica</i>	28,36	51,14	128,81	65,52	85,93	57,56
<i>Tritikala</i>	8,01	14,04	43,09	43,99	37,55	29,53
<i>Ječmen</i>	23,39	16,89	43,50	35,95	30,06	6,67
<i>Oves</i>	14,31	30,46	23,96	52,62	22,33	8,02
<i>Rž</i>	11,67	4,01	0,00	0,00	18,36	6,69
<i>Sirek</i>	0,04	0,00	7,09	2,00	7,54	7,50
<i>Sladka koruza</i>	0,00	0,00	0,00	0,00	1,68	1,68
<i>Mešanice žit</i>	0,00	0,00	0,00	1,14	1,08	1,08
<i>Pira</i>	0,00	0,40	0,56	0,00	0,00	0,00
<i>Ajda</i>	0,00	1,76	2,92	0,00	0,00	0,00
<i>Proso</i>	14,27	0,00	0,00	0,00	0,00	-14,27
SKUPAJ A (ha)	751,45	809,31	1.046,08	800,23	773,81	22,36
<i>Njiva v prahi</i>	10,96	25,47	3,96	6,98	6,88	-4,08
<i>Krompir</i>	1,99	4,25	2,72	1,12	6,15	4,16
<i>Konoplja</i>	3,08	0,76	0,04	0,46	0,58	-2,49
SKUPAJ B (ha)	16,03	30,47	6,72	8,56	13,62	-2,41
SKUPAJ A+B (ha)	767,47	839,77	1.052,80	808,80	787,43	19,95

Graf 10: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini žita in ostalo po GERK-ih v 1. VO med leti 2006 in 2010

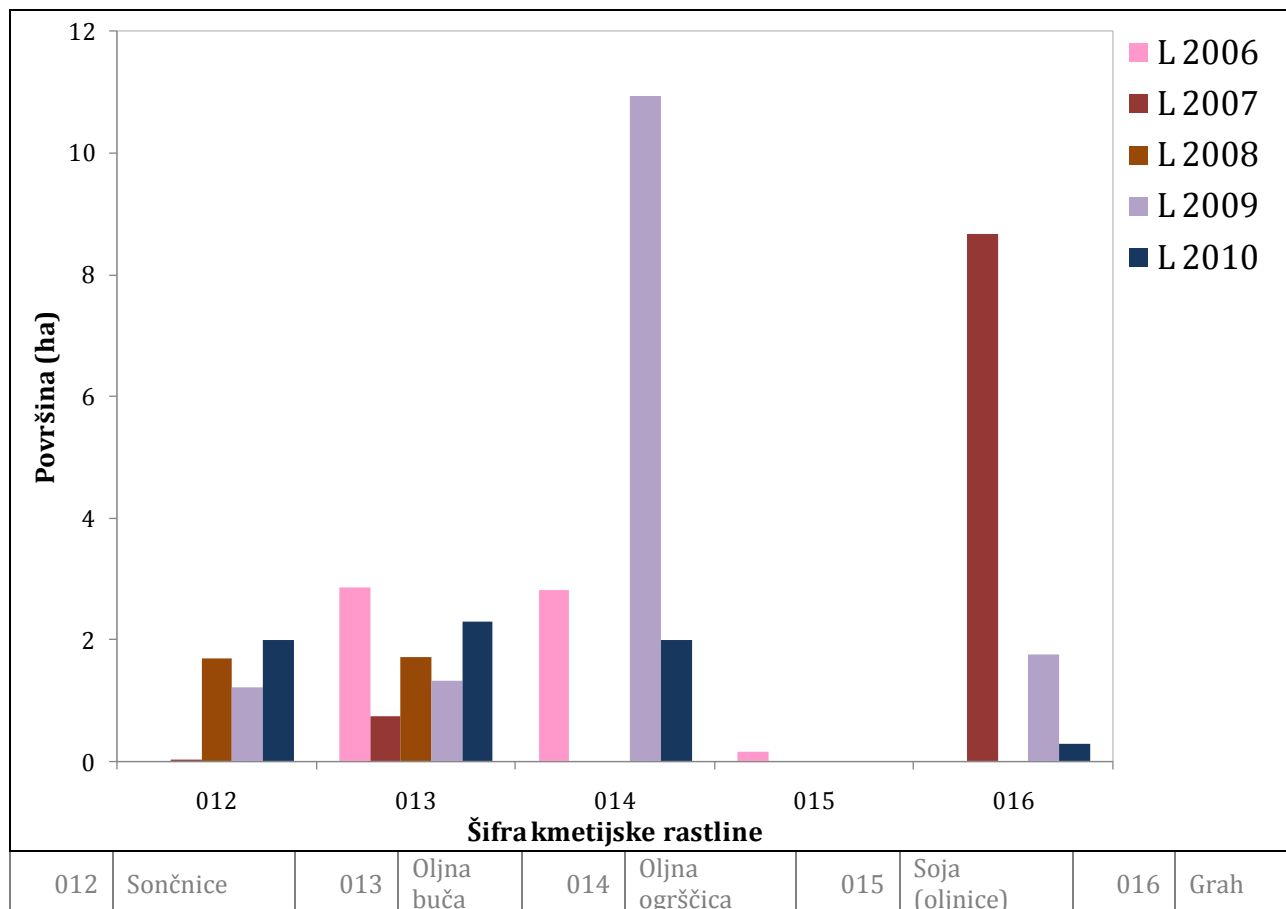
3.10. 2 Pridelava oljnic in stročnic v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

V prvem varstvenem območju KPLB je v letu 2010 prevladovala pridelava oljnih buč (2,31 ha), ki ji je sledila pridelava sončnic (2 ha). V letu 2009 je prevladovala pridelava oljne ogrščice (10,93 ha), v letu 2007 pa pridelava graha (8,66 ha). Pridelava kmetijskih kultur v tej skupini med leti varira in ne presega 11 ha (preglednica 26 in graf 11).

Preglednica 26: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini oljnice in stročnice na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010

OLJNICE IN STROČNICE						
Vrsta KmRas	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
Sončnice	0,00	0,00	1,69	1,22	2,00	2,00
Oljna buča	2,86	0,75	1,71	1,32	2,31	-0,55
Oljna ogrščica	2,82	0,00	0,00	10,93	1,99	-0,83
Soja (oljnice)	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,15
Grah	0,00	8,66	0,00	1,75	0,29	0,29
SKUPAJ (ha)	5,83	9,42	3,40	15,22	6,58	2,00

Graf 11: Skupna površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini oljnice in stročnice po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010

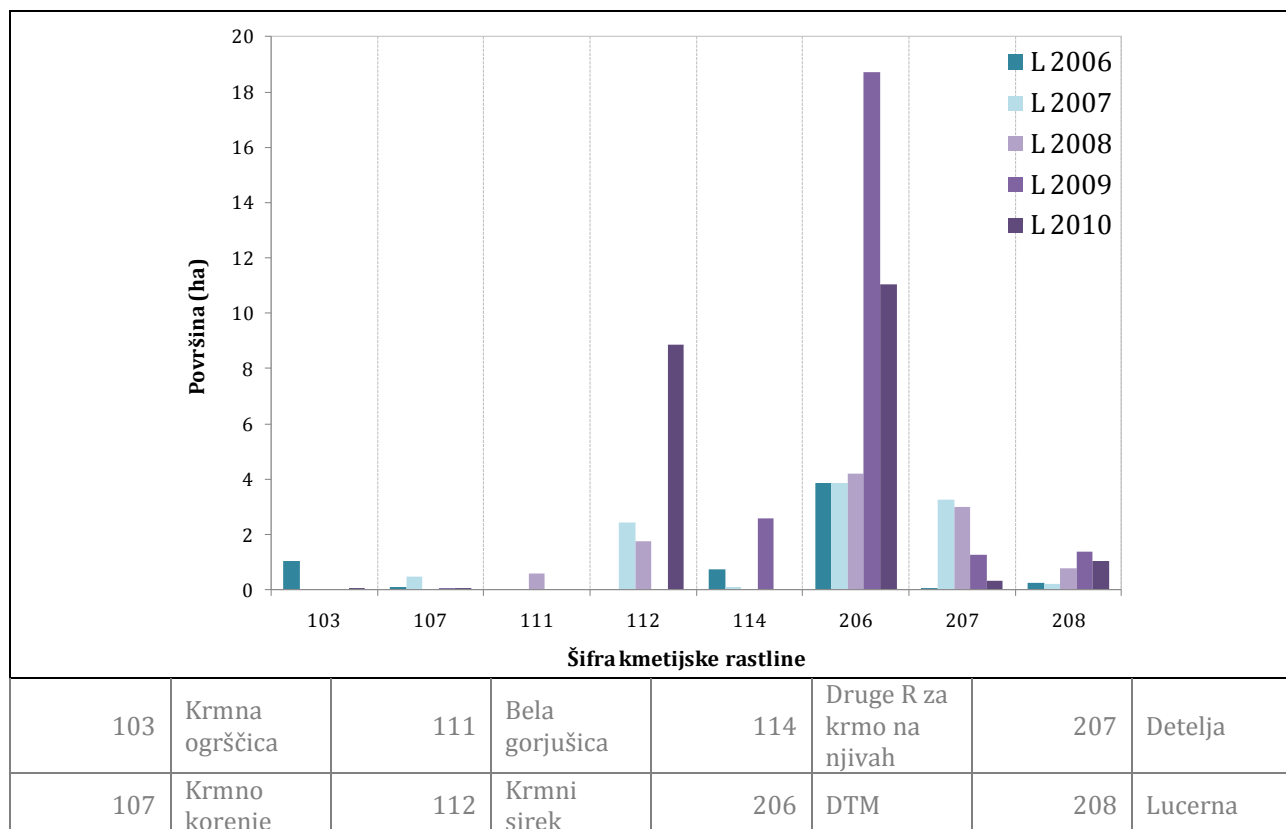
3.10. 3 Pridelava krmnih rastlin in krmnih metuljnic v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

V skupini krmnih rastlin in krmnih metuljnic na 1.VO KPLB prevladuje pridelava deteljno travnih mešanic, ki je bila najvišja v letu 2009 in je obsegala 18,73 ha (preglednica 27 in graf 12). Tem sledi pridelava krmnega sirka, ki je v letu 2010 znašala 8,84ha. Pridelava krmnih rastlin in krmnih metuljnic se v 1.VO KPLB izvaja v manjšem obsegu, saj skupna pridelovalna površina posamezne kmetijske kulture v tej skupini ne preseže 20 ha.

Preglednica 27: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini krmne rastline in krmne metuljnice na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010

KRMNE RASTLINE IN KRMNE METULJNICE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
DTM	3,85	3,86	4,20	18,73	11,03	7,18
Krmni sirek	0,00	2,42	1,74	0,00	8,84	8,84
Lucerna	0,26	0,22	0,76	1,36	1,05	0,79
Detelja	0,00	3,25	3,00	1,26	0,33	0,33
Krmno korenje	0,09	0,48	0,00	0,04	0,04	-0,05
Krmna ogrščica	1,04	0,00	0,00	0,00	0,0038	-1,04
Bela gorjušica	0	0	0,58	0	0,00	0,00
Druge R za krmo na njivah	0,75	0,10	0,00	2,57	0,00	-0,75
SKUPAJ (ha)	6,00	10,34	10,28	23,96	21,30	15,30

Graf 12: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini krmne rastline in krmne metuljnice po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010

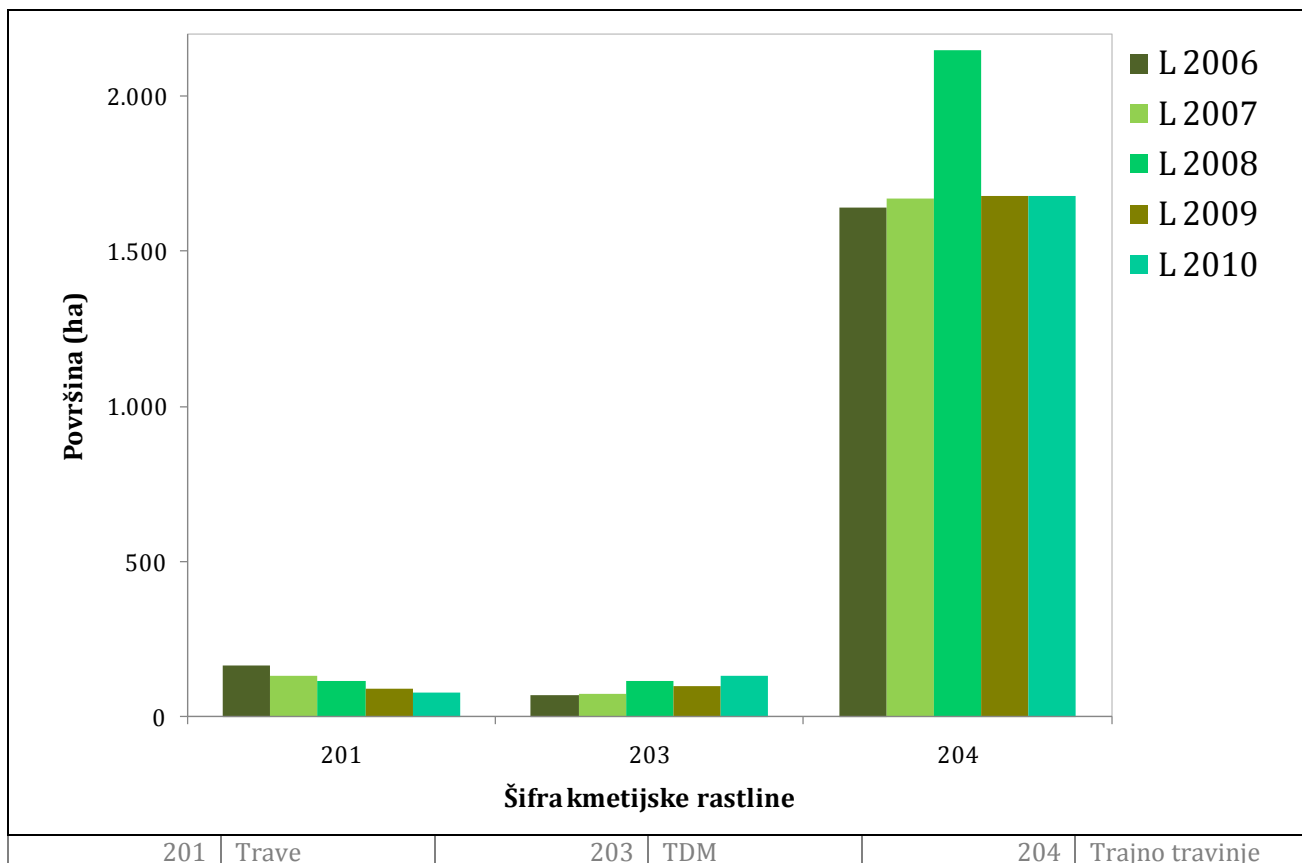
3.10. 4 Pridelava travinja v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

Prvo varstveno območje KPLB v največji meri porašča trajno travinje. S trajnim travinjem je tako poraslih 1.679,47 ha, kar predstavlja 36,42% površin celotnega KPLB poraslega s trajnim travinjem. Trajnemu travinju sledijo travno deteljne mešanice (133,09 ha) in trave (76,98 ha). V štiriletnem obdobju (od 2006 do 2010) so se za 90,18 ha zmanjšale površine porasle s travo. Skupna površina vsega travinja pa se je povečala za 7,61 ha (preglednica 28 in graf 13).

Preglednica 28: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini travinje na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010

TRAVINJE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
Trajno travinje	1.643,28	1.671,84	2.150,11	1.677,28	1.679,47	36,18
TDM	71,48	72,23	116,17	99,94	133,09	61,61
Trave	167,15	132,35	115,57	90,56	76,98	-90,18
SKUPAJ (ha)	1.881,91	1.876,42	2.381,85	1.867,78	1.889,53	7,61

Graf 13: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini travinje po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010

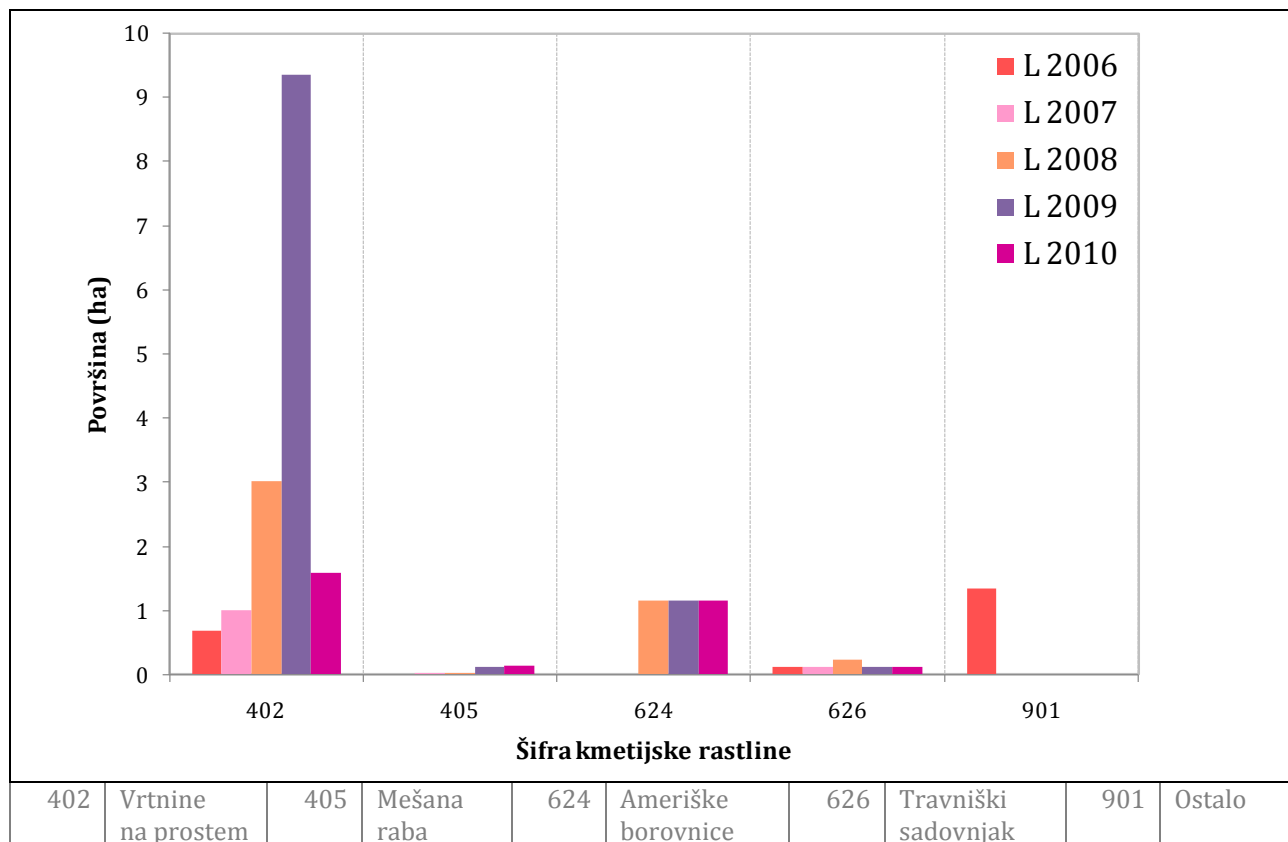
3.10. 5 Pridelava vrtnin in sadnih vrst v 1. VO KPLB na analiziranih GERK-ih v letih 2006-2010

V prvem varstvenem območju KPLB v skupini vrtnin in sadnih vrst prevladuje pridelava vrtnin na prostem z 1,59 ha, ki ji sledi pridelava ameriških borovnic z 1,16 ha. Pridelava vrtnin in sadnih vrst znotraj 1. VO je v primerjavi s celotnim območjem KPLB majhna, saj ne presega 10 ha na posamezno kmetijsko kulturo (preglednica 29 in graf 14).

Preglednica 29: Površina pod posamezno kmetijsko kulturo v skupini vrtnine in sadne vrste na analiziranih GERK-ih v prvem varstvenem območju KPLB v letih od 2006 do 2010

VRTNINE IN SADNE VRSTE						
<i>Vrsta KmRas</i>	L2006	L2007	L2008	L2009	L2010	SPR 06-10
<i>Vrtnine na prostem</i>	0,69	1,01	3,02	9,36	1,59	0,90
<i>Ameriške borovnice</i>	0,00	0,00	1,16	1,16	1,16	1,16
<i>Mešana raba</i>	0,00	0,01	0,02	0,12	0,13	0,13
<i>Travniški sadovnjak</i>	0,12	0,12	0,24	0,12	0,12	0,00
<i>Ostalo</i>	1,35	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,35
SKUPAJ (ha)	2,16	1,14	4,43	10,76	3,00	0,84

Graf 14: Površina pod posamezno kmetijsko rastlino v skupini vrtnine in sadne vrste po GERK-ih v prvem varstvenem območju med leti 2006 in 2010

3.10. 6 Pridelava kmetijskih rastlin po posameznem kmetijskem gospodarstvu v 1. VO na analiziranih GERK-ih v KPLB v letu 2009

V prvem varstvenem območju KPLB največ kmetijskih gospodarstev (616) prideluje trajno travinje, in sicer na skupno 1.674,35 ha (preglednica 30). Površina trajnega travinja v tem primeru je od skupne površine trajnega travinja v 1. VO KPLB manjša za 2,93 ha, kar je posledica združitve vektorskega sloja MKGP in atributnih podatkov ARSKTRP. Po združitvi podatkov MKGP in ARSKTRP so bili pri nadaljnjem izračunu izločeni vsi KMG MID-i, ki ne uveljavljajo nobenih subvencij in zato niso zavedeni v bazi podatkov ARSKTRP. Trajnemu travinju sledi koruza za zrnje, ki jo v 1.VO KPLB pridelujejo na 199-ih kmetijah v skupni površini 301,15 ha. Koruzi za zrnje sledi silažna koruza, ki jo pridelujejo na 123-ih kmetijah v skupni površini 297,61 ha. Koruzi sledita pridelava travno deteljnih mešanic, na 105-ih kmetijah v skupni površini 99,94 ha ter trave na 72-ih kmetijah v skupni površini 90,56 ha.

Preglednica 30: Število kmetijskih gospodarstev in površina pod posamezno kmetijsko kulturo v 1. VO na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009

Zap. št	Vrsta KmRas	Št. KMG MID	POV (ha)
1	Trajno travinje	616	1.674,35
2	Koruza za zrnje	199	301,15
3	Silažna koruza	123	297,61
4	TDM	105	99,94
5	Trave	72	90,56
6	Pšenica	18	65,23
7	Oves	25	52,62
8	Tritikala	31	43,99
9	Ječmen	38	35,66
10	DTM	11	18,73
11	Oljna ogrščica	1	10,93
12	Vrtnine na prostem	18	9,36
13	Njiva v prahi	5	6,98
14	Druge R za krmo na njivah	2	2,57
15	Sirek	2	2,00
16	Grah	4	1,75
17	Lucerna	3	1,36
18	Oljna buča	4	1,32
19	Detelja	4	1,26
20	Sončnice	2	1,22
21	Ameriške borovnice	1	1,16
22	Mešanica žit	1	1,14
23	Krompir	4	1,12
24	Konoplja	2	0,46
25	Travniški sadovnjak	2	0,12
26	Mešana raba	2	0,12
27	Krmno korenje	1	0,04

*pri izračunu števila kmetijskih gospodarstev in površin pod posamezno kmetijsko kulturo je upoštevano dejstvo, da lahko eno kmetijsko gospodarstvo prideluje več kot eno kmetijsko kulturo.

3.10.7 Analiza vrst kmetijskih rastlin na posameznih površinah rabe kmetijskih zemljišč po GERK-ih na 1. VO KPLB v letu 2009

Analiza preseka rabe kmetijskih zemljišč in vrste kmetijskih kultur na 1. VO KPLB v letu 2009 je pokazala, da njive in vrtove (1100) v največji meri poraščata koruza za zrnje (300,08 ha) in silažna koruza (297,07 ha) (preglednica 31). Zatem njivske površine poraščajo trave (90,56 ha), travno deteljne mešanice (99,94 ha) in trajno travinje (0,45 ha) v skupni površini 190,95 ha, kar je z naravovarstvenega stališča ugodno, v kolikor te površine niso intenzivno obdelane. Če površine porasle s travinjem odštejemo od skupne površine pod njivami in vrtovi (1100) dobimo, da površine porasle z netravnatimi kmetijskimi kulturami zavzemajo 855,29 ha celotne površine 1. VO KPLB. Trajno travinje (204) se v največji meri razrašča na barjanskih travnikih (1321), in zavzema 1.462,05 ha, kar predstavlja 32,85% celotne površine 1.VO KPLB.

Preglednica 31: Velikost površine pod posamezno kmetijsko kulturo na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2009

Vrsta KmRas	Šifra rabe (GERK 2009)						SKUPAJ (ha)
	1100	1221	1222	1300	1321	9999	
Trajno travinje	0,45	0,00	0,00	212,45	1.462,05	2,33	1.677,28
Koruza za zrnje	300,08	0,00	0,00	0,00	1,32	0,00	301,40
Silažna koruza	297,07	0,00	0,00	0,00	0,54	0,00	297,61
TDM	99,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	99,94
Trave	90,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90,56
Pšenica	65,23	0,00	0,00	0,00	0,30	0,00	65,52
Oves	52,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	52,62
Tritikala	43,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	43,99
Ječmen	35,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35,95
DTM	18,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18,73
Oljna ogrščica	10,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,93
Vrtnine na prostem	9,36	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9,36
Njiva v prahi	6,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,98
Druge R za krmo na njivah	2,57	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,57
Sirek	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00
Grah	1,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,75
Lucerna	1,36	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,36
Oljna buča	1,32	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,32
Detelja	1,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,26
Sončnice	1,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,22
Ameriške borovnice	0,00	1,16	0,00	0,00	0,00	0,00	1,16
Mešanica žit	1,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,14
Krompir	1,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,12
Konoplja	0,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,46
Travniški sadovnjak	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00	0,12
Mešana raba	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,12
Krmno korenje	0,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04
SKUPAJ (ha)	1.046,24	1,16	0,12	212,45	1.464,20	2,33	2.726,51
1100	Njive in vrtove	1221	Intenzivni sadovnjaki	1222	Ekstenzivni sadovnjaki	1300	Trajni travniki
1321	Barjanski travniki	9999	Ni definirano				

3.11 Kmetijstvo in kmetijska politika v luči varovanja narave

3.11. 1 Pomen kmetijske politike in kmetijsko okoljskih ukrepov za območje KPLB

Z namenom popularizacije kmetijske pridelave, ki ustreza potrebam potrošnikov in varuje zdravje ljudi, zagotavlja trajnostno rabo naravnih virov ter omogoča zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje, ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine ter varovanje zavarovanih območij so bili v okviru kmetijske politike na nacionalni ravni (2.os Programa Razvoja Podeželja RS) uveden Ukrep 214 oziroma tako imenovan ukrep kmetijsko-okoljskih plačil, ki je v prvem programskem obdobju 2004-2006 vključeval skupno 21 ukrepov (ukrepi SKOP-a) (Ur.l.RS, št.11/2006); v drugem programskem obdobju 2007-2013 pa skupno 23 podukrepov (podukrepi KOP-a) (Ur.l.RS, št.14/2010).

Prednostni nalogi 2. osi (Ohranjanje okolja in podeželja) v okviru PRP RS 2007-2013 sta torej :

1. Ohranjanje kmetijstva na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
2. Spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks

Za dosego ciljev v okviru prednostnih nalog 2.osi so bili določeni glavni ukrepi 2.osi, in sicer:

-Ukrepa 211 in 212 (Izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost) in

-Ukrep 214 (Kmetijsko okoljska plačila ali KOP).

V okviru ukrepa 214 (KOP) so določeni številni podukrepi, kot npr. ukrep ohranjanja traviščnih habitatov metuljev (MET), ohranjanje posebnih traviščnih habitatov (HAB), sonaravna reja domačih živali (REJ) idr. Trenutno je vseh podukrepov skupaj 25, za katere so predpisane zahteve, kmetje pa se vanje vključujejo prostovoljno. Ob vključitvi v sistem KOP se kmet obvezuje izbrani ukrep uresničevati 5 let, pri čemer je upravičen tudi do finančnega nadomestila. Višina nadomestila je odvisna od zahtevnosti posameznega ukrepa in je določena z Uredbo o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja, za vsako koledarsko leto posebej (preglednica 32). Iz preglednice je razvidno, da se je višina izplačil v okviru posameznega podukrepa po letu 2007 zmanjšala za 40% (Kavčič, 2007, cit. po Pogačnik, 2009) , kar je nekatere kmete, v mnogih primerih odvrnilo od vstopa v sistem sheme KOP v novem programskem obdobju 2007-2013. Poleg tega pa v letih 2007-2013 upravičenci niso mogli prevzemati novih sedemletnih obveznosti za izvajanje podukrepov KOP, razen za podukrep ekološkega kmetovanja na travinju (Demšar, 2009) in podukrepe HAB, MET, STE in VTR, ki so bili vpeljeni v okviru KOP iz PRP 2007-2013. Z novo Uredbo o plačilih za ukrepe 2.osi PRP 2007-2013 (Ur.l. RS, št. 14/2010) so se povišala izplačila v okviru podukrepov HAB, MET, STE, ki jih je možno uveljavljati samo na GERKih znotraj ekološko pomembnih območij.

KOP ukrepi so opredeljeni kot nadstandard izvajanja kmetijske prakse in naj bi pomembno vplivali na ohranitev kmetijske proizvodnje znotraj zavarovanih območij, s čimer naj bi se preprečevalo zaraščanje kmetijskih zemljišč in obenem spodbujalo okolju prijazno kmetovanje v kmetijsko intenzivnih območjih, kamor spada tudi območje KPLB. Na isti površini se lahko izvaja tudi več podukrepov, pri čemer velja pravilo navzkrižne skladnosti (priloga 24), ki opredeljuje kateri podukrepi se lahko uveljavijo na isti kmetijski površini.

Preglednica 32: Primerjava višine kmetijsko-okoljskih plačil (Ukrep 214) v okviru posameznih (pod)ukrepov v letih 2006, 2007-2010, 2007-2013 in 2010-2013.

Izravnalna plačila za kmetijsko-okoljske podukrepe v okviru KOP	SKOP 2006 (EUR/ha)	SKOP 2007-2010 (EUR/ha)	KOP 2007-2013 (EUR/ha)	KOP 2010-2013 (EUR/ha)
1.Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje				
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu (ERO)	232	139,2	-	-
Ohranjanje kolobarja (KOL)	147	88,2	91,84	91,84
Ozelenitev njivskih površin (ZEL)	211	126,6	172,2	172,2
Integrirano poljedelstvo (IPL)	253	151,8	197,21	197,21
Integrirano sadjarstvo (IPS)	442	265,2	336,61	336,61
Integrirano vinogradništvo (IVG)	442	265,2	381,71	381,71
Integrirano vrtnarstvo (IVR)	402	214,2	184,91	184,91
Ekološko kmetovanje (EK):				
-njive-poljščine	463	277,8	298,07	298,07
-vrtne na prostem	548	328,8	551,45	551,45
-vrtne v zavarovanih prostorih	590	354	487,90	487,90
-oljčniki, sadovnjaki	800	480	554,73	554,73
-travniški visokodebelni sadovnjaki	295	177	237,80	237,80
-vinogradi, hmeljišča, drevesnice	800	480	578,92	578,92
-travinje				
a. obtežba 0,2-0,5 GVŽ/ha	-	-	-	213,20
b. obtežba 0,5-1,9 GVŽ/ha	232	139,2	227,55	227,55
2.Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine	SKOP 2006 (EUR/ha)	SKOP 2007-2010 (EUR/ha)	KOP 2007-2013 (EUR/ha)	KOP 2010-2013 (EUR/ha)
Planinska paša:				
-brez pastirja (PP)	61	36,6	61,09	61,09
-s pastirjem	82	49,2	72,57	72,57
Košnja strmih travnikov:				
-nagib od 35-50% (S35)	168	100,8	90,20	90,20
-nagib nad 50% (S50)	253	151,8	142,27	142,27
Košnja grbinastih travnikov (GRB)	253	151,8	132,84	132,84
Travniški sadovnjaki (TSA)	190	114	93,89	94,30
Strmi vinogradi				
-nagib 30-40 % (V30)	-	-	-	326,77
-nagib nad 40% (V40)	-	-	-	900
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali (PAS):	EUR/žival	EUR/žival	EUR/GVŽ letno	EUR/GVŽ letno
-govedo	120	72	89,38	89,38
-ovce	18	10,8	89,38	89,38
-koze	18	10,8	89,38	89,38
-konji	120	72	89,38	89,38
-prašiči	48	28,8	89,38	89,38
-perutnina	168/100 odraslih živali	100,8/ 100 odraslih živali	89,38	89,38
Pridelava avt. in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin (SOR)	126	75,6	102,91	102,91
Sonaravna reja domačih živali (REJ)	84	50,4	84,46	84,46
Ohranjanje ekstenzivnega travinja (ETA)	84	50,4	48,38	48,38
Ohranjanje ekstenzivnih kraških pašnikov (EKP)	-	-	-	191,40

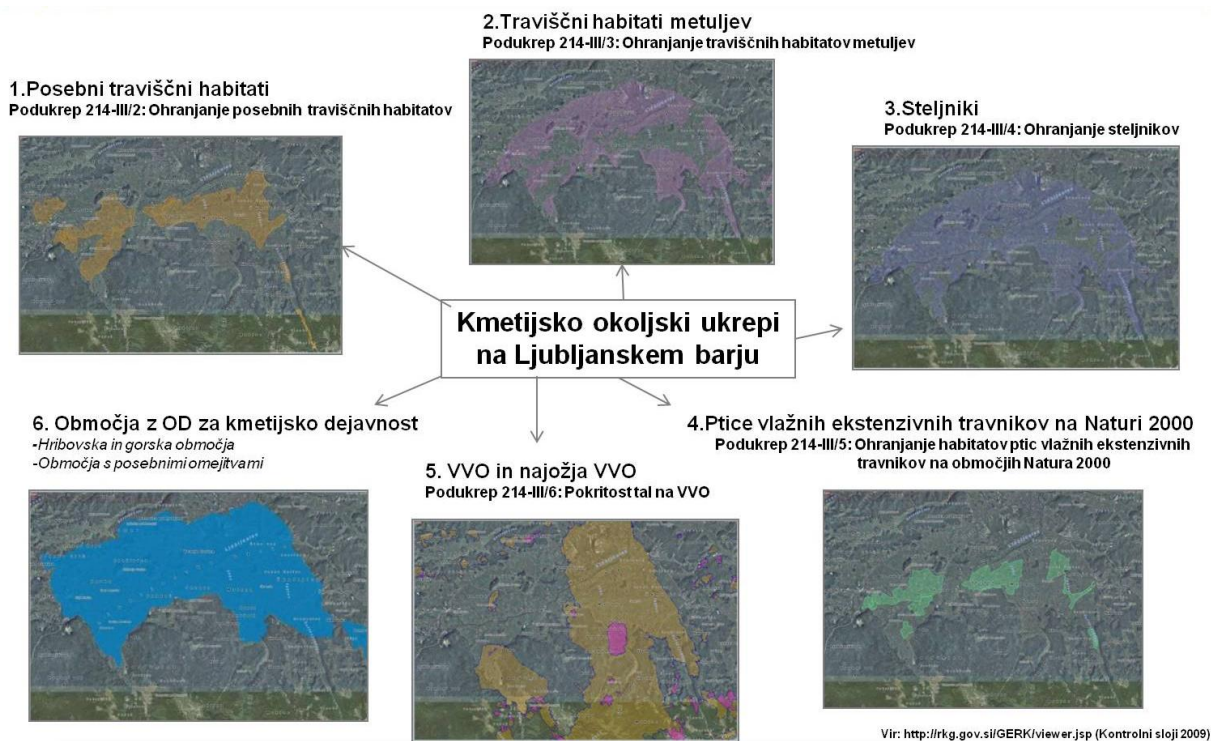
3.Varovanje zavarovanih območij	SKOP 2006 (EUR/ha)	SKOP 2007-2010 (EUR/ha)	KOP 2007-2013 (EUR/ha)	KOP 2010-2013 (EUR/ha)
Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zav. območjih (KZO)*	10-20%	10-20%	-	-
Reja domačih živali v osr. območju pojavljanja velikih zveri (ZVE)	31	18,6	29,11	29,11
Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov (HAB)	147	88,2	66,83	121,36
Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev (MET)	-	-	66,83	121,36
Ohranjanje steljnikov (STE)	-	-	143,91	198,44
Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000 (VTR)	-	-	83,23	83,23
Pokritost tal na vodovarstvenem območju (VVO):				
-njive	337	202,2	83,64	55,76
-trajni nasadi	253	151,8	184,50	140,63
-travinje	211	126,6	31,57	31,57
Zatravljanje in zelena praha (ZIP)	253	151,8	-	-

*KZO (Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih): podpora za izvajanje tega ukrepa je v programskem obdobju SKOP 2004-2006 znašala dodatnih 20% na območjih narodnih parkov (NP), 15% na območjih regijskih parkov (RP) in 10% na ostalih zavarovanih območjih in se je obračunala na skupno vrednost plačil za podukrepe KOL, ZEL, IPL, IPS, IVG, IVR, EK, PP, PPP, S35, S50, GRB, TSA, PAS, SOR, REJ in ETA. Podukrep KZO ni bil samostojen ukrep, ampak je služil kot dopolnilno plačilo ostalim podukrepom. Pričakovani učinek podukrepa KZO je bil preprečiti posledice opuščanja kmetovanja na zavarovanih območjih ter vzpodbuditi kmete, da bi na teh območjih kmetovali tudi v prihodnje ter istočasno ohranjali in varovali kulturno kmetijsko krajino. Zato je bilo kmetom na teh območjih potrebno dati finančno spodbudo v obliki plačil namenjeno kritju stroškov dodatno vloženega dela za ohranjanje tradicionalnih oblik kmetovanja, kar je bilo zagotovljeno v okviru PRP 2004-2006 s sofinanciranjem direktnih plačil iz nacionalnih sredstev v višini do 20% (MKGP, 2004). Z novim programskim obdobjem 2007-2010 se je ukrep KZO ukinil (njegova nadomestitev ni bila možna) saj je Evropska komisija ugotovila, da dodatna izplačila v okviru tega podukrepa niso upravičena (Uredba sveta (ES) jšt. 1698/2005), saj niso v skladu z ukrepi skupne kmetijske politike ES.

Vir: (Ur.l. RS, št. 11/2006-464, Ur.l. RS, št. 19/2007-943, Ur.l.RS, št. 19/2007-944, Ur.l.RS, št.14/2010-638, Ur.l.RS, št. 12/2011-551)

Večino ukrepov je možno uveljaviti na kmetijskih zemljiščih po vsej Sloveniji, nekatere pa le na določenih območjih. Ukrepi, ki jih je možno uveljaviti samo na nekaterih območjih so t.i. biodiverzitetni ukrepi, ki pomagajo ohranjati posamezne skupine ogroženih vrst, kot npr. metulji, travniške ptice, ipd. Na območju KPLB je možno uveljaviti 17 podukrepov, pri čemer je ob upoštevanju pravila navzkrižne skladnosti možnih 51 možnih kombinacij podukrepov (priloga 24). Nekateri kmetijsko okoljski ukrepi, ki so veljavni na območju KPLB so prikazani na sliki 9.

V okviru te študije so bili analizirani podukrepi in skupna višina izplačil v okviru (S)KOP na območju celotnega KPLB in znotraj 1. VO KPLB v letih od 2006 do 2009. V izračunu površine pod posameznim podukrepom je bilo upoštevano dejstvo, da se lahko na istem GERK-u izvaja več podukrepov hkrati (pravilo navzkrižne skladnosti).

Slika 9: Prikaz nekaterih podukrepov 2.osi PRP-izboljšanje okolja in podeželja na območju KPLB

3.11. 2 Vrsta kmetijsko okoljskih podukrepov na območju KPLB v letih 2006-2009

Z združitvijo tabelarnih podatkov zbirnih vlog (ARSKTRP) in grafičnega sloja evidence GERK po posameznih občinah v letih 2006 do 2009 prek enotnega povezovalnega ključa, t.j. GERK PIDa, smo pridobili velikost površin pod posameznim podukrepom na območju KPLB. Pri tem smo upoštevali dejstvo, da se zaradi navzkrižne skladnosti na eni površini oz. enem GERK PIDu lahko izvaja več podukrepov hkrati, zato smo iz atributne tabele ARSKTRP v obliki dBASE IV tabele izvozili vsako skupino ukrepov SKOP-a oz. podukrepov KOP-a posebej in jih združili z atributnimi podatki grafičnega sloja evidence GERK po posameznih občinah za vsako koledarsko leto posebej.

Analiza kmetijsko okoljskih podukrepov na območju KPLB je pokazala, da se na območju KPLB v največjem obsegu izvajata podukrepa REJ (1.548 ha) in EK (703,08 ha). Sledijo jima podukrepi HAB (136,91 ha), ZEL (115,63 ha) in ETA (72,81 ha). Podukrep KOL se izvaja na 35,70 ha (preglednica 33, graf 15).

Tako kot po površini, sta tudi po višini izplačila na prvih dveh mestih podukrepa EK z izplačanimi sredstvi v višini 157.454 EUR (2009) in REJ s 119.625 EUR (2009) (preglednica 34 in graf 16).

Analiza po letih je pokazala, da je vključenost kmetov v podukrepe na območju KPLB do leta 2008 naraščala, v letu 2009 pa je bil zabeležen padec vključenih površin. Zmanjšanje površin pod posameznimi podukrepi je najverjetneje posledica spremenjenih pogojev vključevanja v ukrepe, znižanja izravnalnih plačil za kmetijsko okolje podukrepe, zmanjšanja pogodbenih površin ter prenehanja petletnih pogodbenih obveznosti. Vpis na

ново vključenih površin je tako majhen, da teh izgub ne pokrije, kar v svoji študiji na nivoju cele Slovenije potrjuje tudi Žvikart (2010).

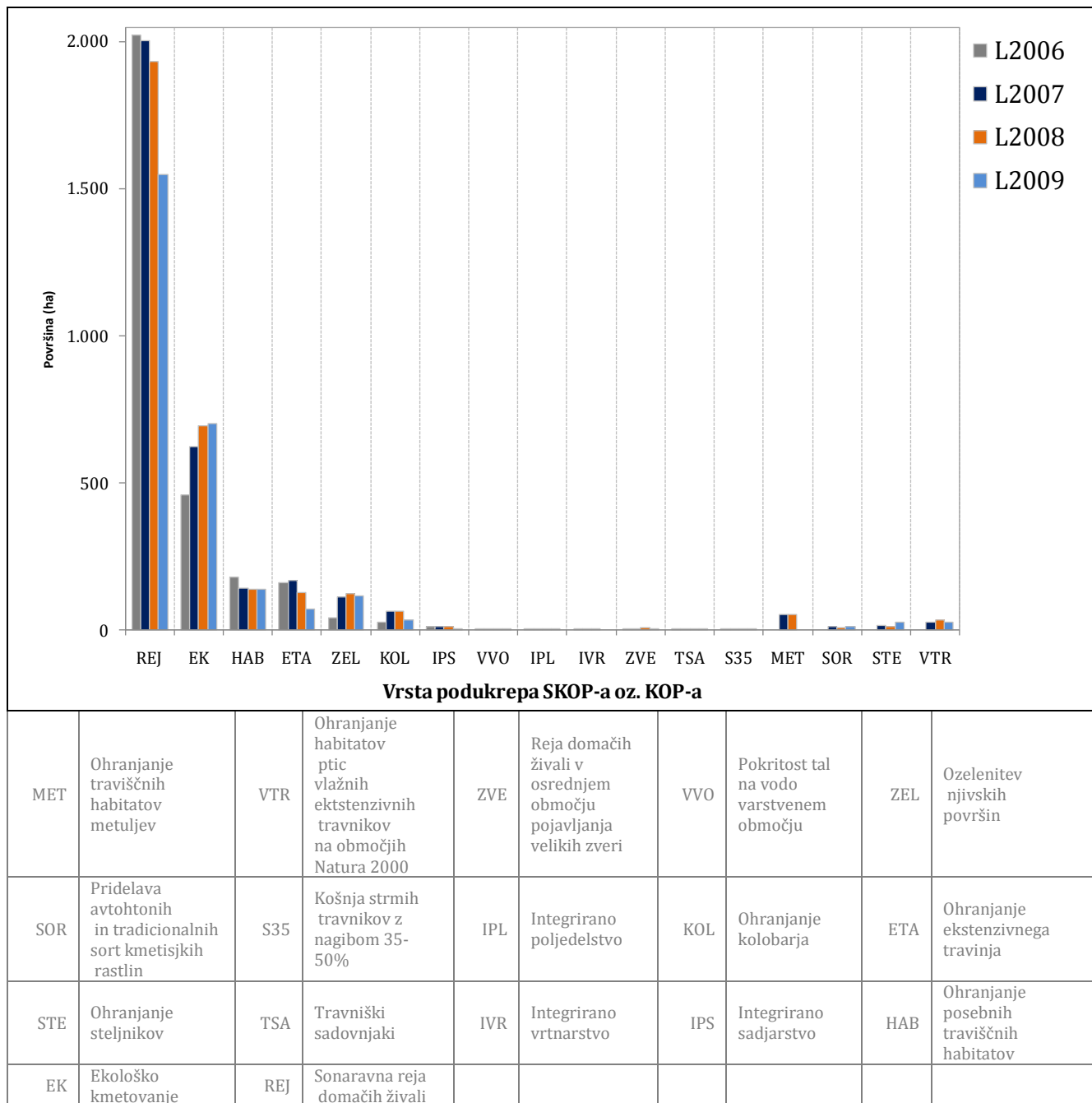
Poleg tega pa v letu 2008 vpis v podukrepe KOP (razen Ekološkega kmetovanja) ni bil mogoč, kar je dodatno prispevalo k znižanju kmetijskih površin pod kmetijsko okoljskimi ukrepi. Žvikart (2010) navaja, da je bilo to »zaprtje« z navarovarstvenega stališča nesprejemljivo, zato je bilo v letu 2009 možno na novo vstopati v naslednje podukrepe; Ekološko kmetovanje (EK), Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov (HAB), Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev (MET), Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000 (VTR) in Ohranjanje steljnikov (STE).

Iz rezultatov analize je razvidno, da se podukrepi, ki največ prispevajo k biotski raznovrstnosti (HAB, MET, STE, VTR, TSA) izvajajo na relativno majhni površini, v primerjavi s podukrepom REJ, ki je po mnenju ZRSVN z naravovarstvenega vidika precej problematičen. Pri tem velja opozoriti, da je zgornja meja obtežbe v okviru podukrepa REJ, ki znaša 1,9 GVŽ/ha/leto, podana glede na celotno površino kmetijskega gospodarstva (KMG) in ne samo za travniške površine (Žvikart, 2010). Poleg tega zahteva o najmanj enkrat letni košnji ali paši kmetu omogoča tudi intenzivno rabo, saj število košenj oziroma pašnih dni navzgor ni omejeno, zato v praksi kmetje vse živali pase na travnikih, ki so blizu kmetijskega gospodarstva in to kar večino pašne sezone. V primeru, če kmetje na pašnikih nimajo urejenih čredink oziroma paše ne vodijo pravilno, takšni travniki hitro postanejo prepašeni in posledično degradirani. Po navedbah Žvikart (2010) se podobno zgodi tudi s preintenzivno košenimi travniki, saj 3x ali celo 4x na leto košeni travnik zagotovo postane vrstno siromašen.

Preglednica 33: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009

Podukrep	POVRŠINA (ha)				
	L2006	L2007	L2008	L2009	
REJ	2.022,56	2.002,39	1.933,77	1.548,94	Sonaravna reja domačih živali
EK	457,97	623,36	694,50	703,08	Ekološko kmetijstvo
HAB	181,14	143,72	139,61	136,91	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
ZEL	42,72	111,81	123,31	115,63	Ozelenitev njivskih površin
ETA	160,08	168,08	128,34	72,81	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
KOL	28,45	63,30	64,11	35,70	Ohranjanje kolobarja
VTR	0,00	25,47	33,95	27,66	Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
STE	0,00	15,08	12,52	25,18	Ohranjanje steljnikov
SOR	0,00	12,43	9,14	10,56	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
ZVE	2,66	5,85	6,38	4,58	Reja domačih živali na osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
IPL	3,59	3,36	3,36	3,32	Integrirano poljedelstvo
IPS	10,68	13,05	12,88	3,25	Integrirano sadjarstvo
VVO	4,40	5,08	4,41	2,84	Pokritost tal na vodovarstvenem območju
TSA	0,38	0,38	0,38	0,38	Travniški sadovnjaki
S35	0,10	0,10	0,10	0,10	Košnja strmih travnikov z nagibom 35-50%
IVR	2,70	1,66	1,68	0,00	Integrirano vrtnarstvo
MET	0,00	53,14	53,05	0,00	Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev
SKUPAJ	2.917,44	3.248,27	3.221,48	2.690,94	

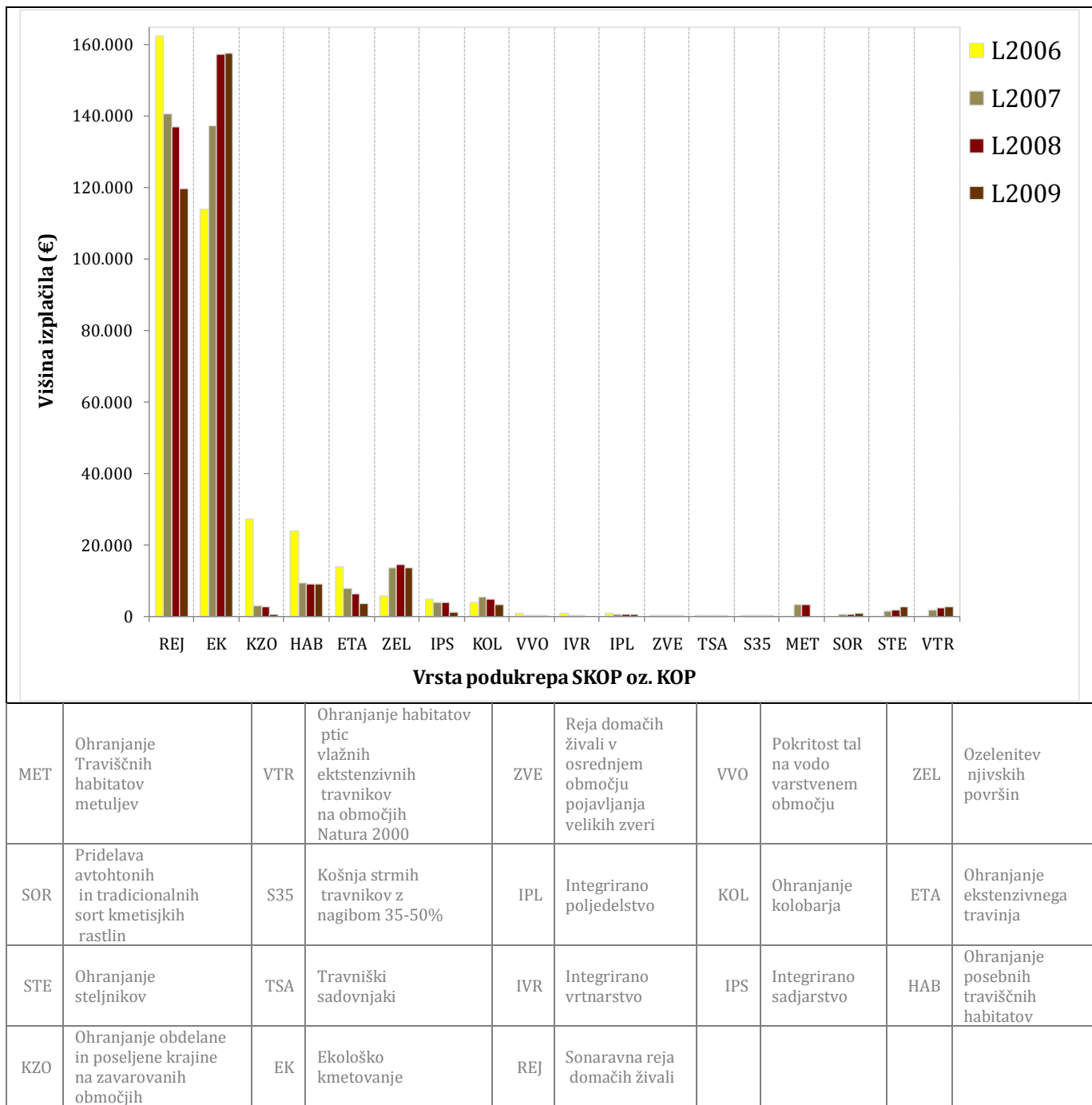
Graf 15: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letih od 2006 do 2009 izražena v hektarjih

Preglednica 34: Skupen znesek izplačil v okviru posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih območju KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009

Podukrep	ZNESEK (EUR)				
	L2006	L2007	L2008	L2009	
EK	113.942	137.293	157.418	157.454	Ekološko kmetovanje
REJ	162.318	140.698	136.903	119.625	Sonaravna reja domačih živali
ZEL	5.664	13.634	14.402	13.604	Ozelenitev njivskih površin
HAB	24.003	9.330	8.941	9.023	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
ETA	13.967	7.978	6.208	3.521	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
KOL	4.022	5.554	4.723	3.226	Ohranjanje kolobarja
STE	0	1.602	1.792	2.776	Ohranjanje steljnikov
VTR	0	1.769	2.244	2.565	Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
IPS	4.703	3.785	3.740	1.094	Integrirano sadjarstvo
SOR	0	687	596	763	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
IPL	822	627	626	620	Integrirano poljedelstvo
KZO	27.201	2.976	2.748	429	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
ZVE	82	202	225	175	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
VVO	905	342	285	138	Pokritost tal na vodovarstvenem območju
TSA	56	34	34	34	Travniški sadovnjaki
S35	17	9	9	9	Košnja strmih travnikov z nagibom 35-50%
IVR	900	327	327	0	Integrirano vrtnarstvo
MET	0	3.242	3.215	0	Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev
SKUPAJ	358.602	330.088	344.436	315.056	

Graf 16: Skupna višina izplačil posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih na območju KPLB med leti 2006 in 2009 izražena v evrih

Iz analize po posameznem kmetijskem gospodarstvu je razvidno, da se je na območju KPLB v letu 2009 največ kmetij (166 kmetij) odločilo za podukrep REJ, nato sledijo podukrepi HAB (59 kmetij), EK (32 kmetij), ZEL (19 kmetij) in ETA (15 kmetij) (preglednica 35).

Analiza kombinacije podukrepov razkriva, da je na območju KPLB v letu 2009 ena kmetija izvajala 5 podukrepov na skupni površini 43,63 ha. Po dva podukrepa hkrati je izvajalo 47 kmetijskih gospodarstev na skupno 891,57 ha. Trije podukrepi hkrati so se izvajali na 9 kmetijah, na skupni površini 317,97 ha, štiri podukrepe hkrati pa so izvajala 3 kmetijska gospodarstva na skupni površini 136,43 ha (preglednica 36).

Preglednica 35: Vrsta podukrepa, število kmetij in površina (ha) pod posameznim podukrepom na območju KPLB v letu 2009

Podukrep	Št. kmetij	POV (ha)	
REJ	166	1.548,94	Sonaravna reja domačih živali
EK	32	703,08	Ekološko kmetovanje
HAB	59	136,91	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
ZEL	19	115,63	Ozelenitev njivskih površin
ETA	15	72,81	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
KOL	5	35,70	Ohranjanje kolobarja
VTR	3	27,66	Ohranjanje hab. ptic vlažnih ekst. trav. na obm. Nat 2000
STE	5	25,18	Ohranjanje steljnikov
SOR	4	10,56	Pridelava avtohtonih in trad-sort kmetijskih rastlin
ZVE	2	4,58	Reja dom-živ. v osrednjem območju pojavljanja vel.zveri
IPL	3	3,32	Integrirano poljedelstvo
IPS	1	3,25	Integrirano sadjarstvo
VVO	4	2,84	Pokritost tal na vodovarstvenih območjih
TSA	1	0,38	Travniški sadovnjaki
S35	1	0,10	Košnja strmih travnikov z nagibom 35-50%

Preglednica 36: Število podukrepov, število kmetij in površina (ha) podukrepov na območju KPLB v letu 2009

Št. podukrepov	Št. kmetij	POV (ha)
1	182	1.301,34
2	47	891,57
3	9	317,97
4	3	136,43
5	1	43,63

3.11. 3 Vrsta kmetijsko okoljskih podukrepov na 1. VO KPLB v letih 2006-2009

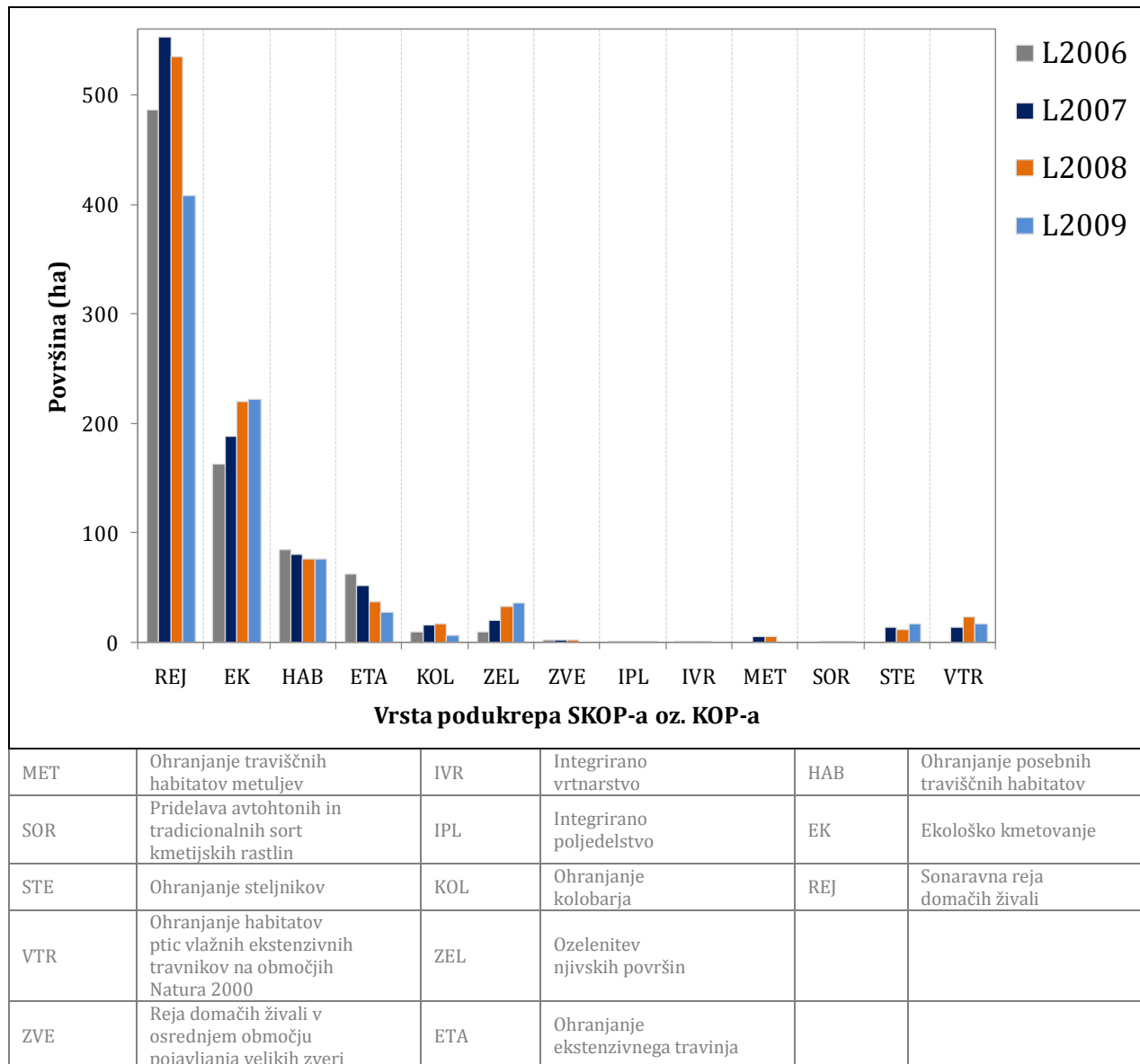
Rezultati analize kmetijsko-okoljskih plačil v 1.VO KPLB delno potrjujejo rezultate Oikosovo študije (Bergs s sod., 2010). Po naši analizi se znotraj 1. VO KPLB ukrep 214 (KOP) izvaja na 813,61 ha (preglednica 37). V največjem obsegu se izvajata podukrepa REJ (407,91 ha) in EK (221,79 ha) (graf 17), kar je v skladu z Oikosovo študijo. Sledijo podukrepi HAB (76,38 ha), ZEL (36,05 ha), ETA (27,33 ha), STE in VTR (oba po 17 ha). Kot je razvidno iz rezultatov študije se podukrepi, ki največ prispevajo k biotski raznovrstnosti (HAB, MET, STE, VTR, TSA) izvajajo na relativno majhnih površinah, v primerjavi s podukrepom REJ, ki je po mnenju ZRSVN naravovarstveno neustrezen (Bergs s sod., 2010).

Podukrepa EK (65.050 €) in REJ (46.298 €) sta po rezultatih naše analize na prvem mestu tudi po skupni višini izplačila (preglednica 38 in graf 18). Razlog za to, da se kmetje na obravnavanem območju odločajo predvsem za podukrep REJ je predvsem v tem, da je kmetijska proizvodnja na območju Ljubljanskega barja še vedno primarno usmerjena v živinorejo. Odločitve kmetov za uveljanje subvencij v okviru posameznih podukrepov niso podprte s strani ciljnih vrednosti plačil za izvajanje ukrepov SKOP-a oziroma KOP-a kot bi bilo morda pričakovati, glede na določene ciljne vrednosti nekaterih drugih ukrepov (preglednica 32), ki bi jih kmetje na tem območju lahko uveljali. Prostorska razporeditev podukrepov na 1. VO KPLB v letu 2009 je prikazana v prilogi 25.

Preglednica 37: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009

Podukrep	POVRŠINA (ha)				
	L2006	L2007	L2008	L2009	
REJ	486,50	553,15	534,36	407,91	Sonaravna reja domačih živali
EK	162,60	188,04	219,44	221,79	Ekološko kmetovanje
HAB	84,39	80,02	76,28	76,38	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
ZEL	9,95	20,45	33,17	36,05	Ozelenitev njivskih površin
ETA	62,52	51,69	37,36	27,33	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
STE	0,00	13,91	11,35	17,35	Ohranjanje steljnikov
VTR	0,00	14,25	23,14	17,33	Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
KOL	9,99	16,36	16,63	6,90	Ohranjanje kolobarja
SOR	0,00	0,62	0,70	1,32	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
IPL	1,27	1,27	1,27	1,26	Integrirano poljedelstvo
ZVE	1,79	1,79	1,79	0,00	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
IVR	1,21	1,09	1,09	0,00	Integrirano vrtnarstvo
MET	0,00	5,64	5,64	0,00	Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev
SKUPAJ	820,22	948,28	962,23	813,61	

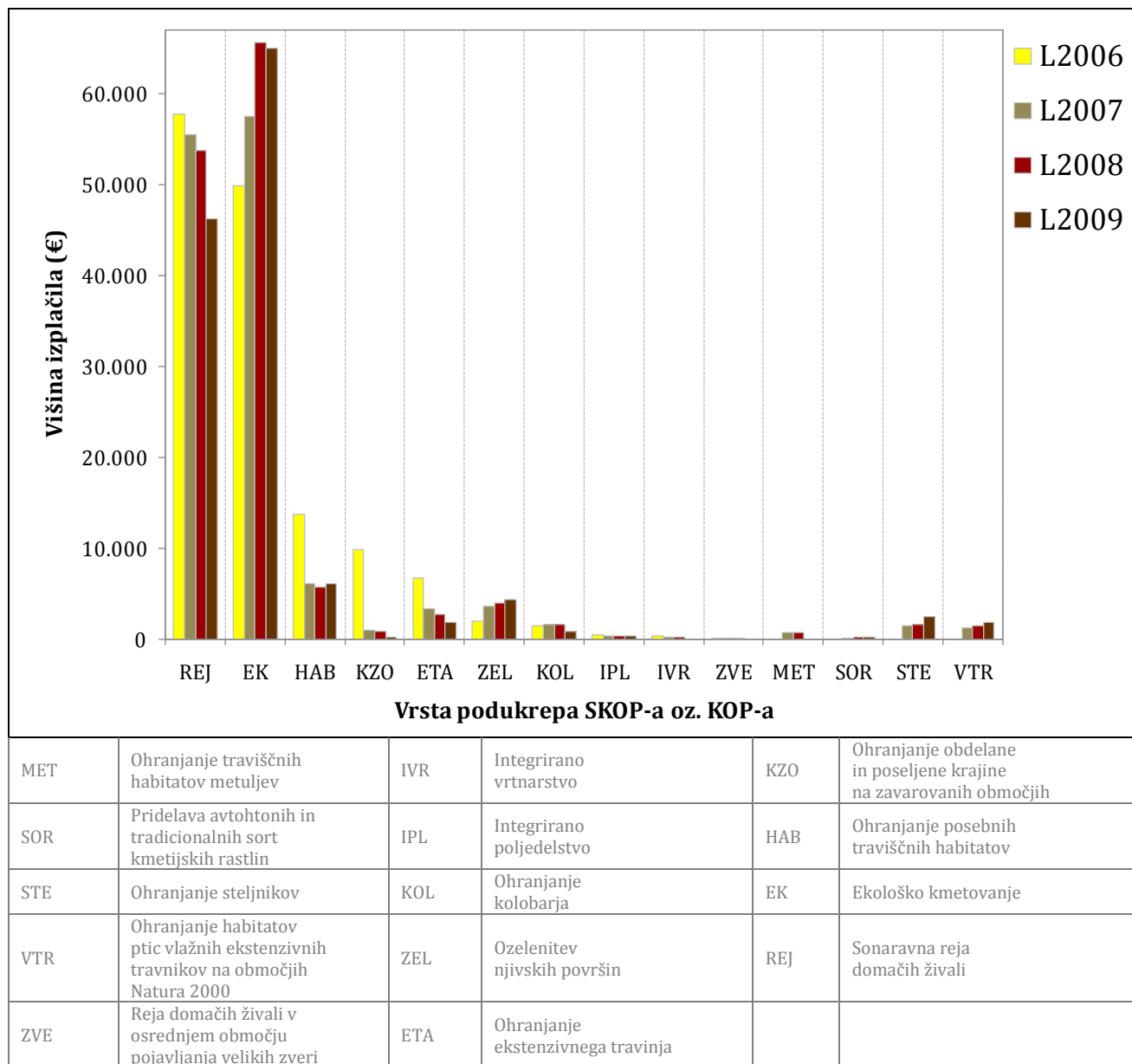
Graf 17: Površina pod posameznim podukrepom na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih od 2006 do 2009 izražena v hektarjih

Preglednica 38: Skupen znesek izplačil v okviru posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letih 2006, 2007, 2008 in 2009

Podukrep	ZNESEK (EUR)				
	L2006	L2007	L2008	L2009	
EK	49.857	57.450	65.659	65.050	Ekološko kmetovanje
REJ	57.727	55.473	53.710	46.298	Reja domačih živali
HAB	13.715	6.131	5.687	6.008	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov
ZEL	1.978	3.616	3.980	4.262	Ozelenitev njivskih površin
STE	0	1.435	1.627	2.478	Ohranjanje stelnikov
ETA	6.687	3.371	2.744	1.795	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
VTR	0	1.188	1.408	1.786	Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
KOL	1.434	1.558	1.549	781	Ohranjanje kolobarja
IPL	440	314	314	308	Integrirano poljedelstvo
SOR	0	28	179	230	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
KZO	9.821	939	854	140	Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
IVR	305	190	190	0	Integrirano vrtnarstvo
ZVE	55	26	26	0	Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
MET	0	723	709	0	Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev
SKUPAJ	142.021	132.441	138.635	129.134	

Graf 18: Višina izplačila posameznega podukrepa na analiziranih GERK-ih 1. VO v KPLB med leti 2006 in 2009 izražena v evrih

Rezultati analize podukrepov po posameznem kmetijskem gospodarstvu znotraj 1.VO KPLB so dali podobno sliko kot za celotno območje KPLB. Iz analize po posameznem kmetijskem gospodarstvu je razvidno, da se je znotraj 1. VO KPLB v letu 2009 največ kmetij (101 kmetij) odločilo za podukrep REJ, nato sledijo podukrepi HAB (37 kmetij), EK (19 kmetij), ETA (12 kmetij) in ZEL (11 kmetij) (preglednica 39).

Analiza kombinacije podukrepov razkriva, da je znotraj 1. VO KPLB v letu 2009 ena kmetija izvajala 5 podukrepov na skupni površini 20,77 ha. Po dva podukrepa hkrati je izvajalo 23 kmetijskih gospodarstev na skupno 330,81 ha. Trije podukrepi hkrati so se izvajali na 3 kmetijah, na skupni površini 10,61 ha, štiri podukrepe hkrati pa je izvajala 1 kmetija na skupni površini 4,02 ha (preglednica 40).

Preglednica 39: Vrsta podukrepa, število kmetij in površina (ha) pod posameznim podukrepom na 1. VO KPLB v letu 2009

Podukrep	Št. kmetij	POV (ha)	
REJ	101	407,91	Sonaravna reja domačih živali
EK	19	221,79	Ekološko kmetovanje
HAB	37	76,38	Ohranjanje posebnih travniških habitatov
ZEL	11	36,05	Ozelenitev njivskih površin
ETA	12	27,33	Ohranjanje ekstenzivnega travinja
STE	3	17,35	Ohranjanje steljnikov
VTR	2	17,33	Ohranjanje habitatov ptiv vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
KOL	2	6,90	Ohranjanje kolobarja
SOR	2	1,32	Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
IPL	2	1,26	Integrirano poljedelstvo

Preglednica 40: Število podukrepov, število kmetij in površina (ha) podukrepov na 1. VO KPLB v letu 2009

Št. podukrepov	Št. kmetij	POV (ha)
1	127	447,40
2	23	330,81
3	3	10,61
4	1	4,02
5	1	20,77

3.11. 4 Kmetijske rastline in njim pripadajoči kmetijsko-okoljski podukrepi na območju KPLB v letu 2009

Analiza vrste posameznih podukrepov po posamezni kmetijski kulturi na območju KPLB je pokazala, da je bilo v letu 2009 največ podukrepov uveljavljenih na kategoriji 204 (trajno travinje), in sicer v skupni površini 675,16 ha (preglednici 41). Skupna višina izplačil na tej kategorij je znašala 116.510,48 € (preglednica 42), kar v povprečju znaša 172,57 € na hektar. Kmetje so na trajnem travinju v letu 2009 uveljavljali podukrepe EK (490,18 ha), HAB (112,34 ha) in ETA (72,64 ha). Na drugem mestu so po skupni površini uveljavljenih subvencij površine porasle s travno detelnimi mešanicami (TDM). V shemo kmetijsko-okoljskih površin je bilo vključenih skupno 76,89 ha, v okviru katerih je bilo izplačanih skupno 16.804,08 €, kar v povprečju znaša 218,55 € na hektar. V primeru TDM je na prvem mestu podukrep EK (75,20 ha), ki mu sledi podukrep KOL (1,69 ha). Na zemljiščih posejanih s silažno koruzo na območju KPLB so se v letu 2009 izvajali podukrepi EK (23,40 ha), IPL (1,91 ha) in KOL (8,32 ha). Na kmetijskih zemljiščih poraslih s travami sta se izvajala podukrepa EK (30,77 ha) in KOL (1,80 ha). V prilogi 26 je prikazana prostorska razporeditev kategorij 201, 203 in 204 vključenih v sistem kmetijsko-okoljskih plačil v letu 2009 na območju KPLB.

Tovrstna analiza je bila opravljena na podlagi združitve podatkov MKGP in ARSKTRP na osnovi enotnega povezovalnega ključa, t.j. GERK PID-a. V postopku je bila najprej opravljena združitev podatkov MKPG in ARSKTRP glede na vrsto kmetijske kulture. Podatki novega podatkovnega sloja, ki je vseboval informacijo o vrsti kmetijske kulture po posameznem GERK PID-u, so bili združeni s podatki ARSKTRP glede na vrsto kmetijsko-okoljskega ukrepa in višino izplačila v okviru posameznega ukrepa. S tem smo dobili nov, sestavljeni vektorski sloj, ki je vseboval podatke o vrsti kmetijske kulture, vrsti kmetijsko-okoljskega ukrepa in višini (S)KOP izplačila po posameznem GERK PID-u na območju KPLB v letu 2009. Ti podatki se ne ujemajo popolnoma s podatki o vrsti posameznih kmetijsko-okoljskih ukrepov, predstavljenih v poglavju 3.11.2, saj niso imeli vsi GERK PID-i hkrati pripisanega podatka o vrsti kmetijske kulture, vrsti kmetijsko-okoljskega ukrepa in višini izplačila, zato so bili v postopku združitve samodejno izločeni in niso bili upoštevani v nadaljni statistični obdelavi.

Rezultati analize 1. VO KPLB dajo podobno sliko. Največjo skupno površino na kateri so se izvajali različni kmetijsko-okoljski ukrepi v letu 2009 porašča trajno travinje, in sicer 244,50 ha (preglednica 43), v skupni višini 51.815,67 € (preglednica 44). Na trajnem travinju so se v 1. VO KPLB v letu 2009 najpogostje izvajali podukrepi EK (154,57 ha), HAB (62,60 ha) in ETA (27,33 ha). Na drugem mestu so kmetijske površine porasle s silažno koruzo na katerih so se izvajali podukrepi v skupni površini 15,75 ha, od tega podukrep EK na 13,98 ha, IPL na 1,13 ha in KOL na 0,64 ha. Tem sledijo kmetijske površine porasle s travo, na katerih sta se v letu 2009 izvajala dva podukrepa, in sicer EK (13,77 ha) in KOL (1,80 ha). V prilogi 27 je prikazana prostorska razporeditev kategorij 201, 203 in 204 vključenih v sistem kmetijsko-okoljskih plačil v letu 2009 na 1.VO KPLB.

Preglednica 41: Vrsta kmetijske rastline in vrsta podukrepa na območju KPLB v letu 2009

Vrsta KmRas	Vrsta podukrepa						SKUPAJ (ha)
	EK	ETA	HAB	IPL	IPS	KOL	
Trajno travinje	490,18	72,64	112,34				675,16
Travno deteljna mešanica	75,20					1,69	76,89
Silažna koruza	23,40			1,91		8,32	33,64
Trave	30,77					1,80	32,57
Tritikala	11,36			0,83		4,51	16,69
Ječmen	11,82					3,50	15,32
Deteljno travna mešanica	11,94					1,94	13,88
Oves	12,77			0,57			13,34
Grah	8,49					1,71	10,20
Pšenica	6,55					1,26	7,81
Koruza za zrnje	0,66					5,44	6,11
Rž	3,36						3,36
Ameriške borovnice					3,25		3,25
Ajda	3,11						3,11
Krmna ogrščica						2,41	2,41
Detelja						2,03	2,03
Proso	1,75						1,75
Druge R za krmo na njivah	1,47						1,47
Krompir	0,87					0,43	1,30
Pira	1,30						1,30
Mešanica žit	1,14						1,14
Njivska zelišča na prostem	1,00						1,00
Vrtnine na prostem	0,88						0,88
Travniški sadovnjak	0,56	0,18					0,74
Lucerna						0,65	0,65
Soja (stročnica)	0,45						0,45
Oljna buča	0,35						0,35
Mešana raba	0,34						0,34
Šparglji	0,14						0,14
SKUPAJ (ha)	699,87	72,81	112,34	3,32	3,25	35,70	927,29
EK	Ekološko kmetovanje	ETA	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	HAB	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	IPL	Integrirano poljedelstvo
IPS	Integrirano sadjarstvo	KOL	Ohranjanje kolobarja				

Preglednica 42: Vrsta kmetijske rastline in višina izplačila v okviru posameznega podukrepa na območju KPLB v letu 2009

	Vrsta podukrepa						
Vrsta KmRas	EK	ETA	HAB	IPL	IPS	KOL	SKUPAJ (€)
Trajno travinje	105.582,23	3.521,33	7.406,92				116.510,48
TDM	16.650,26					153,82	16.804,08
Silažna koruza	6.057,16			371,61		756,07	7.184,84
Trave	4.590,60					163,34	4.753,94
Tritikala	3.323,90			162,32		411,00	3.897,22
Oves	3.745,97			86,53			3.832,50
DTM	3.488,68					172,14	3.660,82
Ječmen	3.319,36					316,50	3.635,86
Grah	2.489,40					156,56	2.645,96
Pšenica	1.944,43					114,29	2.058,72
Am. borovnice					1.093,98		1.093,98
Rž	978,70						978,70
Ajda	904,86						904,86
Koruza za zrnje	185,49					494,04	679,53
Proso	502,53						502,53
Vrtnine na prostem	483,48						483,48
Druge R za krmo na njivah	401,80						401,80
Njiv.zel. na prostem	380,61						380,61
Pira	334,71						334,71
Mešanica žit	321,44						321,44
Krompir	236,54					29,56	266,10
Krmna ogrščica						218,06	218,06
Detelja						183,41	183,41
Mešana raba	176,33						176,33
Travniški sadovnjak	133,17						133,17
Soja (stročnica)	131,15						131,15
Oljna buča	83,51						83,51
Šparglji	60,55						60,55
Lucerna						57,33	57,33
SKUPAJ (€)	156.506,86	3.521,33	7.406,92	620,46	1.093,98	3.226,12	172.375,67
EK	Ekološko kmetovanje	ETA	Ohranjanje ekstenzivnega travinja	HAB	Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	IPL	Integrirano poljedelstvo
IPS	Integrirano sadjarstvo	KOL	Ohranjanje kolobarja				

Preglednica 43: Vrsta kmetijske rastline in vrsta podukrepa na 1. VO KPLB v letu 2009

	Vrsta podukrepa					
Vrsta KmRas	EK	ETA	HAB	IPL	KOL	SKUPAJ (ha)
Trajno travinje	154,57	27,33	62,60			244,50
Silažna koruza	13,98			1,13	0,64	15,75
Trave	13,77				1,80	15,58
TDM	15,03					15,03
Oves	6,76			0,13		6,88
DTM	5,45					5,45
Koruza za zrnje					4,18	4,18
Pšenica	3,08					3,08
Ječmen	2,71				0,28	2,99
Druge R za krmo na njivah	1,47					1,47
Tritikala	1,35					1,35
Grah	1,13				0,01	1,15
Mešanica žit	1,14					1,14
Vrtnine na prostem	0,88					0,88
SKUPAJ (ha)	221,33	27,33	62,60	1,26	6,90	319,41

Preglednica 44: Vrsta kmetijske rastline in višina izplačila v okviru posameznega podukrepa na 1. VO KPLB v letu 2009

	Vrsta podukrepa					
Vrsta KmRas	EK	ETA	HAB	IPL	KOL	SKUPAJ (€)
Trajno travinje	44.919,86	1.794,96	5.100,85			51.815,67
TDM	5.015,31					5.015,31
Silažna koruza	3.325,58			221,03	57,49	3.604,10
Trave	3.373,65				163,34	3.536,99
Oves	2.264,50			86,53		2.351,03
DTM	1.577,69					1.577,69
Grah	777,08				156,56	933,64
Pšenica	911,27					911,27
Ječmen	803,79				24,64	828,43
Vrtnine na prostem	483,48					483,48
Druge R za krmo na njivah	401,80					401,80
Tritikala	395,85					395,85
Koruza za zrnje					378,68	378,68
Mešanica žit	321,44					321,44
SKUPAJ (€)	64.571,30	1.794,96	5.100,85	307,56	780,71	72.555,38

4 ZAKLJUČKI

Konec leta 2010 in v prvi polovici leta 2011 je bila v okviru projektne študije opravljena podrobna analiza trenutnega stanja kmetijstva na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje (KPLB) in varstvenih omočij znotraj KPLB. Analiza je bila opravljena na podlagi razpoložljivih prostorskih in atributnih podatkov v letih 2009 do 2011. Prostorski podatki so obsegali administrativne meje občin na območju KPLB (GURS), uradno mejo KPLB in vseh varstvenih območij (ZRSVN), meje ožjih zavarovanih območij na območju KPLB (ZRSVN), meje naravovarstvenih območij (t.i. območja Natura 2000) (ARSO), rabo kmetijskih zemljišč po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 in evidenci GERK z dne 19.01.2011 prosto dostopni na spletni strani MKGP ter evidenci GERK po posameznih občinah za obdobje od 2006 do 2010, ki smo jih pridobili na službi za Register KMG na MKGP. Atributni podatki so obsegali podatke iz zbirnih vlog za leta 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010 (ARSKTRP). Od tod so bile pridobljene informacije o vrsti kmetijske kulture, skupni velikosti obdelovalne površine, vrsti posameznega kmetijsko-okoljskega podukrepa in skupni višini izplačil v okviru posameznega podukrepa. Analiza je bila izvedena s pomočjo geografskega informacijskega sistema (GIS) Arc GIS 9.3, ki omogoča zajemanje, vzdrževanje, obdelavo, analizo in predstavitev prostorskih podatkov (Šumrada, 2005). Statistična analiza podatkov je bila izdelana s pomočjo računskih orodij v Excelu.

Analiza rabe kmetijskih zemljišč po *evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011* je pokazala, da je na območju KPLB v kmetijski rabi 82,5% oz. 11.144,72 ha zemljišč. Od tega je 5.308,22 ha (39,30%) barjanskih travnikov in 4.202,03 ha (31,11%) njiv ali vrtov. Gozd pokriva 1.221,72 ha ali 9,05% celotnega KPLB. Na 1. VO KPLB po evidenci dejanske rabe prav tako prevladujejo barjanski travniki (1.929,49 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.108,59 ha) in gozd (527,91 ha). Zemljišča, ki so v kmetijski rabi po evidenci dejanske rabe zavzemajo 3.599,48 ha ali 80,86% celotne površine 1.VO KPLB.

Analiza rabe kmetijskih zemljišč po *evidenci GERK z dne 19.01.2011* je pokazala, da je v evidenci GERK zajetih skupno 8.921,18 ha zemljišč, kar predstavlja 66,06% celotne površine KPLB. Do odstopanja z evidenco dejanske rabe prihaja zato, ker so v evidenco GERK vpisana samo tista kmetijska gospodarstva, ki so vpisana v Register kmetijskih gospodarstev in ki uveljavljajo finančne podpore ali kakršenkoli druge kmetijske ukrepe. Iz evidence GERK so zato izključene vse nezemeljske rabe zemljišč (kot npr. gozd, urbano, trstičje, idr.) saj te površine niso upravičene za uveljavitev kmetijskih podpor. Tako je analiza evidence GERK pokazala, da na območju KPLB največjo površino zavzemajo njive in vrtovi (4.046,08), ki jim sledijo barjanski (3.868,60 ha) in trajni (951,83 ha) travniki. Na 1.VO KPLB prevladujejo barjanski travniki (1.522,77 ha), ki jim sledijo njive ali vrtovi (1.058,55 ha) in trajni travniki (222,88 ha).

Skupna površina travnatih površin, tako trajnih kot barjanskih travnikov je po evidenci dejanske rabe z dne 19.07.2011 na obeh analiziranih območjih na prvem mestu (KPLB: 6.250,92 ha ali 46,29%; 1.VO KPLB: 2.203,50 ha ali 49,50%), kar je z naravovarstvenega vidika ugodno, seveda v kolikor raba travinja ni intenzivna.

V letu 2009 je bilo po evidenci GERK z dne 24.04.2009, na območju KPLB 1.123 aktivnih kmetij, na 1. VO KPLB pa 731 kmetij ali 63,49% aktivnih kmetij celotnega območja KPLB. Analiza velikostne strukture kmetijskih gospodarstev v letu 2009 je pokazala, da tako na območju KPLB kot v 1.VO KPLB prevladujejo majhne kmetije, ki obdelujejo zemljišča v skupni površini med 0 in 20 ha (KPLB: 1.018 kmetij; 1.VO KPLB: 708 kmetij). Na drugem mestu so kmetije, ki obdelujejo med 20 in 40 ha zemljišč (KPLB: 76 kmetij; 1. VO KPLB: 20 kmetij). Na območju KPLB sta v letu 2009 dve kmetiji obdelovali nad 100 ha zemljišč, medtem ko so v 1.VO KPLB tri kmetije obdelovale zemljišča v največji skupni površini do 60 ha.

Analiza vrste kmetijskih rastlin po posameznem kmetijskem gospodarstvu na območju KPLB in 1.VO KPLB v letu 2009 je pokazala, da je na prvem mestu pridelava travinja, med katerim prevladuje trajno travinje (KPLB: 4.659,40 ha na 924-ih kmetijah; 1.VO KPLB: 1.674,35 ha na 616-ih kmetijah). Sledita pridelava travno deteljnih mešanic (KPLB: 595,1 ha na 369-ih kmetijah; 1. VO KPLB: 99,94 ha na 105-ih kmetijah) in trav (KPLB: 267,6 ha na 186-ih kmetijah; 1.VO KPLB: 90,56 ha na 72-ih kmetijah). Travinju sledi pridelava silažne koruze (KPLB: 1.112,9 ha na 307-ih kmetijah; 1.VO KPLB: 297,61 ha na 123-ih kmetijah) in koruze za zrnje (KPLB: 856,9 ha na 407-ih kmetijah; 1.VO KPLB: 301,15 ha na 199-ih kmetijah), ki se večinoma pridelujeta kot voluminozna krma za živali. V skupini žita, pridelavi koruze sledita pridelava pšenice (KPLB: 275,6 ha na 145-ih kmetijah; 1.VO KPLB: 65,23 ha na 18-ih kmetijah) in ječmena (KPLB: 206,2 ha na 201. kmetiji; 1.VO KPLB: 35,66 ha na 38-ih kmetijah), ki se najpogostejše uporabljata v kolobarju s koruzo. Porast ječmena v obdobju od 2006 do 2010 (KPLB: za 52,40 ha; 1.VO KPLB: 6,67 ha) gre pripisati vpeljavi integrirane pridelave, pri kateri morajo kmetje upoštevati določene predpise in ukrepe dobre kmetijske prakse. Tako je na primer prepovedana prazna površina po žetvi (Žigon, 2010), zato se kmetje odločajo predvsem za saditev ozimnega ječmena, ki je v primerjavi z drugimi strnimi žiti večinoma bolj odporen proti mrazu (Klemenčič, 2010) in daje stabilnejši pridelek visoke krmne vrednosti (Žigon, 2010). Pri izračunu je bilo upoštevano, da lahko na eni kmetiji pridelujejo več kot eno kmetijsko rastlino.

Poleg analize vrste kmetijskih rastlin na posameznem kmetijskem gospodarstvu je bila izdelana analiza katera vrsta kmetijske rastline se nahaja na določeni rabi kmetijskega zemljišča po GERK-ih v letu 2009. Tovrstna analiza je pokazala, da v nekaterih primerih kategorijo njiva ali vrt (1100) porašča tudi travinje (kategorije: 201-trave, 203-travno deteljne mešanice (TDM) in 204-travno travinje), kar velja tako za celotno območje KPLB kot za prvo varstveno območje KPLB. Če tako od skupne površine kategorije njiva ali vrt odštejemo skupno površino kategorij kmetijskih kultur v skupini travinje ugotovimo, da je delež absolutnih njiv in vrtov manjši. V primeru KPLB dobimo, da njive in vrtove, ki jih poraščajo vse kmetijske kulture, razen kulture 201, 203, in 204 zavzemajo 3.101,87 ha ali 22,70% celotnega območja KPLB. V primeru prvega varstvenega območja KPLB pa takšne površine zavzemajo 855,29 ha ali 19,22% celotnega 1. VO KPLB. Na podlagi tega izračuna lahko potrdimo, da je razmerje rabe kmetijskih zemljišč na območju KPLB in znotraj 1. VO KPLB ugodno, seveda ob predpostavki, da raba kategorij 201, 203 in 204 ni intenzivna in da poteka v skladu s pravili dobre kmetijske prakse, kot npr. ekološka pridelava, ekološka reja živali, ipd.

Analiza preseka posameznih vrst kmetijskih rastlin s posameznim kmetijsko-okoljskim podukrepom na območju KPLB, je pokazala, da se je v letu 2009 od skupno 784,62 ha površin kategorij 201, 203 in 204 na katerih so se uveljavljali podukrepi EK, ETA, HAB in KOL, na 596,14 ha površin uveljavljal podukrep EK (ekološko kmetovanje), ki na teh površinah predpisuje ekološko rejo živine z obtežbo 0,4-1,9 GVŽ-ja/ha kmetijskih zemljišč v uporabi (Ur.l. RS, št. 11/2009). Pri tem pa velja opozoriti, da je obtežba podana glede na celotno površino kmetijskega gospodarstva (KMG) in ne samo za travniške površine ali za točno določen travnik. Žvikart (2010) ugotavlja, da se v praksi pogosto dogaja, da kmet vse živali pase na travnikih, ki so blizu KMG, in to kar večino pašne sezone; če poleg tega na pašnikih nima urejenih čredink oz. paše ne vodi pravilno, takšni travniki hitro postanejo prepašeni in z naravovarstvenega vidika degradirani. Zaradi naštetih razlogov je pri interpretaciji statističnih podatkov potrebna previdnost. Priporočljivo je statistične podatke dopolniti s preverbo dejanskega stanja na terenu in nato podati končno oceno stanja. Raba kmetijskih zemljišč je zelo dinamičen proces in zaradi časovne komponente statistični rezultati pridobljeni z analizo vektorskih podatkov mnogokrat ne zmorejo podati realnega stanja na terenu v obravnavanem času. V prvem varstvenem območju KPLB je slika dokaj podobna. Tudi tam se je v letu 2009 izvajalo največ podukrepov na kategorijah 201, 203 in 204. Od skupno 275,11 ha površin naštetih kategorij na katerih so se izvajali podukrepi EK, ETA, HAB in KOL se je podukrep EK izvajal v največji meri, in sicer na skupno 183,37 ha teh površin.

Glavni namen uvedbe kmetijsko okoljskih programov je bilo podrepti kmete, ki so pripravljeni kmetovanje prilagoditi okoljskim zahtevam in potrebam: ohranjanje in povečevanje biotske raznovrstnosti, ohranjanje rodovitne zemlje tudi na območjih manj primernih za kmetijstvo, zmanjševanje intenzivnosti kmetovanja ali ohranitev tradicionalnega, ekstenzivnega načina kmetijske pridelave, oz., preiti na okolju prijaznejše načine kmetovanja (Udovč, 2001).

Iz analize vrst kmetijsko-okoljskih ukrepov v letih od 2006 do 2010 je razvidno, da je skupna površina kmetijskih zemljišč na kateri se izvaja Ukrep 214 (KOP) na območju KPLB 2.690,94 ha, znotraj 1. VO KPLB pa 813,61 ha. V okviru Ukrepa 214 se izvajajo različni podukrepi med katerimi je na območju KPLB najpogostejši podukrep REJ, ki se izvaja na 1.548,94 ha. Prav tako je v primeru 1. VO KPLB, kjer se podukrep REJ izvaja na 407,91 ha. Razlog za veliko površino pod podukrepom REJ je dejstvo, da je večina kmetij na območju KPLB usmerjena v živinorejsko proizvodnjo. Podukrepu REJ sledijo podukrepi EK (KPLB: 703,08 ha; 1. VO KPLB: 221,79 ha), HAB (KPLB: 136,91 ha; 1.VO KPLB: 76,38 ha), ZEL (KPLB: 115,63 ha; 1.VO KPLB: 36,05 ha), ETA (KPLB: 72,81 ha; 1. VO KPLB: 27,33 ha), KOL (KPLB: 35,70 ha; 1. VO KPLB: 6,90 ha), VTR (KPLB: 27,66 ha; 1.VO KPLB: 17,33 ha) in STE (KPLB: 25,18 ha; 1. VO KPLB: 17,35 ha). Na nekaterih površinah se izvajata več kot dva podukrepa hkrati. Analiza kombinacij različnih podukrepov je pokazala, da se na območju KPLB dva podukrepa hkrati izvajata na 891,57 ha, trije podukrepi hkrati na 317,97 ha, štirje podukrepi hkrati na 136,43 ha in 5 podukrepov hkrati na 43,63 ha. Na ostalih površinah (1.301,34 ha) se izvaja po en podukrep. Znotraj 1. VO KPLB se dva podukrepa hkrati izvajata na 330,81 ha, trije podukrepi hkrati na 10,61 ha, štirje podukrepi hkrati na 4,02 ha in pet podukrepov hkrati na 20,77 ha. Na preostalih površinah (447,40 ha) se izvaja en podukrep. Iz analize je razvidno, da se podukrepi, ki po mnenju ZRSVN največ prispevajo k

biotski raznovrstnosti (HAB, MET, STE, VTR, TSA) izvajajo na relativno majhni površini v primerjavi s podukrepom REJ, ki je lahko zaradi preveč splošnih zahtev z naravovarstvenega vidika problematičen (Žvikart, 2010).

Vzrokov za majhne površine pod naravovarstveno ustreznimi podukrepi je kar nekaj. Eden so zagotovo nesorazmerja v višini izplačil izbranih podukrepov (REJ: 84,46 €/ha/leto; HAB: 66,83 €/ha/leto). Pri tem velja opozoriti, da so predpisi podukrepa REJ, v primerjavi s podukrepom HAB za kmeta precej manj omejujoči. Kljub temu, da se je v letu 2010 višina izplačil za skoraj vse naravovarstveno pomembne ukrepe KOP zaradi napak pri izračunu zvišala za 30-50% finančna nadomestila v primerjavi z drugimi ukrepi za kmete še vedno niso stimulaturna (Žvikart, 2010). Na drugi problem v zvezi s financami opozarja Kušar (2010), ki ugotavlja, da so obljubljena nadomestila za kasnejšo košnjo marsikaterega kmeta na območju Ljubljanskega barja prepričala, da se je vključil v te programe. Z novim programskim obdobjem 2007-2013 pa je bilo denarja za te programe bistveno manj, zato so bile višine izplačil bistveno manjše od obljubljenih. Takšni dogodki se kmetom vtisnejo v spomin, saj kmetijske mehanizacije, vrste pridelkov in drugih načrtov ni mogoče prilagoditi čez noč, zato je interes za vključitev v posamezne podukrepe posledično manjši.

Poleg tega je vzrok tudi nestalnost kmetijske politike. Spomnimo, da je bilo v letu 2007 za prevzemanje novih pogodbenih obveznosti KOP odprtih vseh 23 ukrepov, že v naslednjem letu pa so se zaradi finančne vzdržnosti PRP 2007-13 zaprli vsi ukrepi, razen EK, kar je bilo z naravovarstvenega vidika nesprejemljivo, zato so se kmetje v letu 2009 lahko na novo vključevali v 4 podukrepe (HAB, MET, STE in VTR). Vsakoletne spremembe zapiranja in odpiranja posameznih podukrepov KOP vnašajo zmedo in nezadovoljstvo med kmete, in s tem onemogočajo učinkovito promocijo in komunikacijo ter zmanjšujejo verodostojnost ljudi, ki te ukrepe promovirajo (Žvikart, 2010).

Tretja težava se pojavlja v horizontalnosti nekaterih ukrepov, saj jih je možno vpisati po vsej Sloveniji. Raznolikost podnebnih in talnih razmer posameznih regij/območij v Sloveniji narekuje oblikovanje zahtev ukrepov na regijo/območje natančno in ne na območje celotne države. Poleg tega se je izkazalo, da so določena pravila ravnanja v praksi težko izvedljiva, kar kmete še dodatno odvrča od vključevanja v posamezne ukrepe (Žvikart, 2010). V prihodnosti je zato nujno potrebna vsebinska revizija nekaterih podukrepov KOP, pri kateri morajo v okviru multidisciplinarnega pristopa sodelovati javna uprava, strokovnjaki različnih strok (kmetijske, vodarske, naravovarstvene, gozdarske, idr.) in kmetovalci.

Rezultati pričujoče študije nakazujejo, da je pri načrtovanju kmetijske politike in varovanju narave v prihodnje potreben sektorsko usmerjen pristop, z namenom spodbuditi kmete na območju KPLB, da bodo nadajevali z okoljsko ustreznimi načini kmetovanja in s tem pomembno prispevali k ohranitvi tradicionalne kulturne krajine in biotske pestrosti. Pri tem je najpomembnejši element izobraževanja in aktivne vključitve kmetijskega sektorja v okviru priprave dolgoročnega strateškega načrtovanja upravljanja območja KPLB. Kmetijstvo na tem območju predstavlja eno pomembnejših gospodarskih panog, zato jo želimo ohraniti v takšnem obsegu in z vidika naravovarstva spodbujati ekstenzivne oz. okolju prijazne kmetijske prakse, kar pa žal ne bo mogoče brez aktivnega in učinkovitega medsektorskega sodelovanja ter ustreznih finančnih spodbud.

5 VIRI

Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. 2009. Šifrant vrst oziroma skupin kmetijskih rastlin ter pomoči.

http://www.arsktrp.gov.si/fileadmin/arsktrp.gov.si/pageuploads/Obrazci/2009/ZV_2009/Sifrant_vrst_skupin_rastlin_pomoci.pdf (12.02.2011)

Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. 2010. Podatki o neposrednih plačilih za posamezno kmetijsko gospodarstvo za leta 2006, 2007, 2008, 2009 in 2010. Interni podatki pridobljeni po navadni in elektronski pošti dne 10.12.2010.

Bergs, R., Hrabar, M., Kobal, J., Knežević-Vernon, S., Harmel, M., Primec, P., Privšek, A., Gregoroč, A., Hrovat, M.M., Rozman, R., Pajk, N., Vertačnik, T., Poklukar, M. 2010. Poročilo o vmesnem vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007-2013. Osnutek poročila. Naročnik: RS, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana, 399 str.

http://www.sdeval.si/attachments/309_Porocilo_MTE_2007_2013_koncna_23.12.pdf (15.01.2011)

Demšar, J. 2009. Višine plačil za ukrepe kmetijske politike v letu 2009. V: Zelena dežela, Glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, št. 73. Februar 2009, str. 12-13.

Hacin, Janez, Čop, Jure, Železnik, Branka. 2004. Opredelitev vodnega režima v bodočem krajinskem parku Ljubljansko barje. Končno poročilo o raziskovalnem projektu. Naročnik: Mestna občina Ljubljana, str. 45.

[http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/opredelitev_vodnega_rezima\(2\).pdf](http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/opredelitev_vodnega_rezima(2).pdf) (08.12.2010)

Klemenčič, K. 2010. Razširjenost in pridelek zrnja ječmena (*Hordeum vulgare* L.) v Slovenji in svetu. Diplomski projekt. Univerzitetni študij-1. Stopnja. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana, str. 29.

http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/du1_klemencic_katarina.pdf (20.02.2011)

Kušar, T. 2010. Analiza stanja in ocena razvojnih možnosti kmetijstva na Ljubljanskem barju. Diplomsko delo (univerzitetni študij), Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana, str. 61.

http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/dn_kusar_tatjana.pdf (10.03.2010)

Lisec, A. 2007. Vpliv izbranih dejavnikov na tržno vrednost zemljišč v postopku množičnega vrednotenja kmetijskih zemljišč. Doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana, str. 189.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2003. Skupina za zajem in spremljanje rabe zemljišč, soba 712, MKGP. Projekt posodobitve evidentiranja nepremičnin. Podprojekt D: Zajem in spremljanje rabe kmetijskih zemljišč. Baza podatkov o rabi zemljišč 2002, Ljubljana, 41 str.

http://rkg.gov.si/GERK/documents/RABA_PodProjD_2002.pdf (05.01.2011)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2003. Program razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006-Spremembe-Konsolidirano besedilo, Ljubljana, str. 205.
http://www.arsktrp.gov.si/fileadmin/arsktrp.gov.si/pageuploads/Publikacije_gradiva/PRP-program-spremembe-konsolidirano.pdf (29.03.2011)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2007. Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013, 20.07.2007. Ljubljana, 322 str.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/PRP30maj/prp3105/PRP19jun07/PRP16jul07/PRP25jul07/1PROGRAM_RAZVOJA_PODEZELJA_PODROBEJ.pdf (01.03.2011)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2009. INTERPRETACIJSKI KLJUČ. Podroben opis metodologije zajema dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč. Direktorat za kmetijstvo, Sektor za sonaravno kmetijstvo, Ljubljana. 85 str.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2010. Spletne aplikacije, Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (RABA), grafične enote rabe zemljišč kmetijskih gospodarstev (GERK) in hidromelioracijska območja, Grafični podatki (shape) GERK, RABA, HMO za občine. Povezava: http://rkg.gov.si/GERK/Za_OB/ (13.12.2010).

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo, Služba za RKG. 2011. Pogoste napake in problemi v zvezi z GERKi. Ljubljana, str. 45.
http://rkg.gov.si/GERK/documents/Pogoste_napake_v_zvezi_z_GERKi.pdf (20.01.2011)

Pogačnik, G. 2009. Analiza sprememb izplačil neposrednih plačil kot posledice reforme SKP na območju občine Dol pri Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, diplomsko delo: visokošolski študij, Domžale, str. 54.

Statistični urad Republike Slovenije. 2002. POPIS kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2000.
http://www.stat.si/publikacije/pub_rr777-02.asp (12.02.2011)

Šumrada, R. 2005. Strukture podatkov in prostorske analize. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana, Jamova 2, str. 284.

Trčak, B., Erjavec, D., Govedič, M., Grobelnik, V. 2010. Kartiranje in naravovarstveno vrednotenje habitatnih tipov izbranih območij v Krajinskem parku Ljubljansko barje. Končno poročilo. Naročnik: Mestna občina Ljubljana, Ljubljana. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 77.str.
http://www.ljubljanskobarje.si/uploads/datoteke/MOL_KP_Ljbarje_HT_koncno_2010.pdf (20.11.2010)

Udovč, A. 2001. Kmetijsko okoljska problematika in reforma kmetijske politike v Sloveniji. V: Učinki reforme slovenske kmetijske politike, zbornik, 1. Konferenca DAES, Ljubljana, str. 101-111.

Udovč, A. 2007. Kmetijstvo na Ljubljanskem barju. Končno poročilo. Naročnik: Krajinski park Ljubljansko barje. Interno poročilo. Katedra za agrarno ekonomiko ter razvoj podeželja, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana, str. 7.

Uradni list Republike Slovenije. 2006. Uredba o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004-2006 za leto 2006, št. 11-464 z dne 03.02.2006

Uradni list Republike Slovenije. 2006. Pravilnik o evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč, št. 90 z dne 25.08.2006.

Uradni list Republike Slovenije. 2007. Uredba o plačilih za kmetijsko okoljske ukrepe iz PRP za RS 2004-2006 v letih 2007-2010, št. 19-943 z dne 02.03.2007.

Uradni list Republike Slovenije. 2007. Uredba o plačilih za ukrepe osi 2 iz PRP RS za obdobje 2007-2013 v letih 2007-2013, št. 19-944 z dne 02.03.2007.

Uradni list Republike Slovenije. 2007. Zakon o varstvu osebnih podatkov (uradno prečiščeno besedilo) (ZVOP-1-UPB1), št. 94-4690 z dne 16.10.2007.

Uradni list Republike Slovenije. 2008. Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje, št. 112/2008-4848 z dne 28.11.2008.

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=89429&part=&highlight=uredba+o+krajinskem+parku+ljubljansko+barje> (10.12.2011)

Uradni list Republike Slovenije. 2008. PRAVILNIK o evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč, št. 122/2008-5471 z dne 24.12.2008.

<http://www.uradni-list.si/pdf/2008/Ur/u2008122.pdf> (06.12.2011)

Uradni list Republike Slovenije. 2009. UREDBA o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2009-2013 z dne 13.02.2009

<http://www.uradni-list.si/pdf/2009/Ur/u2009011.pdf> (15.02.2011)

Uradni list Republike Slovenije. 2010. UREDBA o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2010-2013 z dne 26.02.2010.

<http://www.uradni-list.si/pdf/2010/Ur/u2010014.pdf> (22.03.2011)

Uradni list Republike Slovenije. 2011. Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 v letih 2010-2013 z dne 25.2.2011.

<http://www.uradni-list.si/pdf/2011/Ur/u2011012.pdf> (22.03.2011)

UREDBA SVETA (ES) št. 1698/2005 z dne 20. septembra 2005 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRRP).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:277:0001:0040:SL:PDF>
(29.03.2011)

Velušček, A. 2010. Koliščarji. O koliščarjih in koliščarski kulturi Ljubljanskega barja. Založba ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo, Ljubljana, str. 109.

Žigon, P. 2010. Struktura poljščin v Sloveniji ter fitosanitarni pomen kolobarja. Diplomski projekt. Univerzitetni študij-1. stopnja. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana, str. 25.
http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/du1_zigon_primo.pdf (10.02.2011)

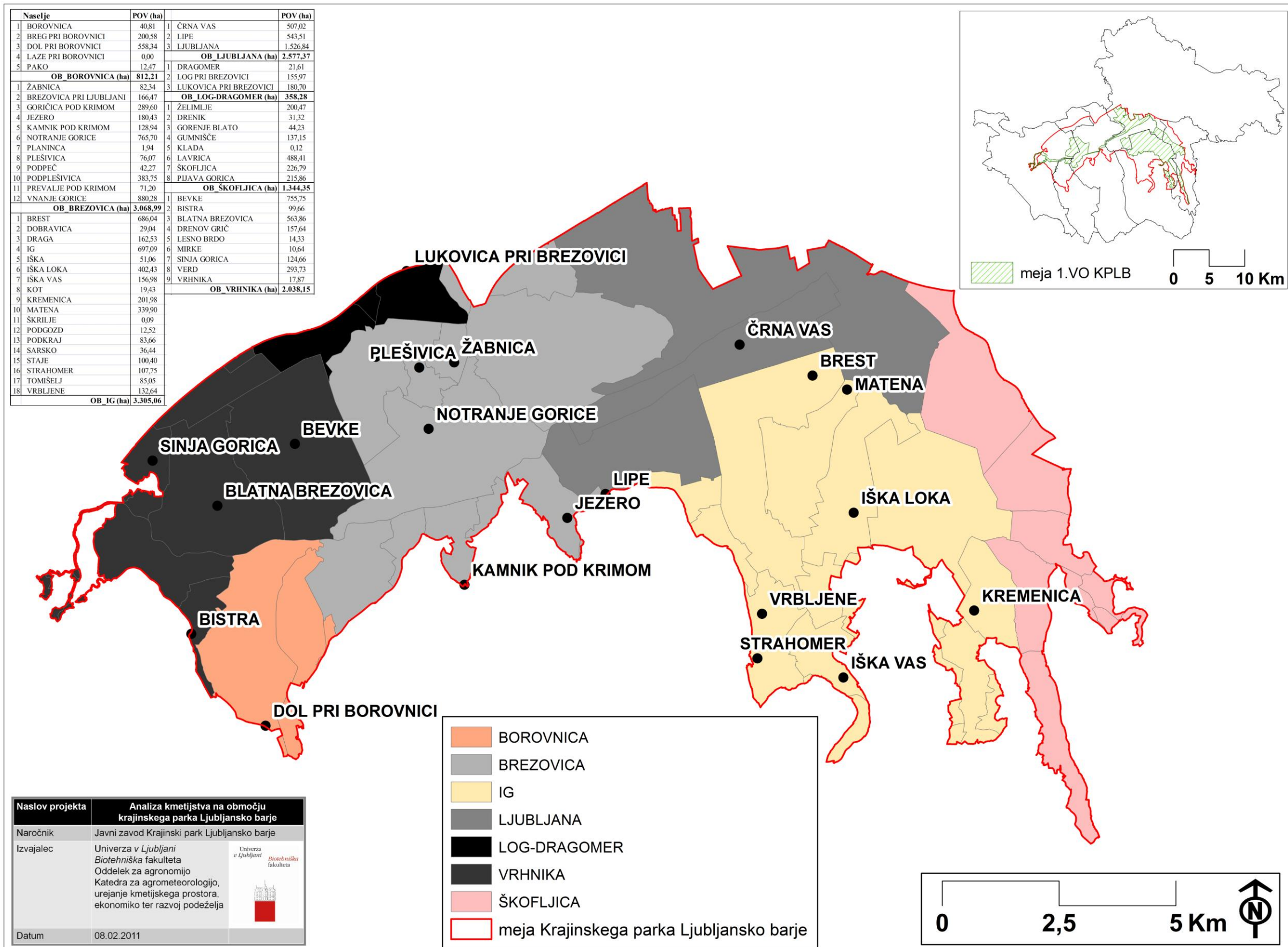
Žvikart, M. 2010. Uresničevanje varstvenih ciljev iz programa upravljanja območij Natura 2000 v kmetijski kulturni krajini, V: Varstvo narave, št. 24/2010, str. 21-34.
http://www.zrsvn.si/dokumenti/63/2/2010/Zvikart_2231.pdf (08.03.2011)

Vir slike 7: <http://www.ljubljanskobarje.si/> (25.02.2011)

Vir slike 8: <http://www.dzlb.si/barje-slike/poplave-ljubljansko-barje-2010-07.jpg>
(25.02.2011)

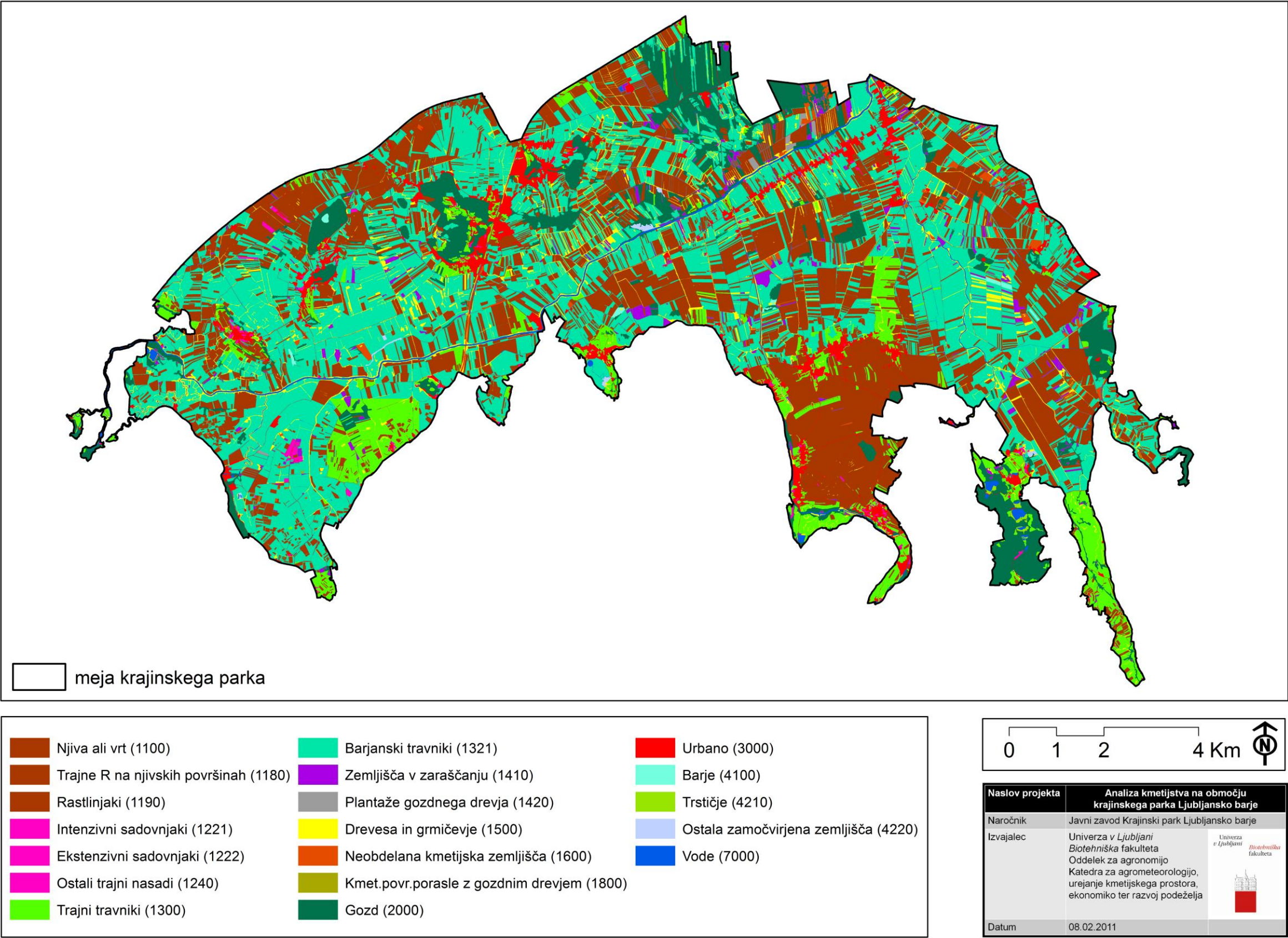
Priloga 1: Lokacija območja KPLB s pripadajočimi občinami in naselji ter prvim varstvenim območjem

Občine in naselja znotraj Krajinskega parka Ljubljansko barje

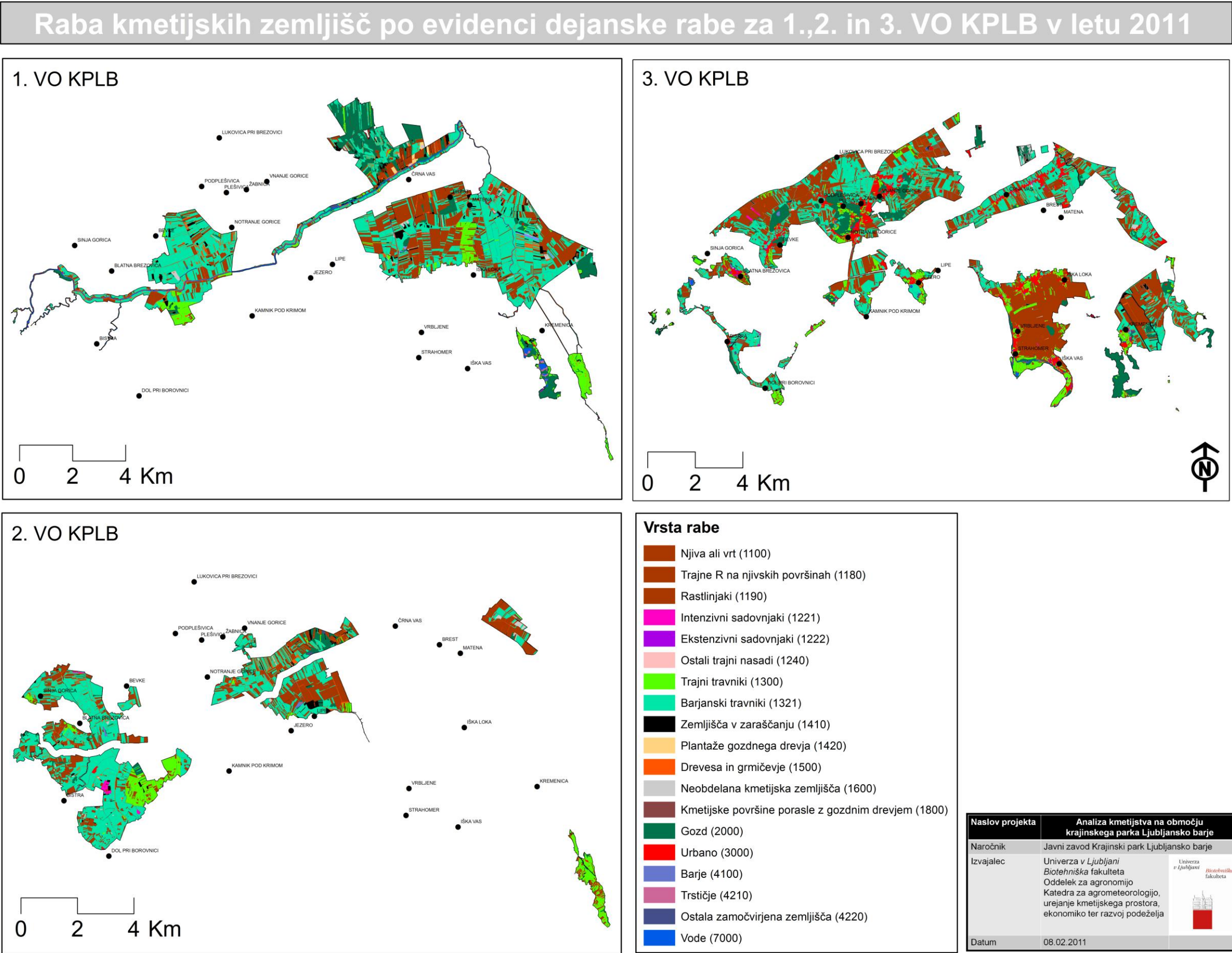

Priloga 2: Raba zemljišč po evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč z dne 19.07.2011 za območje KPLB

Raba kmetijskih zemljišč po evidenci dejanske rabe na območju KPLB v letu 2011

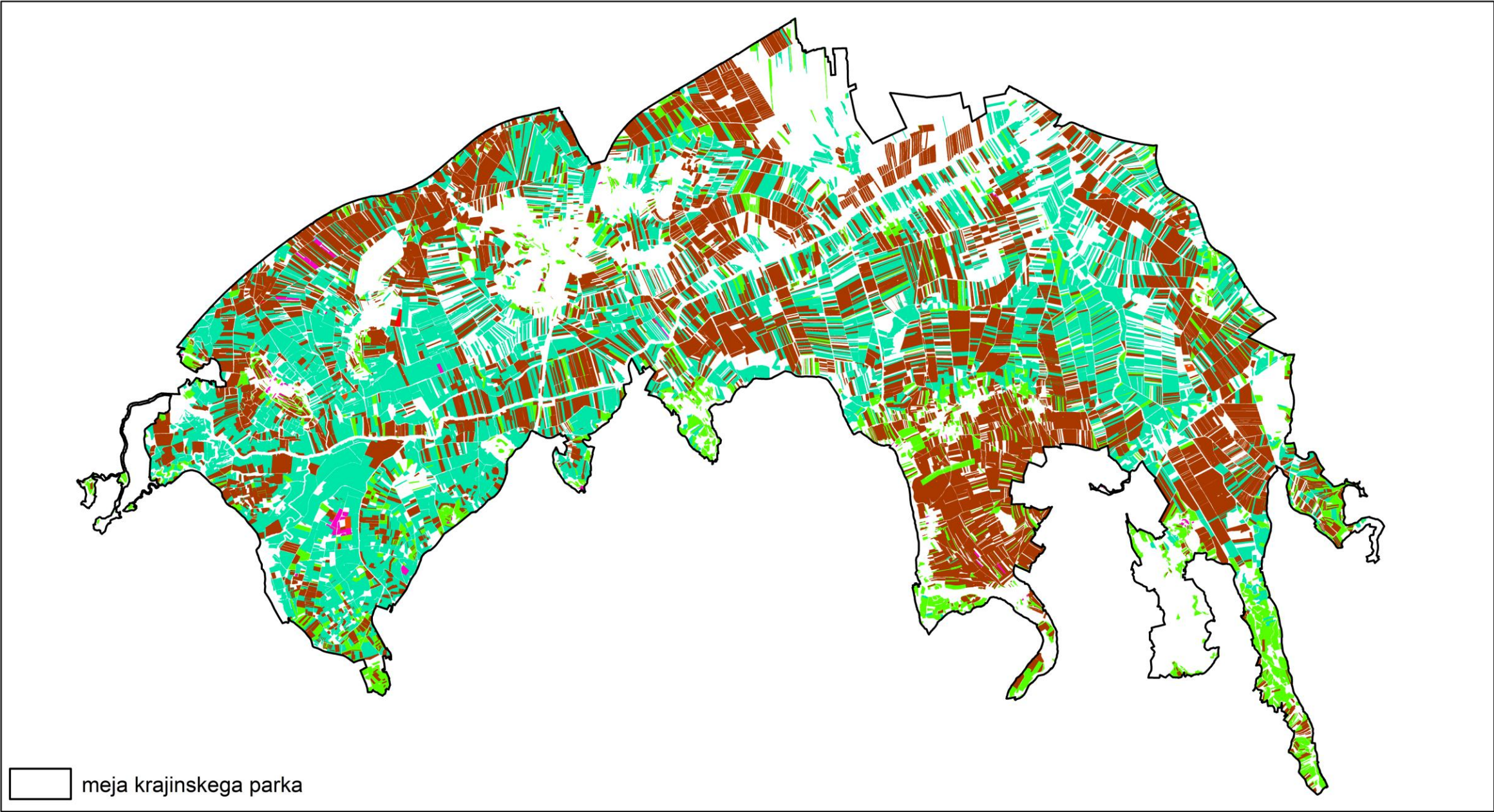

Priloga 3: Raba zemljišč po evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč z dne 19.07.2011 za 1.,2. in 3. VO KPLB

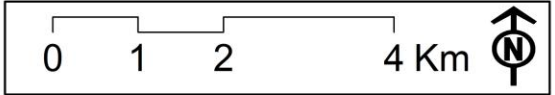

Priloga 4: Raba kmetijskih zemljišč po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za območje KPLB

Raba kmetijskih zemljišč po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2011

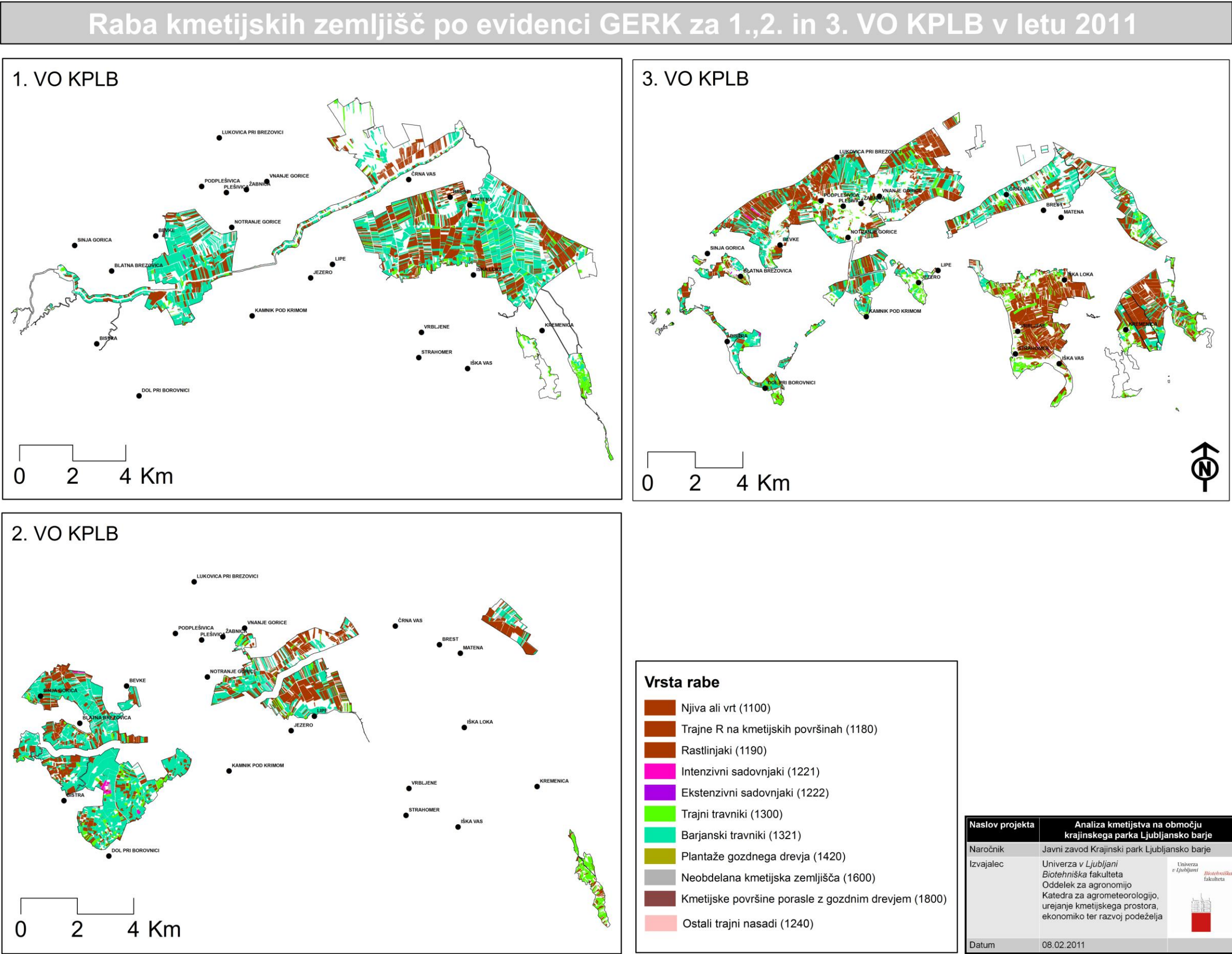

 Njiva ali vrt (1100)	 Trajni travniki (1300)
 Trajne R na njivskih površinah (1180)	 Barjanski travniki (1321)
 Rastlinjaki (1190)	 Plantaže gozdnega drevja (1420)
 Intenzivni sadovnjaki (1221)	 Neobdelana kmetijska zemljišča (1600)
 Ekstenzivni sadovnjaki (1222)	 Kmet. povr.porasle z gozdnim drevjem (1800)
 Ostali trajni nasadi (1240)	

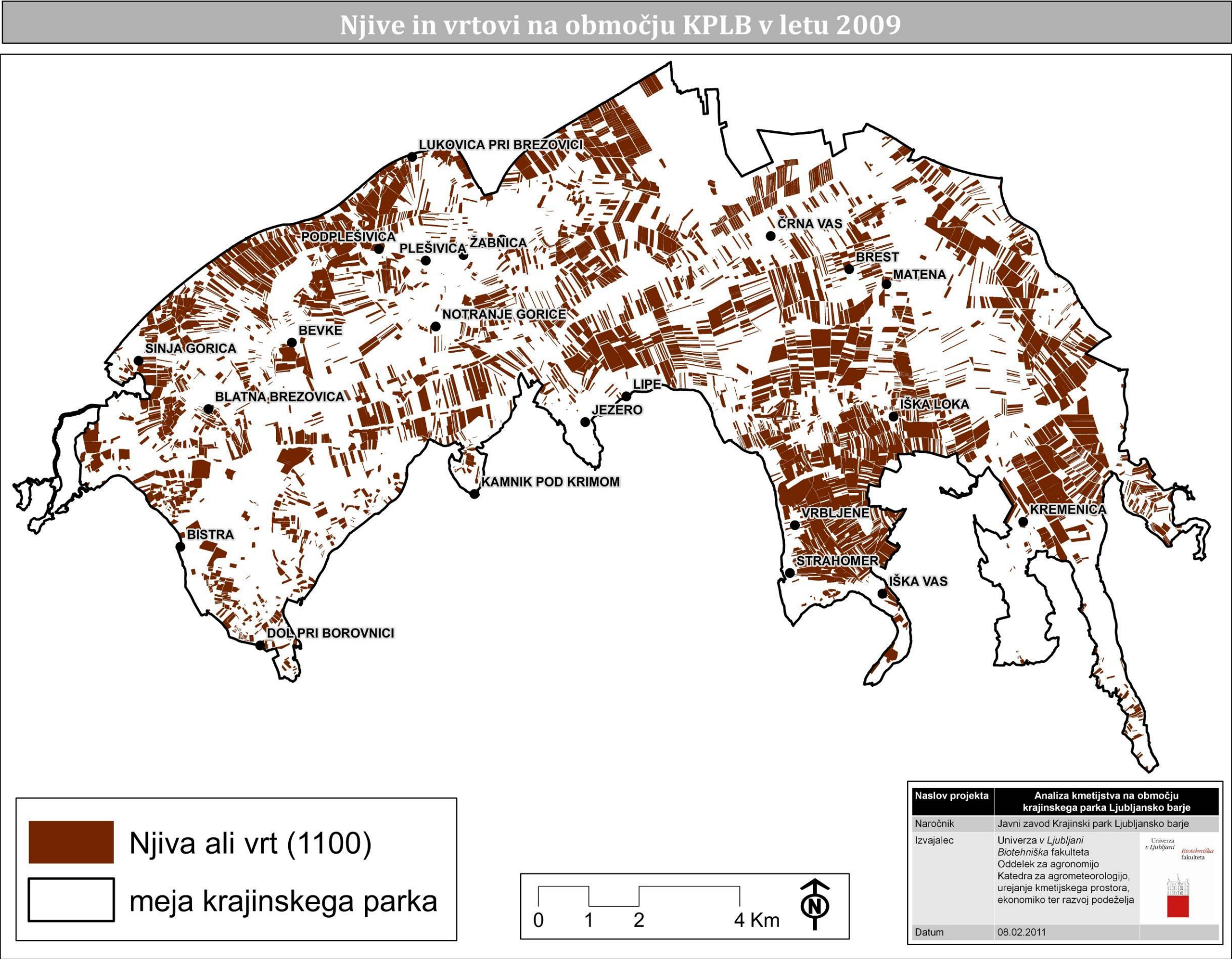

Naslov projekta	Analiza kmetijstva na območju krajinskega parka Ljubljansko barje	
Naročnik	Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje	
Izvajalec	Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta Oddelek za agronomijo Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora, ekonomiko ter razvoj podeželja	Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta
Datum	08.02.2011	

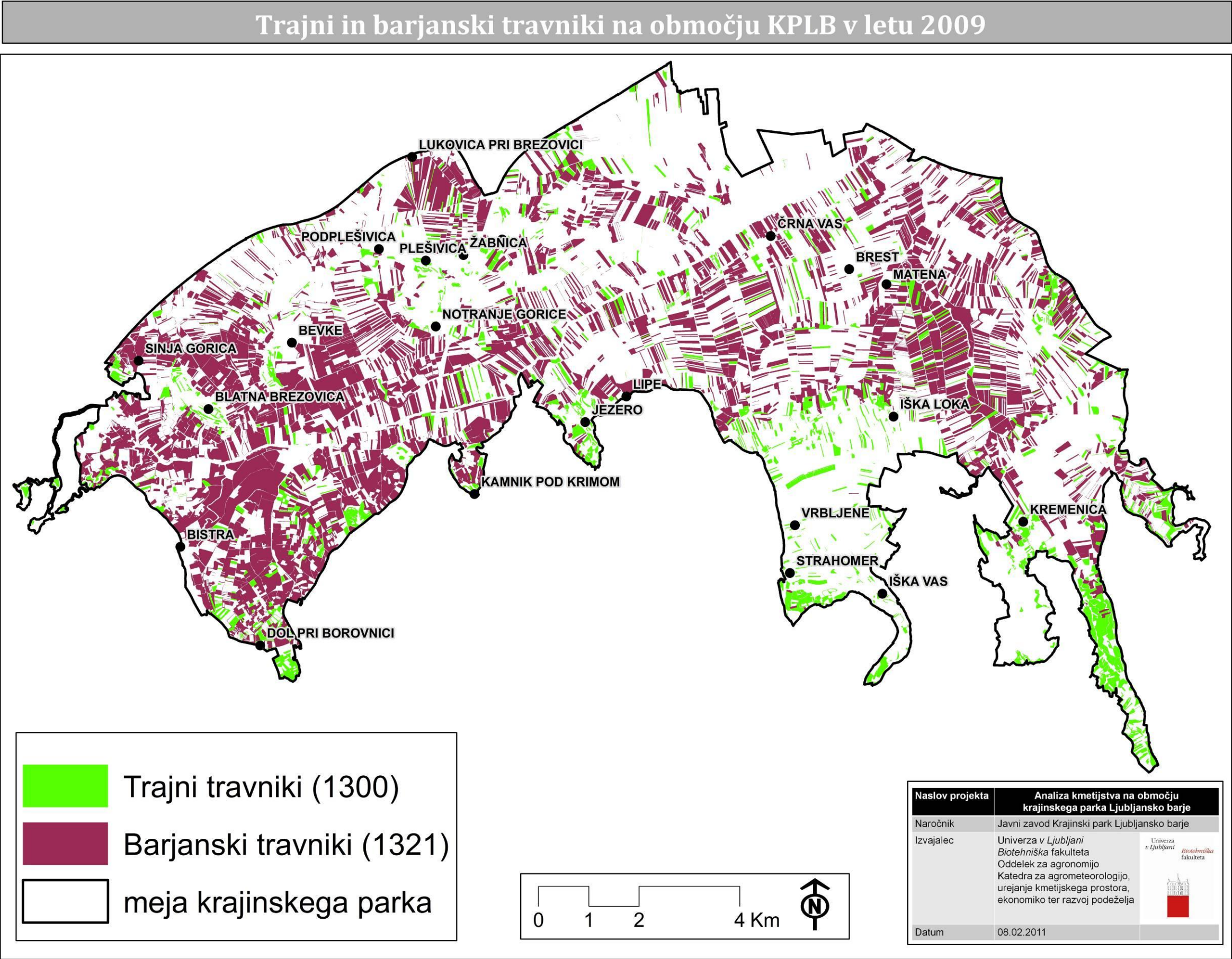
Priloga 5: Raba zemljišč po evidenci GERK z dne 19.01.2011 za 1.,2. in 3. VO KPLB

Priloga 6: Prostorska razporeditev njiv in vrtov po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009

Priloga 7: Prostorska razporeditev trajnih in barjanskih travnikov po evidenci GERK na območju KPLB v letu 2009

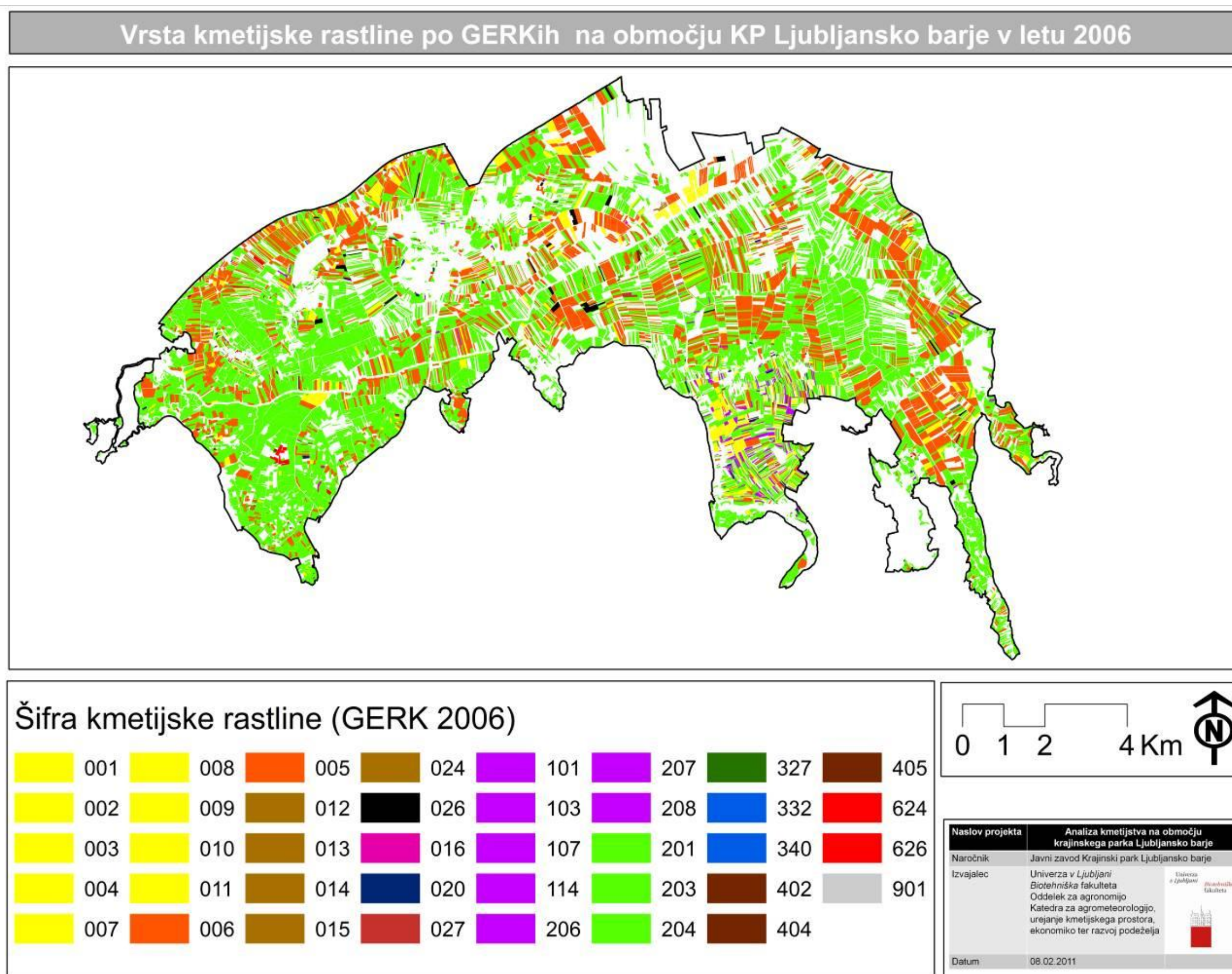
Priloga 8: Opis posameznih kategorij dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (Šifrant MKGP)

ŠIFRA	VRSTA DEJANSKE RABE	OPIS DEJANSKE RABE
1100	Njiva (ali vrt) (1000 m ²)	Površina, ki jo orjemo ali drugače obdelujemo in obračališča, namenjena obdelavi te površine (širine do 2 m). Na tej površini pridelujemo enoletne in nekatere večletne kmetijske rastline (žita, krompir, krmne rastline, oljnice, predivnice, sladkorno peso, zelenjadnice, vrtnine, okrasne rastline, zelišča, jagode, itn.). Sem sodi tudi zemljišče v prahi in ukorenišče hmeljnih sadik. V ta razred uvrščamo tudi zemljišče, ki je začasno zasajeno s travo ali drugimi krmnimi rastlinami (za obdobje manj kot 5 let) in se uporablja za košnjo ali pašo večkrat na leto. Če je površina porasla s travno rušo in ni preorana v obdobju pet ali več let, jo uvrstimo v trajni travnik.
1180	Trajne rastline na njivskih površinah (1000 m ²)	Drevesnica, trsnica, zarodišče podlag, nasad matičnih rastlin, nasad okrasnih trajnih rastlin za vzgojo rezanega cvetja, trajna zelišča, trajne zelenjadnice.
1190	Rastlinjak (25 m ²)	Steklenjaki in plastenjaki z močnejšo konstrukcijo in daljšo življenjsko dobo, v katerih se vzgajajo okrasne rastline, rezano cvetje, zelenjava, zelišča, matične rastline, podlage, sadike, jagode itd.
1221	Intenzivni sadovnjak (1000 m ²)	Površina, zasajena s sadnimi vrstami, pri obdelavi katere se uporabljajo sodobne intenzivne tehnologije. Intenzivni sadovnjak zajema površino nasada skupaj z obračališči in potmi ter brežinami, če je nasad zasajen v terasah. Nasade jagod uvrščamo v vrsto dejanske rabe njiva.
1222	Ekstenzivni sadovnjak (1000 m ²)	Sadovnjak, ki ni primeren za intenzivno pridelavo. To je običajno nasad visokodebelnih sadnih dreves, vzgojenih na bujni podlagi ali iz semena, z gostoto več kot 50 dreves na hektar. V ekstenzivnem oziroma travniškem sadovnjaku lahko raste ena ali več različnih sadnih vrst.
1240	Ostali trajni nasadi (500 m ²)	Površina zasajena z eno ali več različnimi vrstami trajnih rastlin.
1300	Trajni travnik (1000 m ²)	Površina porasla s travo, deteljami in drugimi krmnimi zelmi, ki se jo redno kosi oziroma pase. Takšna površina ni v kolobarju in se ne orje. Kot trajni travnik se šteje tudi površina, porasla s posameznimi drevesi, kjer gostota dreves ne presega 50 dreves na hektar.
1321	Barjanski travnik (1000 M ²)	S travinjem, šašem in močvirsko preslico poraslo zemljišče na organskih ali mineralno-organskih tleh, na katerem nivo talne vode med letom pogosto doseže površino tal.
1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem (1000 m ²)	Površina, porasla s travinjem, na kateri rastejo posamična gozdna drevesa oziroma grmi in se redno, vsaj enkrat letno popase oziroma pokosi. Pokrovnost travinja je vsaj 80%, pokrovnost drevesnih krošenj oziroma grmov pa je manjša od 75%.

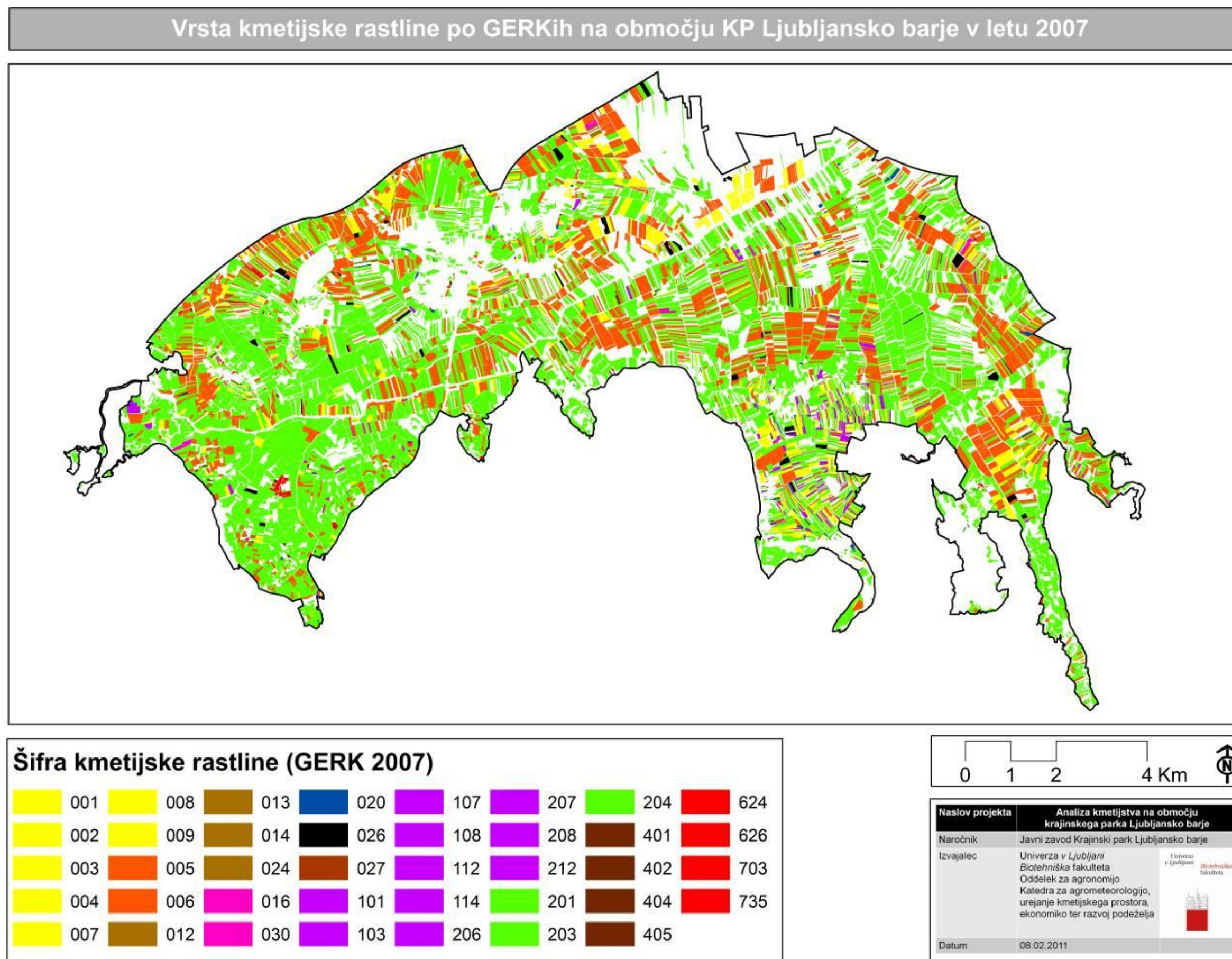
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju (1000 m ²)	Zemljišče, ki se zarašča zaradi opustitve kmetovanja ali preskromne kmetijske rabe. Pokrovnost dreves je 20-75%. Če se takšno zemljišče 20 ali več let ne uporablja za kmetijske namene, če pokrovnost dreves preseže 75% in če je premer debel več kot 10 cm, preide v gozd.
1500	Drevesa in grmičevje (1000 m ²)	Površina, porasla z drevesi in grmičevjem. Sem uvrščamo tudi obvodno zarast, če so obrečni pasovi porasli z drevjem oziroma grmovjem, ter mejice iz gozdnih dreves oziroma grmičevja.
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče (1000 m ²)	Površina, ki je npr. rigolana in pripravljena za zasaditev novih trajnih nasadov. Kmetijsko zemljišče, ki se začasno ne uporablja zaradi gradnje infrastrukture ali je neobdelano zaradi socialnih ali drugih razlogov. Kmetijsko zemljišče, na katerem je ograda za konje, prašiče ali druge živali in ni poraslo s travinjem.
2000	Gozd (2500 m ²)	Zemljišče, ki je v skladu s predpisi o gozdovih opredeljeno kot gozd.
3000	Pozidano in sorodno zemljišče (25 m ²)	Površina, na kateri so zgradbe, ceste, ki vodijo do naselij ali hiš, parkirni prostori, rudniki, kamnolomi in druga infrastruktura, ki služi za opravljanje človeških dejavnosti.
4100	Barje (5000 m ²)	Nizko ali visoko barje, ki se ne uporablja za kmetijsko rabo. Vegetacija je navadno višja kot na barjanskih travnikih in se ne kosi.
4210	Trstičje (5000 m ²)	Močvirno zemljišče, na katerem raste trstika. Na tem zemljišču ni kmetijske pridelave.
4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče (5000 m ²)	Nizko ležeča zemljišča, pogosto poplavljenjena in ves čas bolj ali manj namočena, ki se ne uporabljajo v kmetijske namene.
7000	Voda (25 m ²)	Površina pokrita s površinskimi vodami, kot so jezera, reke, potoki in jarki v katerih se nahaja voda.

Vir: MKGP, 2009 (povzeto po Ur.l. RS, št. 122/2008-5471)

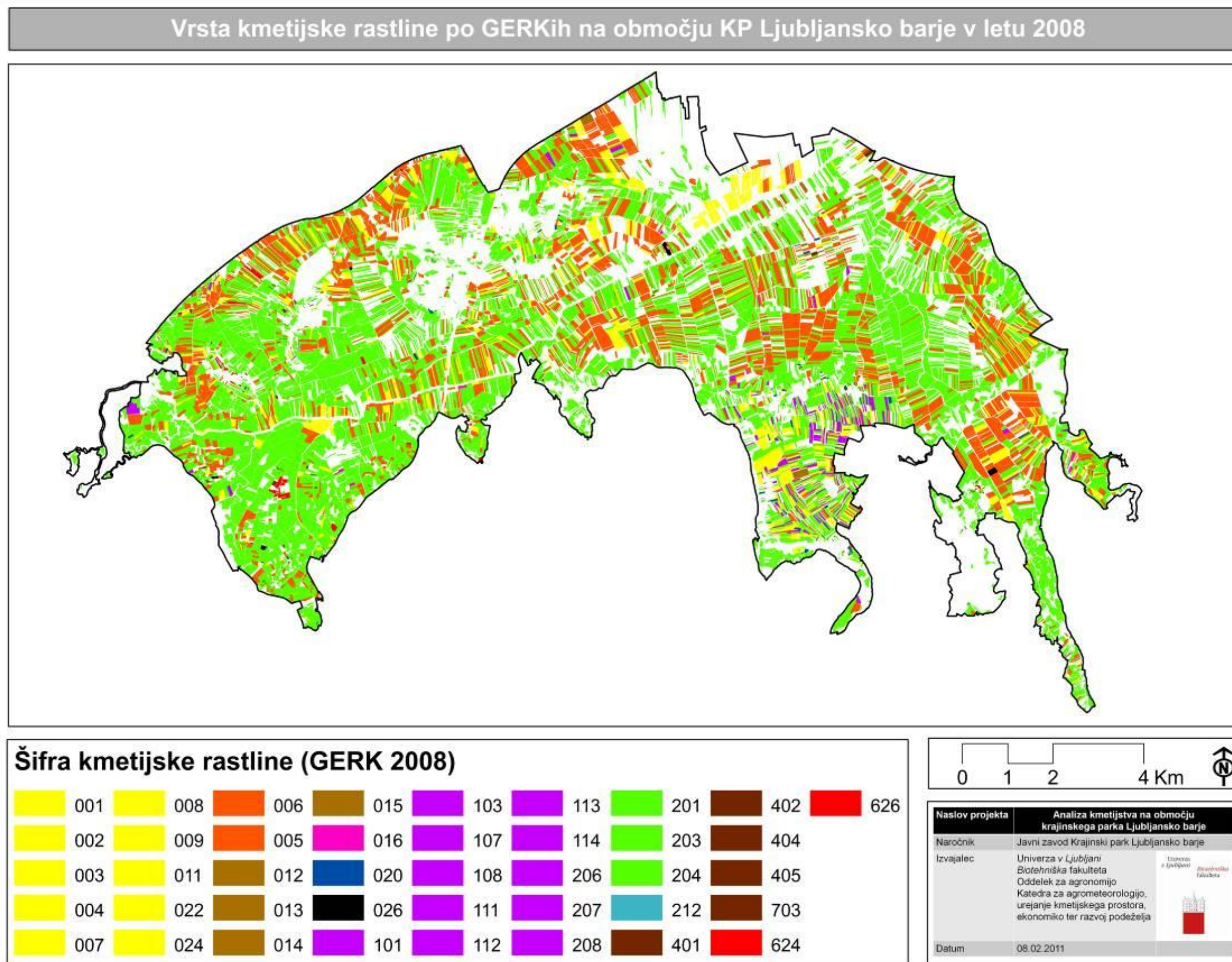
Priloga 9: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2006

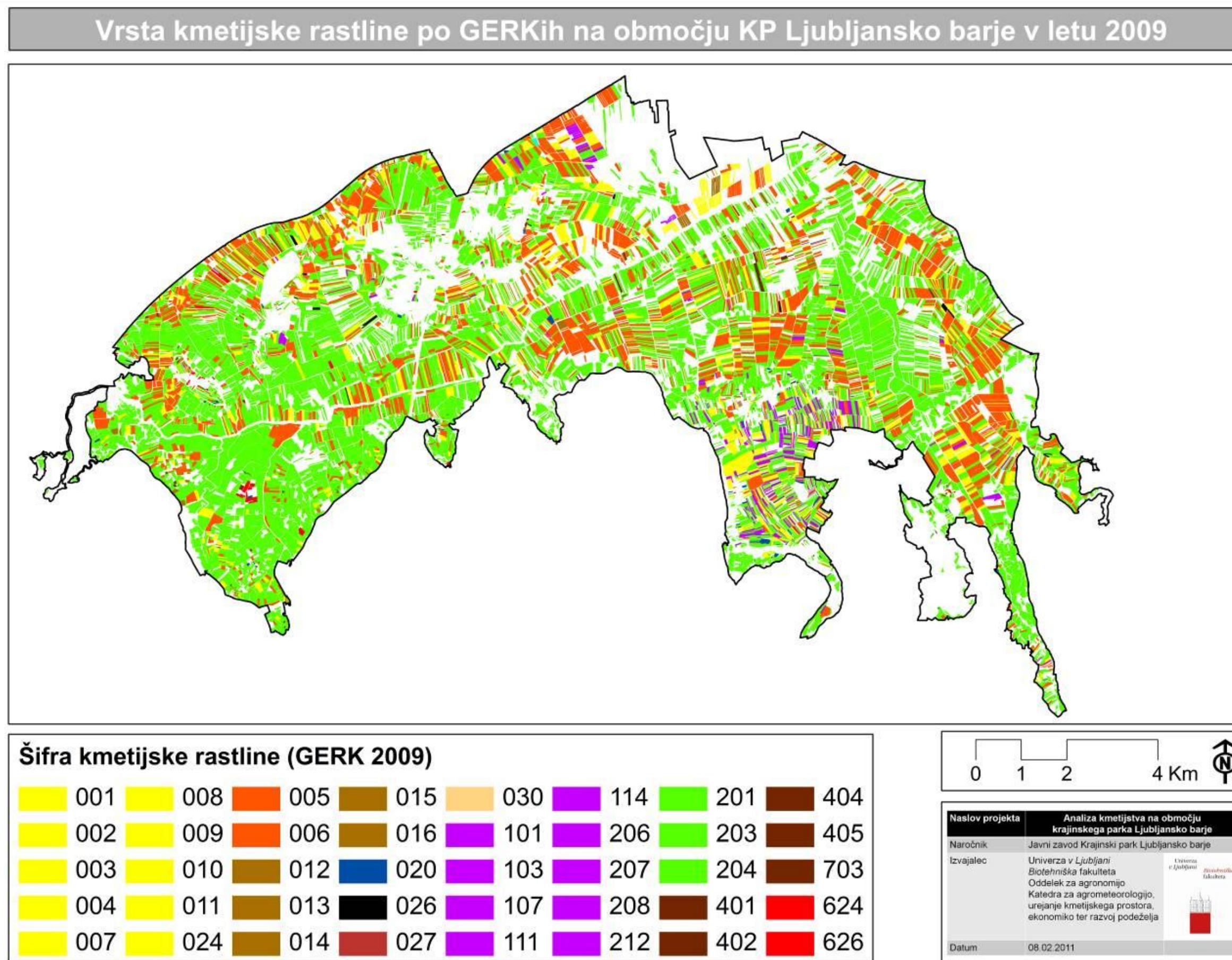
Priloga 10: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2007

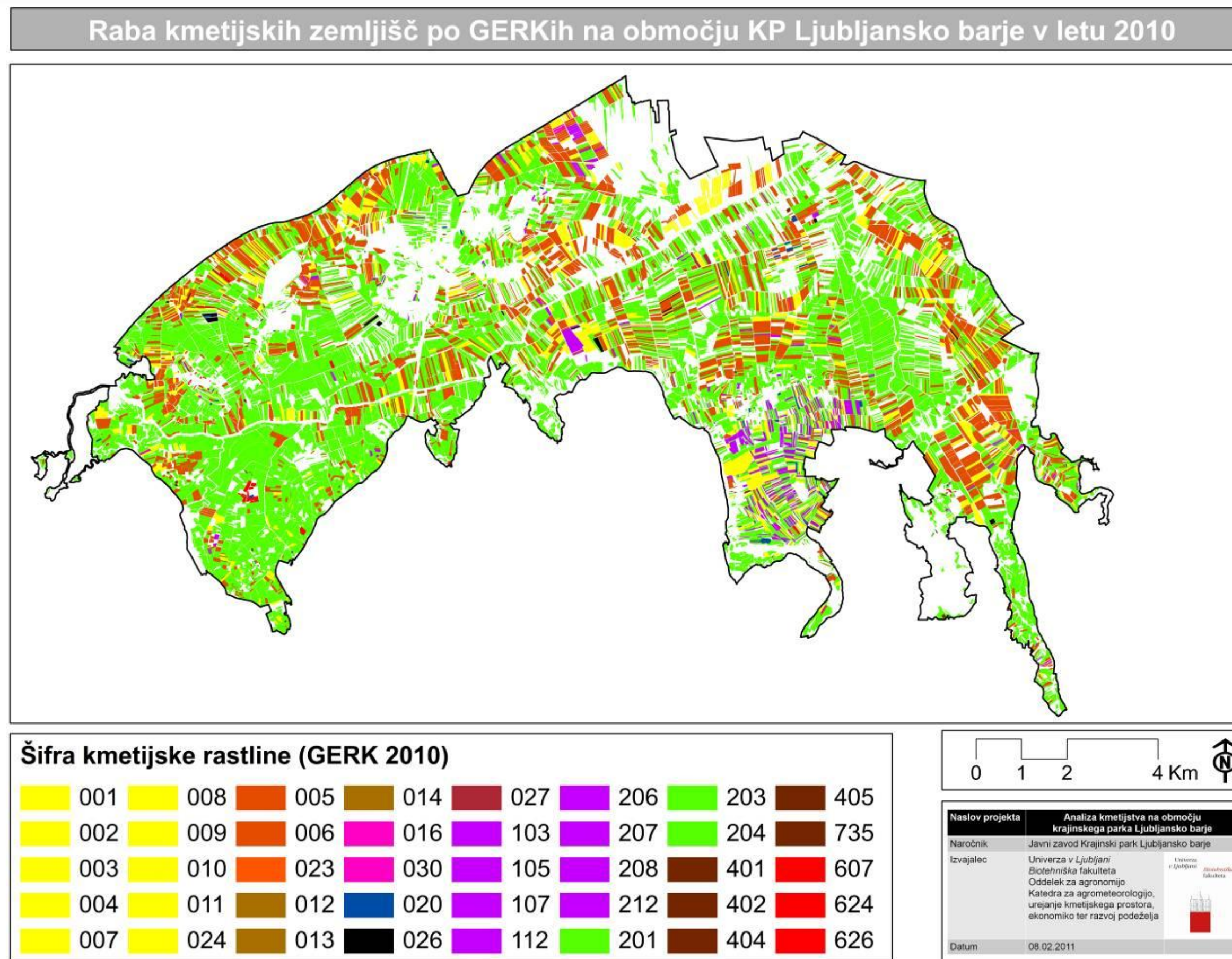
Priloga 11: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2008

Priloga 12: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2009

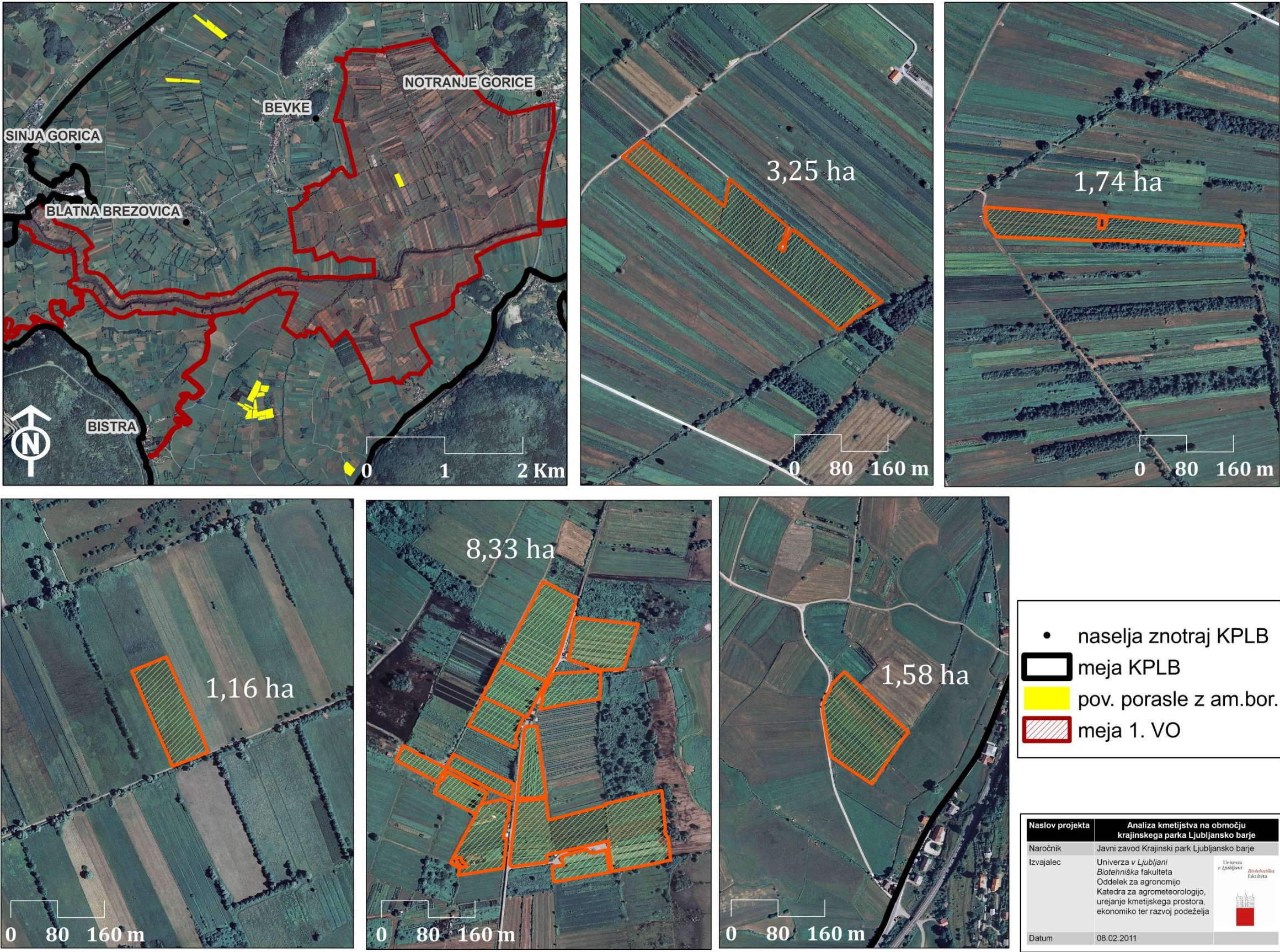

Priloga 13: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2010

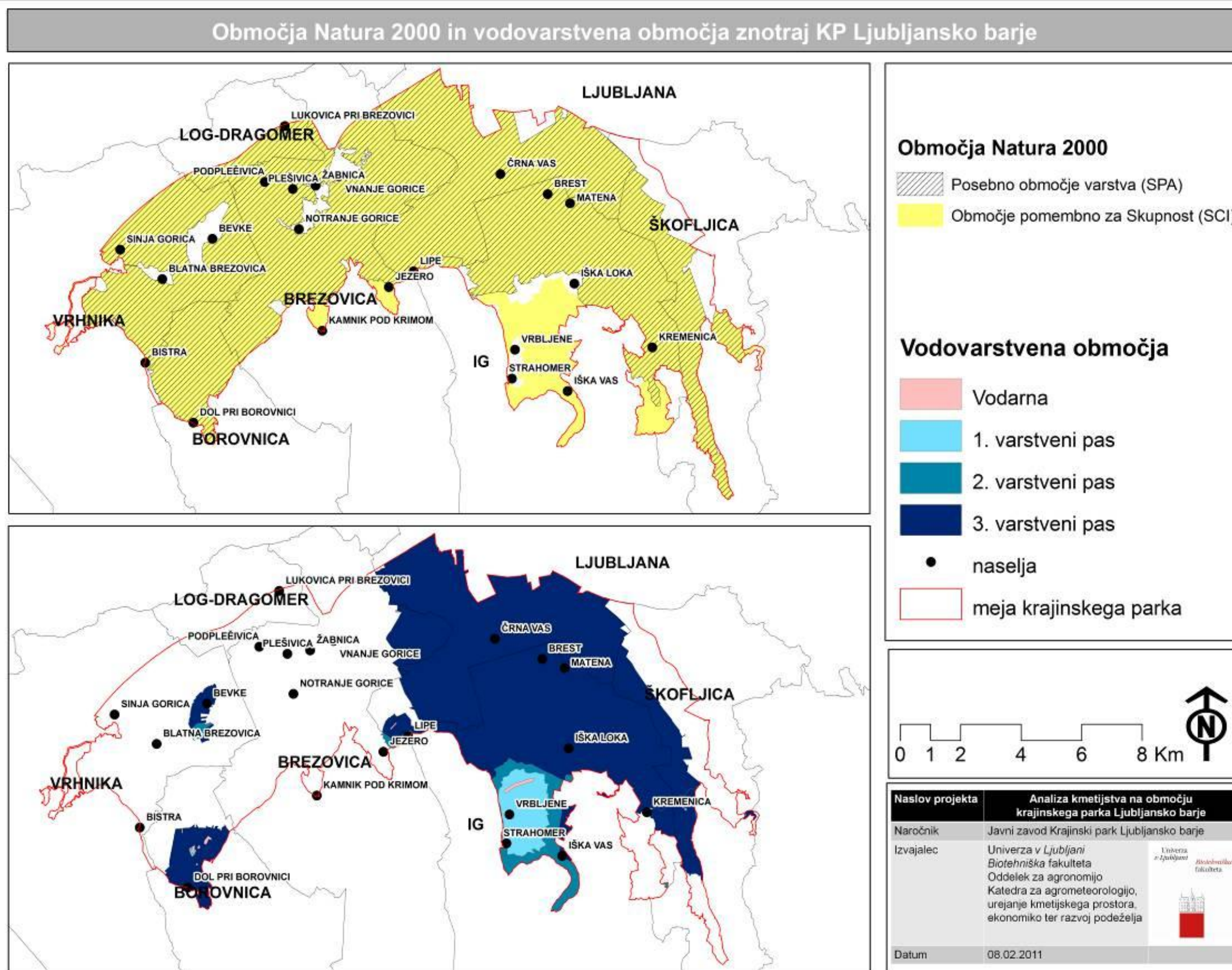

Priloga 14: Kmetijska zemljišča porasla z ameriškimi borovnicami na analiziranih GERK-ih na območju KPLB v letu 2010

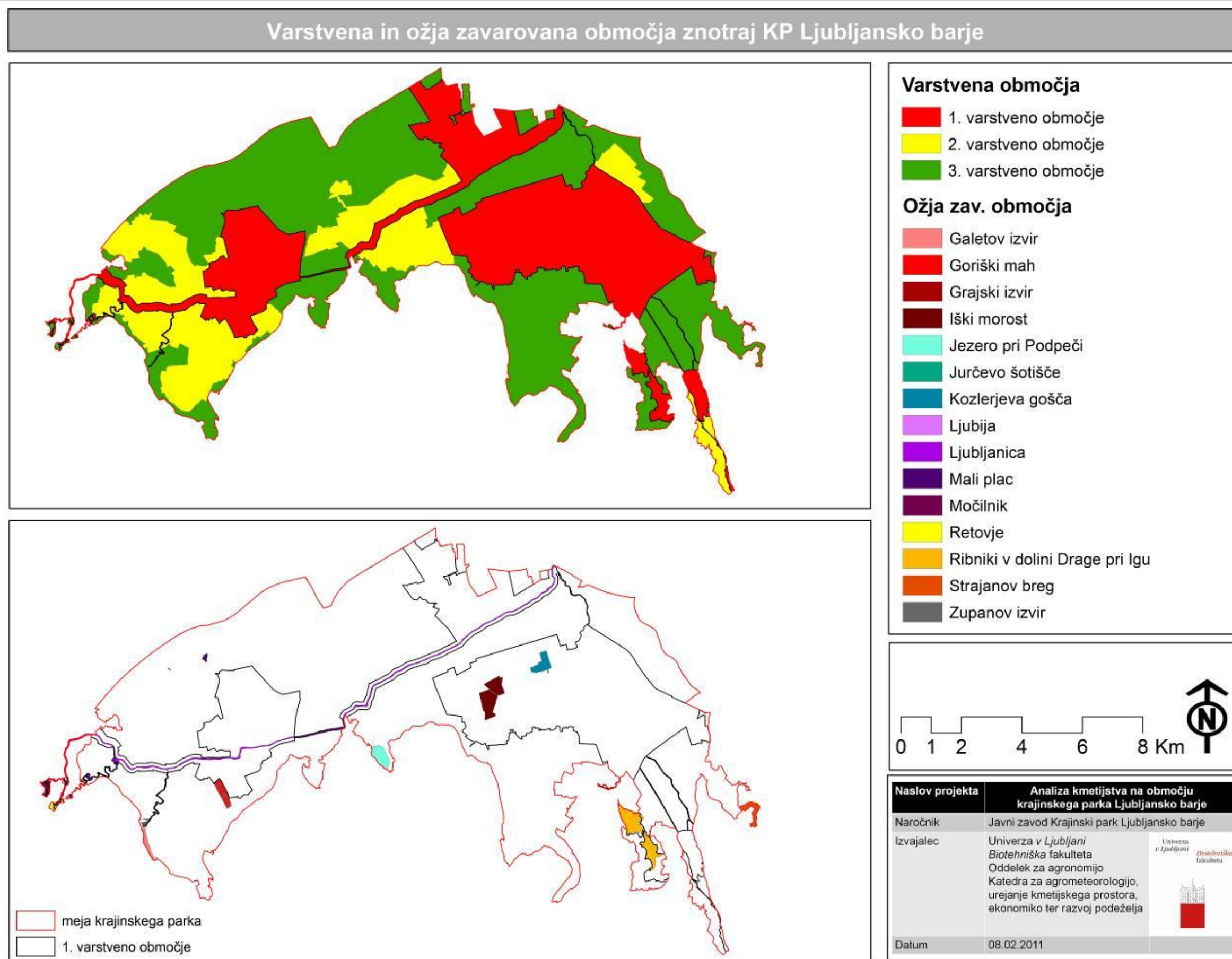
Lokacije kmetijskih zemljišč poraslih z ameriškimi borovnicami na območju KPLB v letu 2010

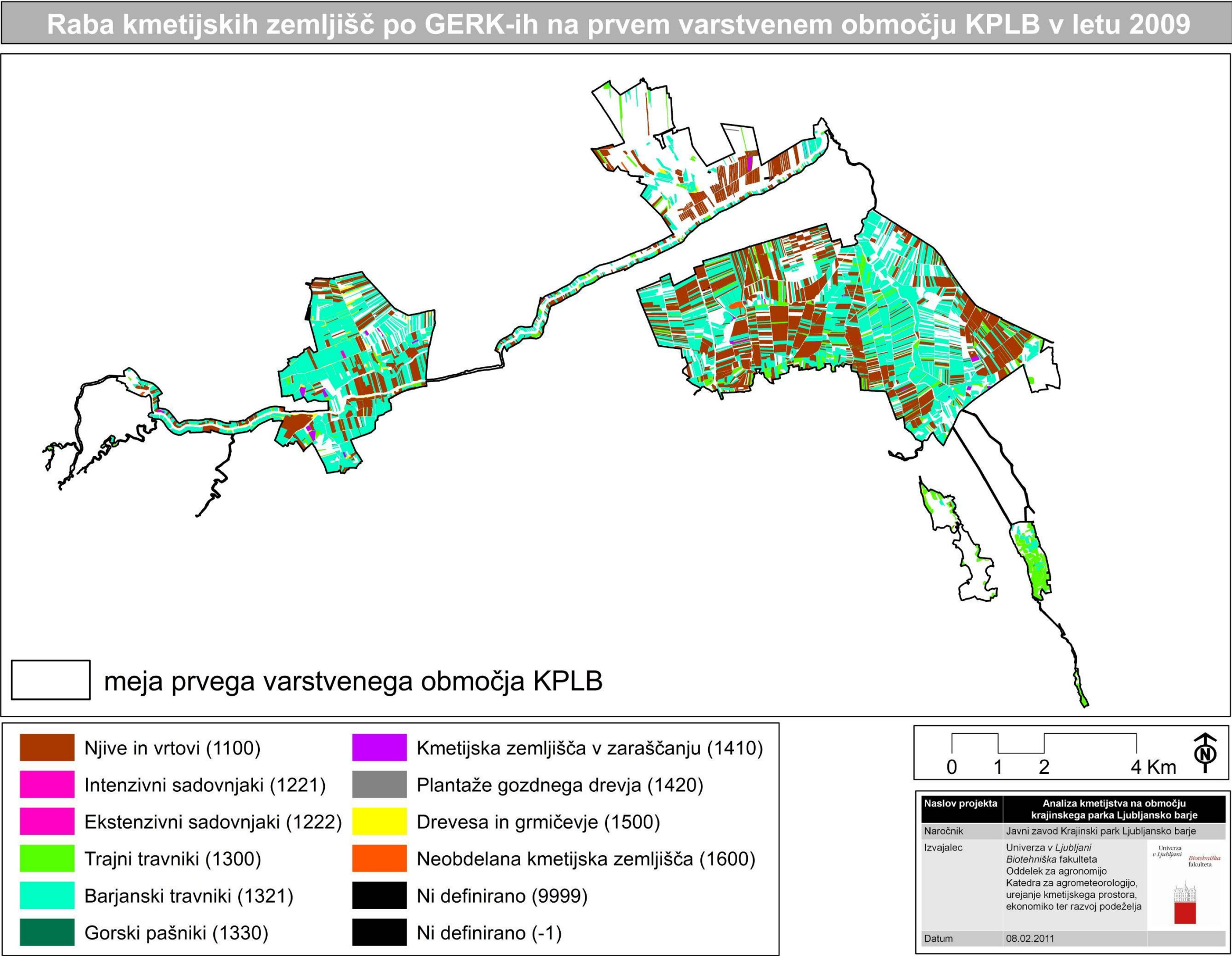
Priloga 15: Območja Natura 2000 in vodovarstvena območja na območju KPLB

Priloga 16: Varstvena območja in ožja zavarovana območja znotraj KPLB

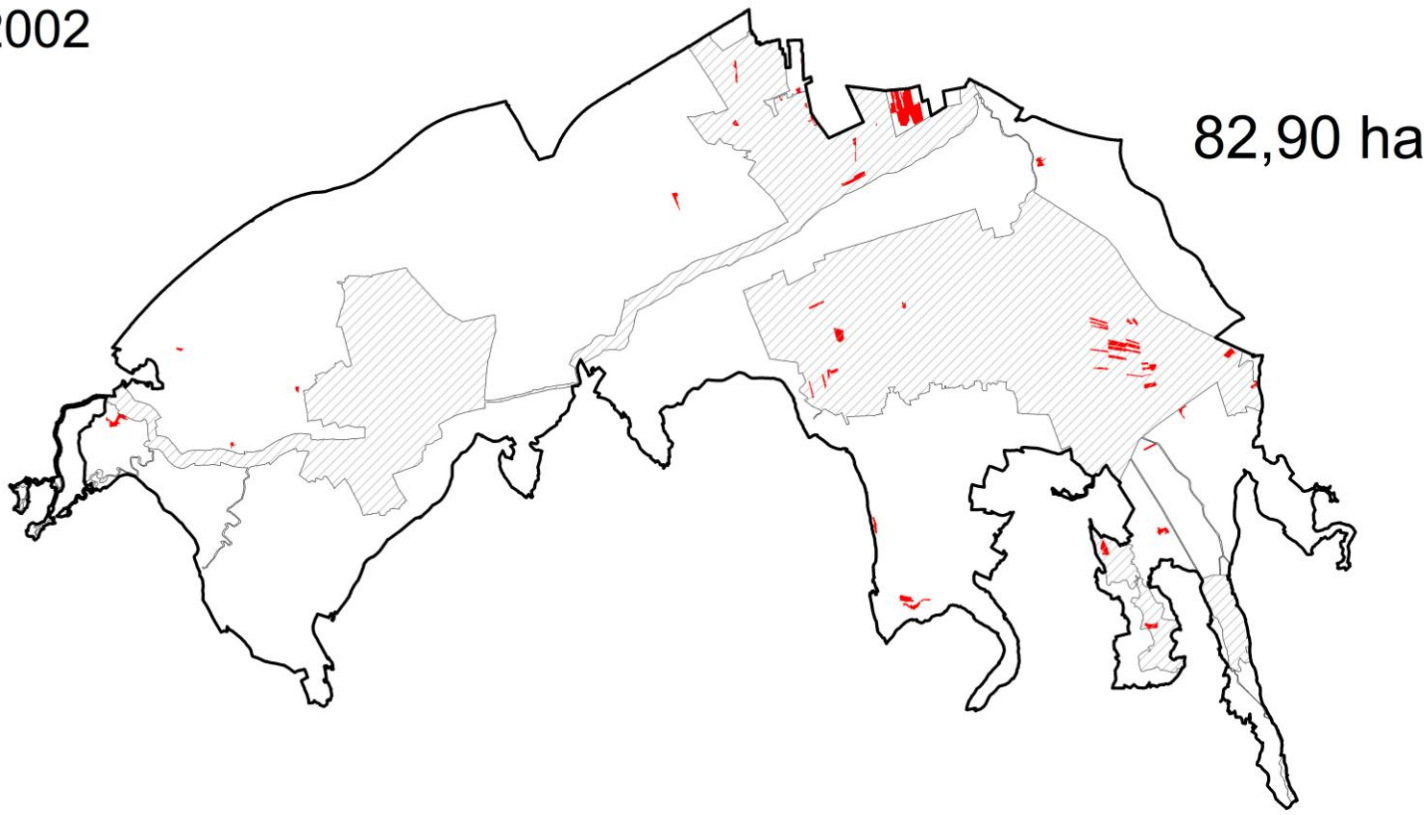
Priloga 17: Raba zemljišč po evidenci GERK v prvem varstvenem območju KPLB v letu 2009

Priloga 18: Kmetijska zemljišča v zaraščanju na območju KPLB in v 1.VO KPLB po evidenci dejanske rabe zemljišč z dne 25.01.2002 in 19.07.2011

Zemljišča v zaraščanju po evidenci dejanske rabe zemljišč na območju KPLB in znotraj 1. VO KPLB

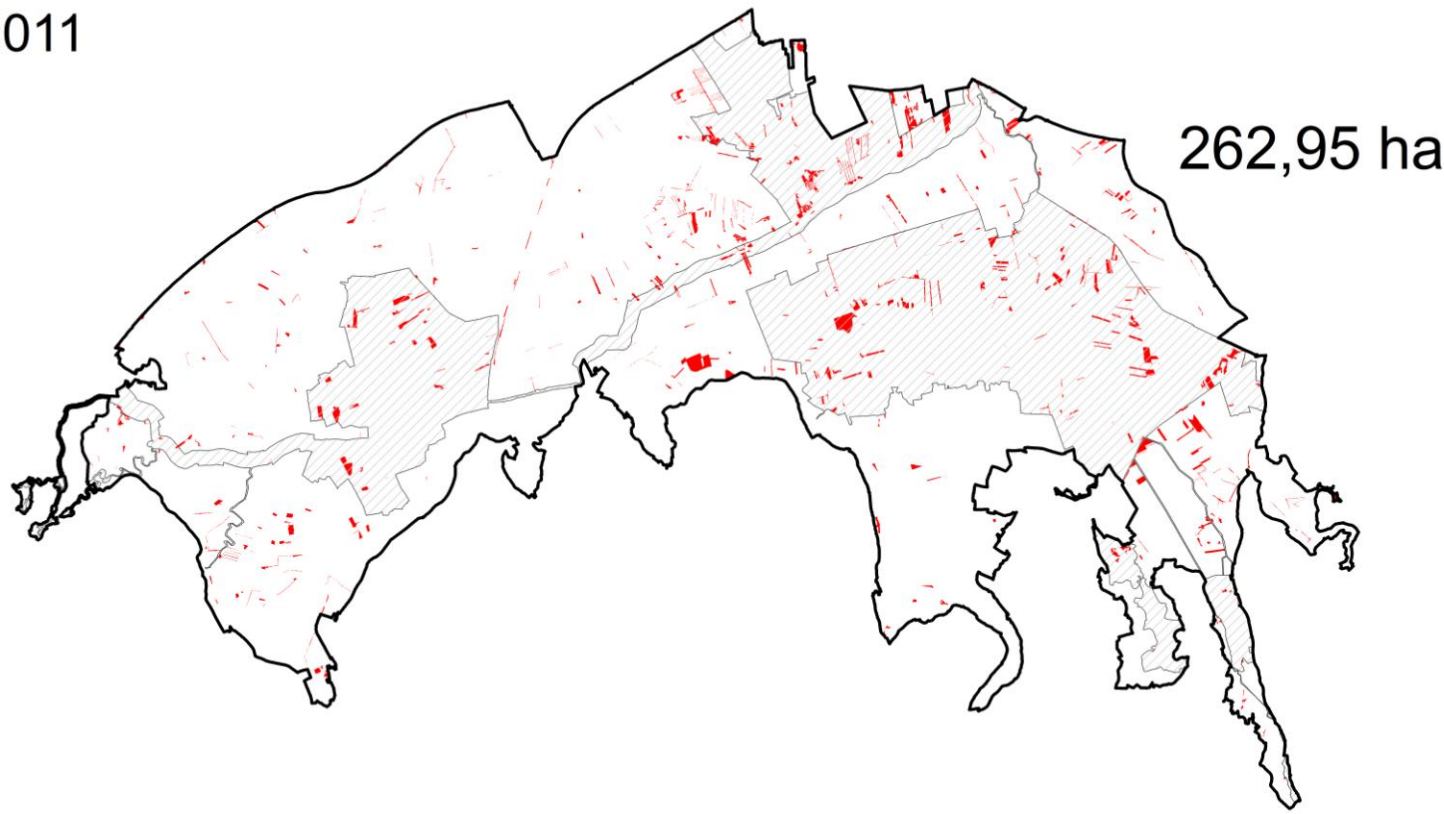
2002

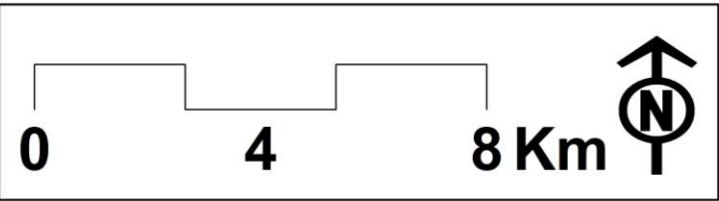
82,90 ha

- meja krajinskega parka
- meja prvega varstvenega območja
- Zemljišča v zaraščanju (1410)

2011

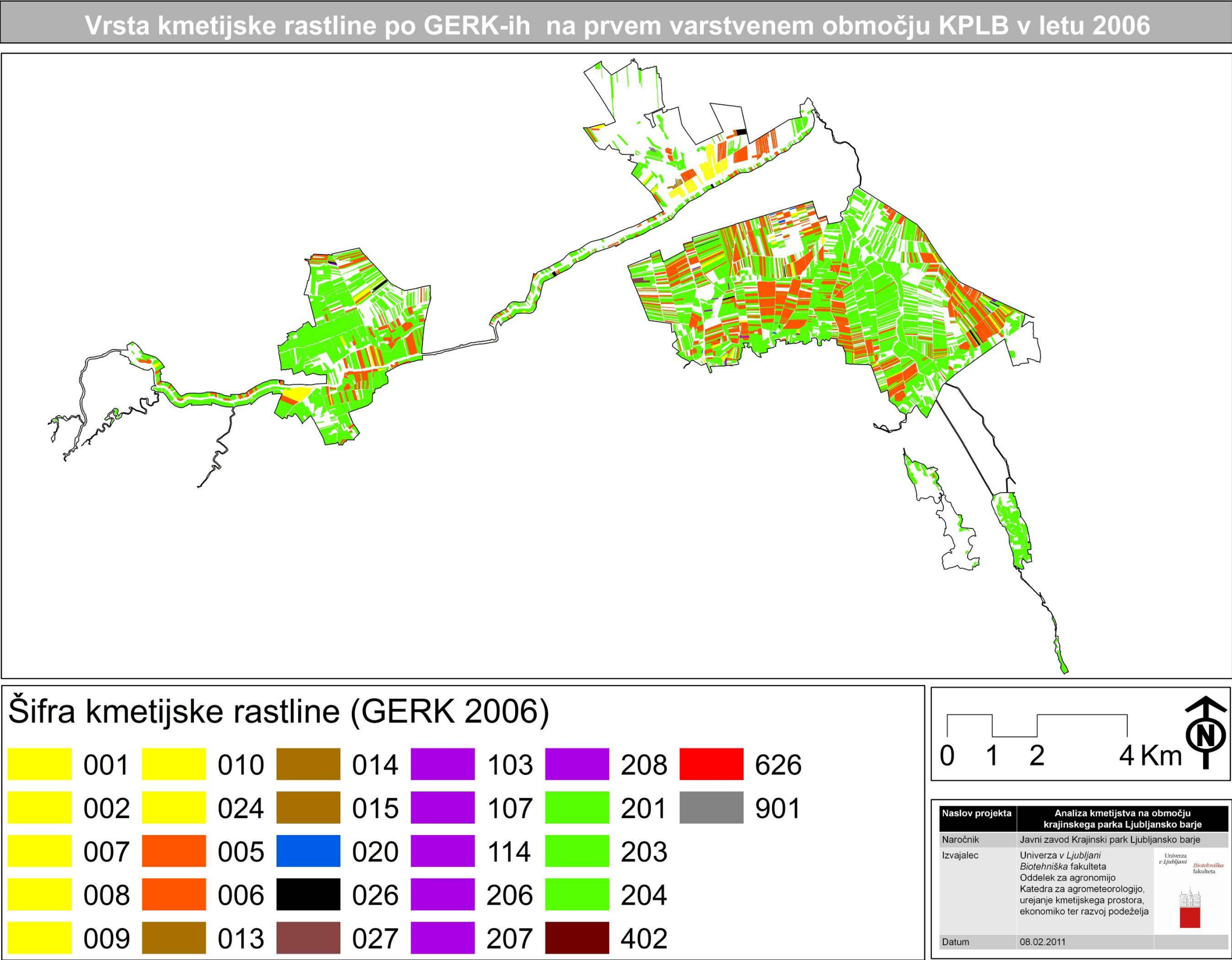

262,95 ha

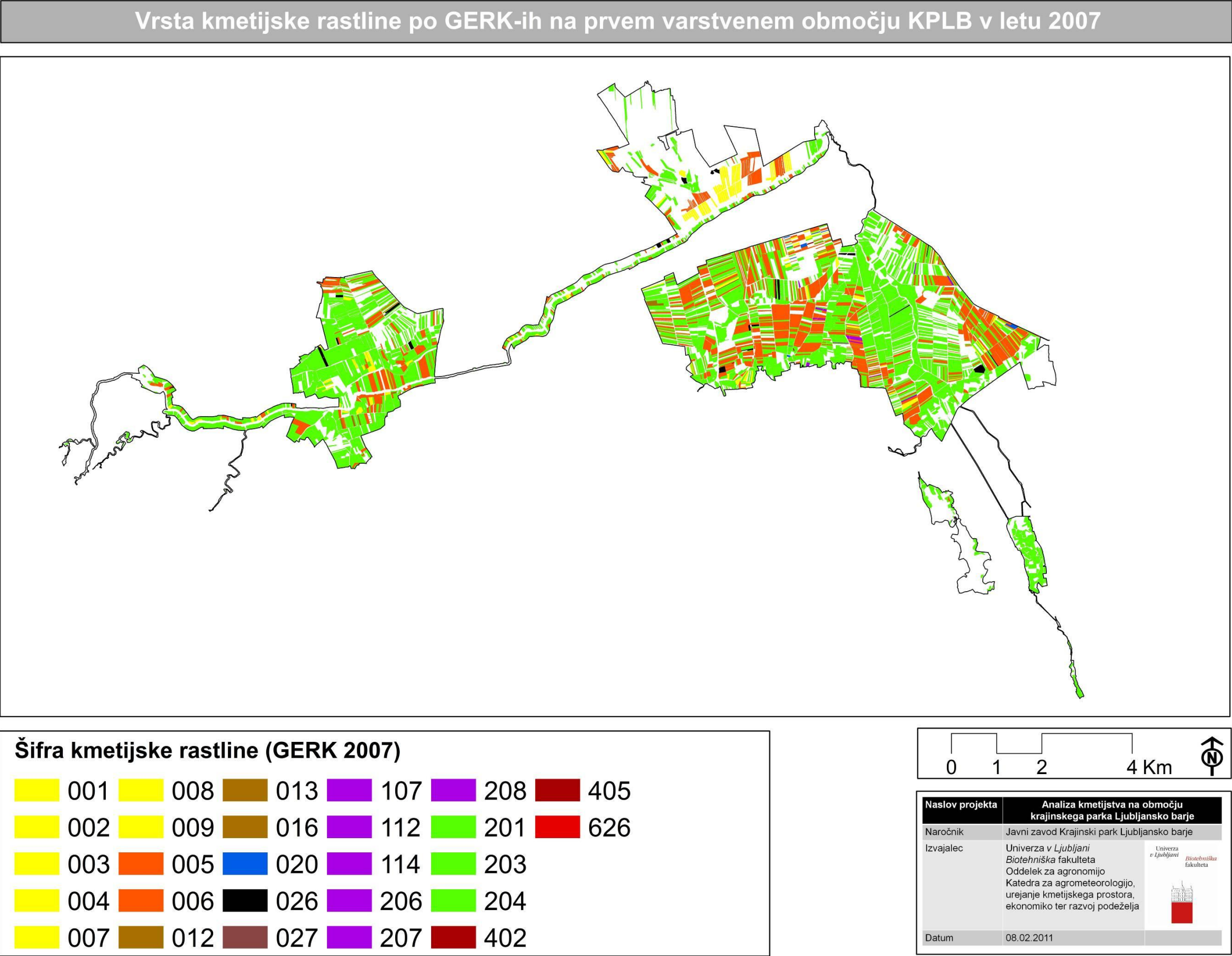

Naslov projekta	Analiza kmetijstva na območju krajinskega parka Ljubljansko barje	
Naročnik	Javni zavod Krajinski park Ljubljansko barje	
Izvajalec	Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta Oddelek za agronomijo Katedra za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora, ekonomiko ter razvoj podeželja	Univerza v Ljubljani Biotehniška fakulteta
Datum	08.02.2011	

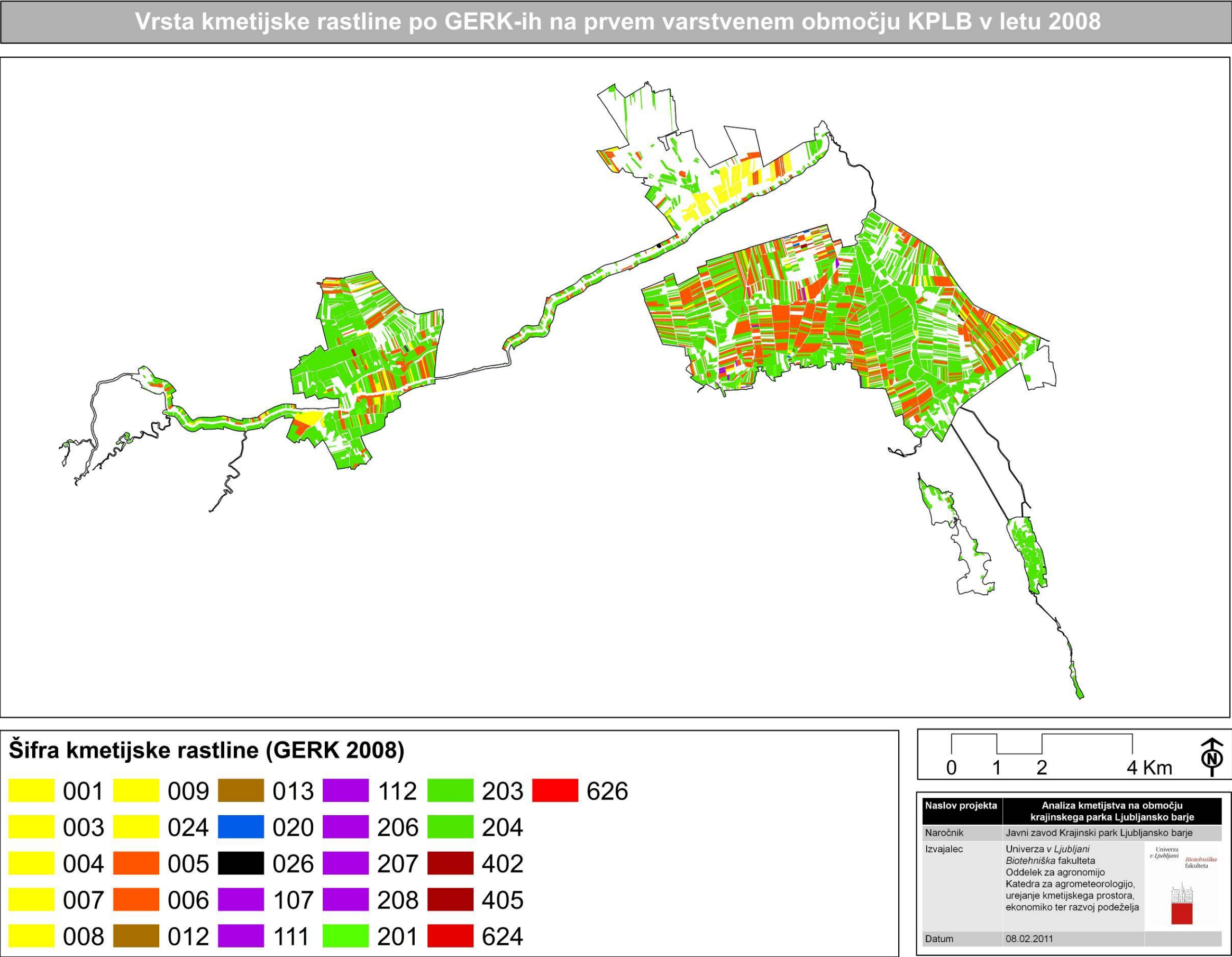
Priloga 19: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2006

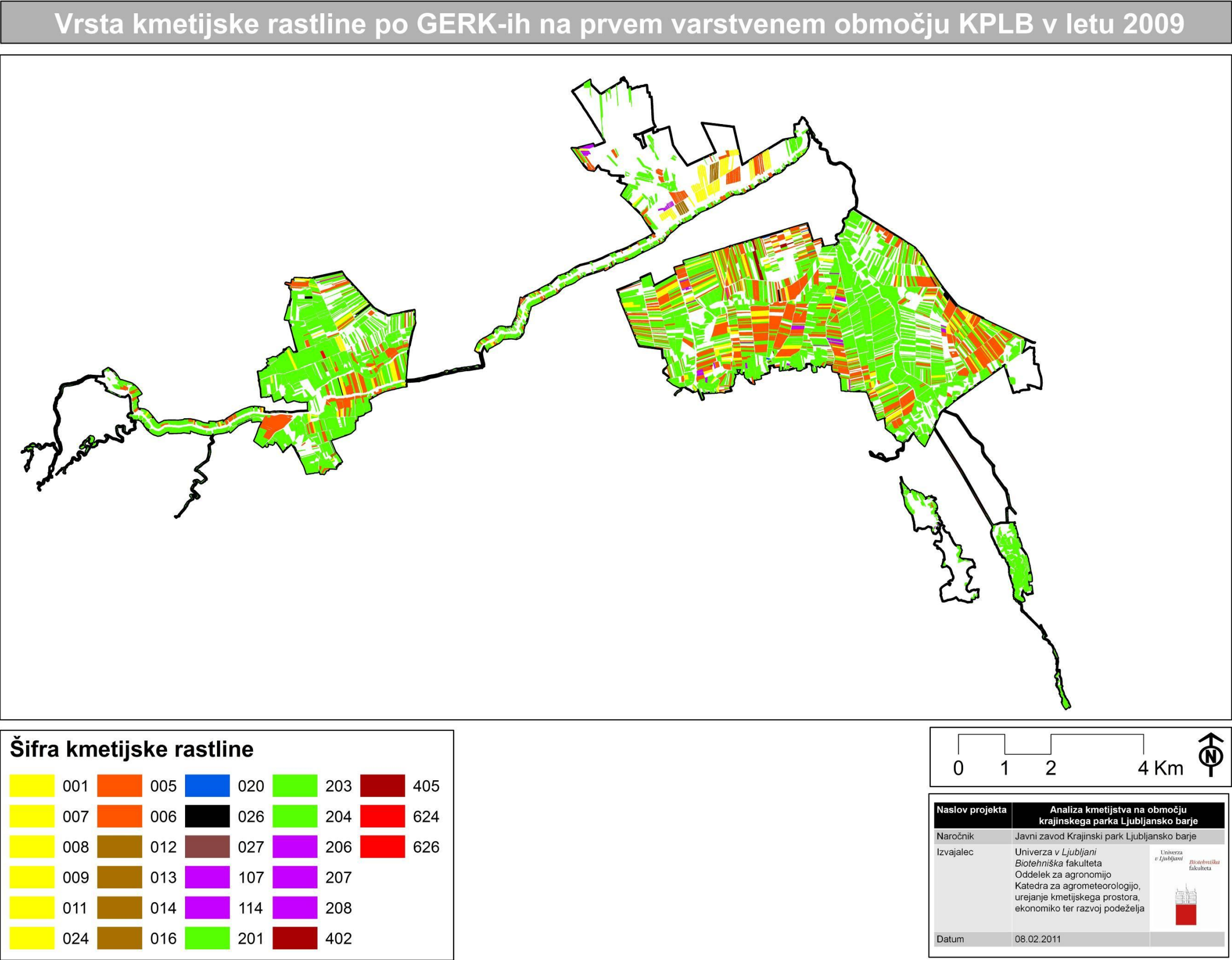
Priloga 20: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2007

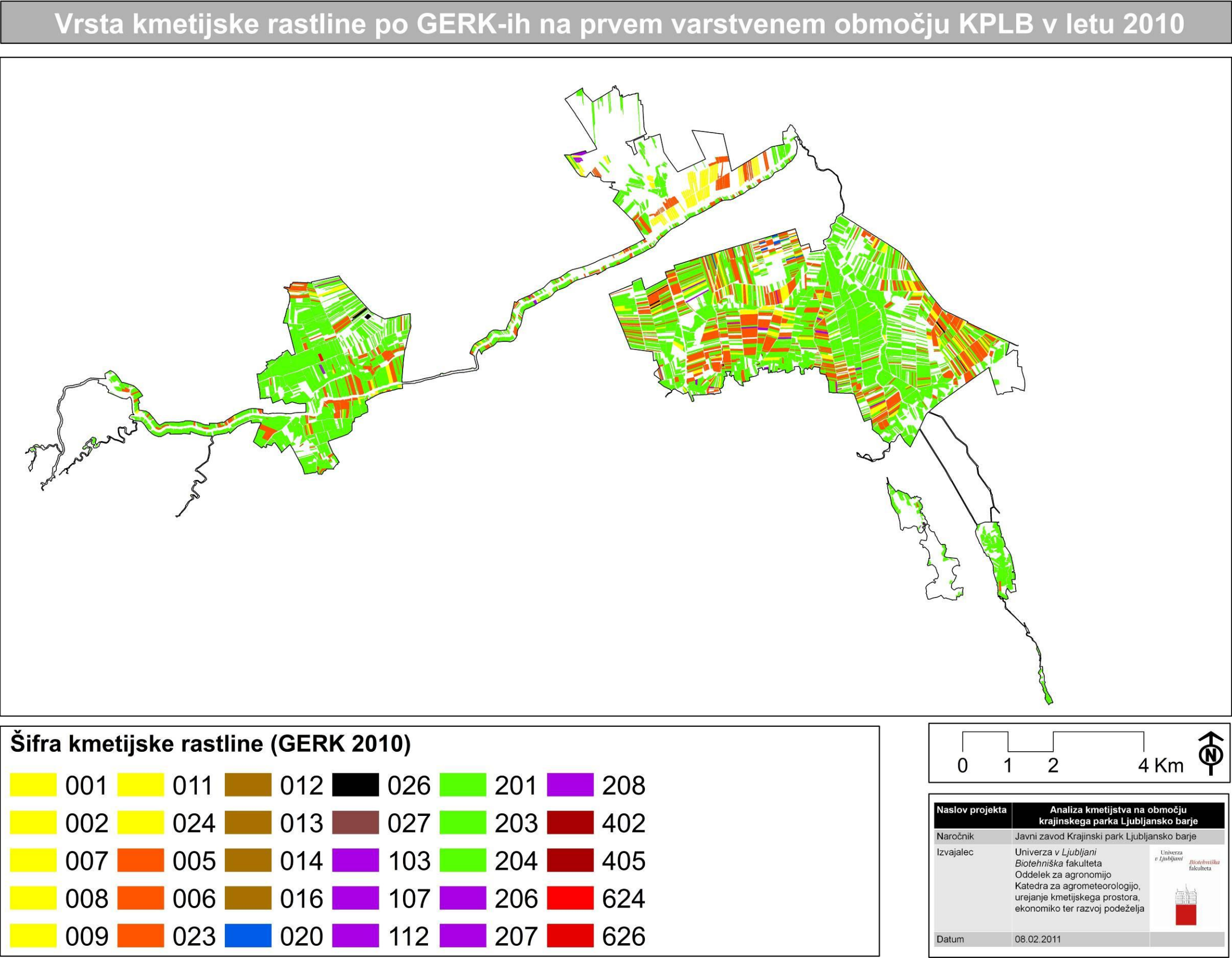
Priloga 21: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2008

Priloga 22: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2009

Priloga 23: Vrsta kmetijske kulture na analiziranih GERK-ih v 1. VO KPLB v letu 2010

Priloga 24: Shema navzkrižne skladnosti posameznih podukrepov KOP-a (Ukrep 214) na isti površini

Preglednica 1: Kombinacije podukrepov KOP-a na isti površini

		KOL	ZEL	IPL	IPS	IVG	IVR	EK	PP	PPP	S35	S50	GRB	TSA	SOR	REJ	ETA	ZVE	HAB	MET	STE	VTR	VVO	
		214-I/1	214-I/2	214-I/3	214-I/4	214-I/5	214-I/6	214-I/7	214-II/1	214-II/2	214-II/2	214-II/2	214-II/3	214-II/4	214-II/6	214-II/7	214-II/8	214-III/1	214-III/2	214-III/3	214-III/4	214-III/5	214-III/6	
KOL	214-I/1			N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N		214-I/1
ZEL	214-I/2				N	N	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	214-I/2
IPL	214-I/3	N			N	N	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N		214-I/3
IPS	214-I/4	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	214-I/4
IVG	214-I/5	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	214-I/5
IVR	214-I/6	N			N	N		N	N	N	N	N	N			N	N	N	N	N	N	N		214-I/6
EK	214-I/7	N			N	N	N		N	N		N	N			N	N		N					214-I/7
PP	214-II/1	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	214-II/1
PPP	214-II/1	N	N	N	N	N	N	N	N		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	214-II/1
S35	214-II/2	N	N	N	N	N	N		N	N		N	N		N	N	N	N	N				N	214-II/2
S50	214-II/2	N	N	N	N	N	N		N	N			N		N								N	214-II/2
GRB	214-II/3	N			N	N	N	N	N	N	N			N									N	214-II/3
TSA	214-II/4	N	N	N	N	N	N	N	N	N			N			N	N	N	N	N	N	N		214-II/4
SOR	214-II/6								N	N	N		N			N		N	N	N	N	N		214-II/6
REJ	214-II/7	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N		N	N	N	N	N	N		214-II/7
ETA	214-II/8	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N			N	N	N	N	N		214-II/8
ZVE	214-III/1	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N			N		N	N	N	N	214-III/1
HAB	214-III/2	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N	N	N	N		N	N	N	N	214-III/2
MET	214-III/3	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N	N	N	N	N		N	N	N	214-III/3
STE	214-III/4	N	N	N	N	N	N	N	N	N				N	N	N	N	N	N	N		N	N	214-III/4
VTR	214-III/5	N	N	N	N	N	N		N	N				N	N	N	N	N	N	N	N		N	214-III/5
VVO	214-III/6				N				N	N								N	N	N	N	N		214-III/6
		214-I/1	214-I/2	214-I/3	214-I/4	214-I/5	214-I/6	214-I/7	214-II/1	214-II/1	214-II/2	214-II/2	214-II/3	214-II/4	214-II/6	214-II/7	214-II/8	214-III/1	214-III/2	214-III/3	214-III/4	214-III/5	214-III/6	

N: Kombinacija ni možna
□: Kombinacija je možna

Podukrepi KOP-a:

KOL Ohranjanje kolobarja
ZEL Ozelenitev njivskih površin
IPL Integrirano poljedelstvo
IPS Integrirano sadjarstvo
IVG Integrirano vinogradništvo
IVR Integrirano vrtnarstvo
EK Ekološko kmetovanje
PP Planinska paša brez pastirja

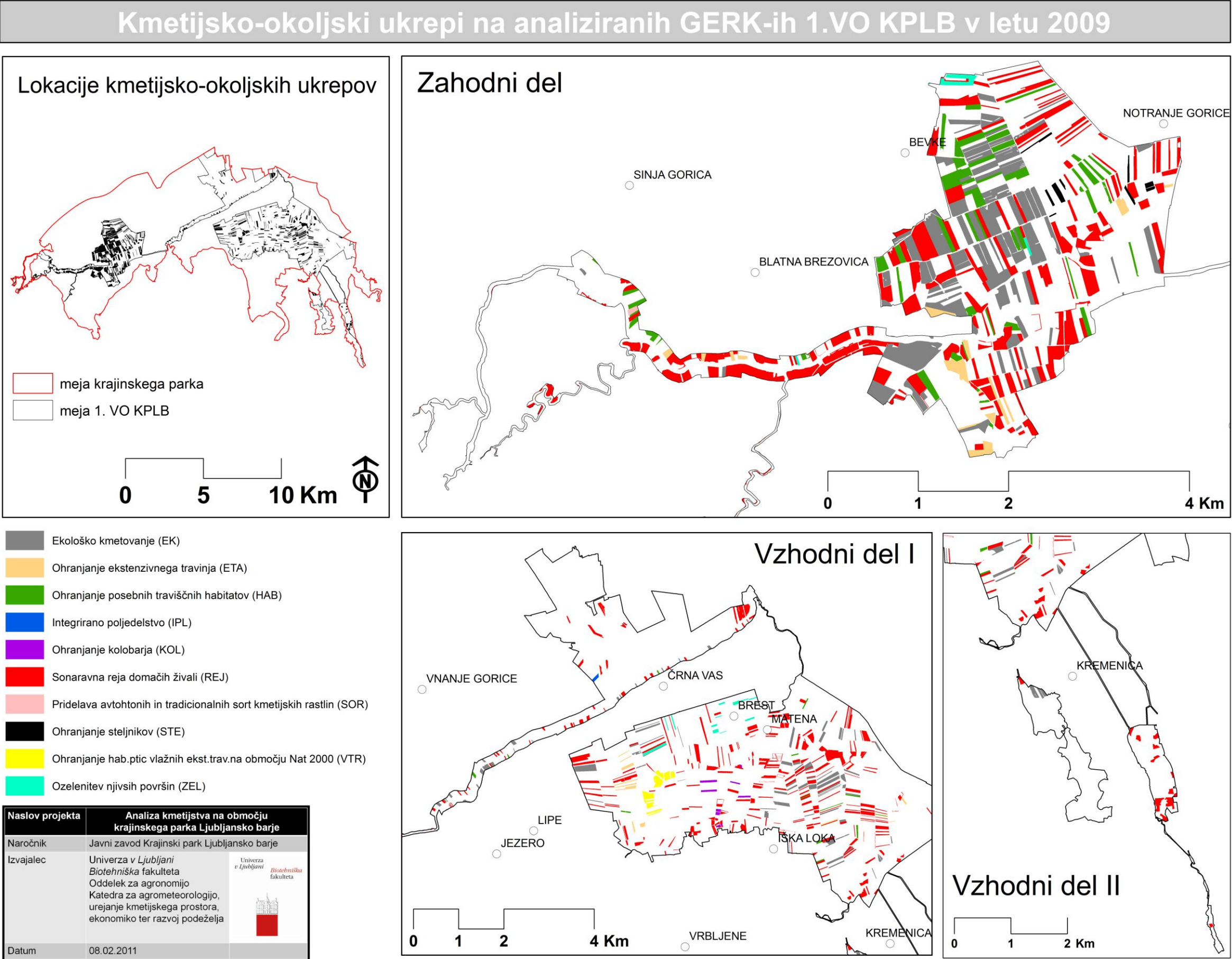
KPLB: 17 podukrepov → 51 različnih kombinacij podukrepov

PPP Planinska paša s pastirjem
S35 Košnja strmih travnikov z nagibom 35-50 odstotkov
S50 Košnja strmih travnikov z nagibom nad 50 odstotkov
GRB Košnja grbinastih travnikov
TSA Travniki s sadovnjaki
SOR Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin
REJ Sonaravna reja domačih živali
ETA Ohranjanje ekstenzivnega travinja

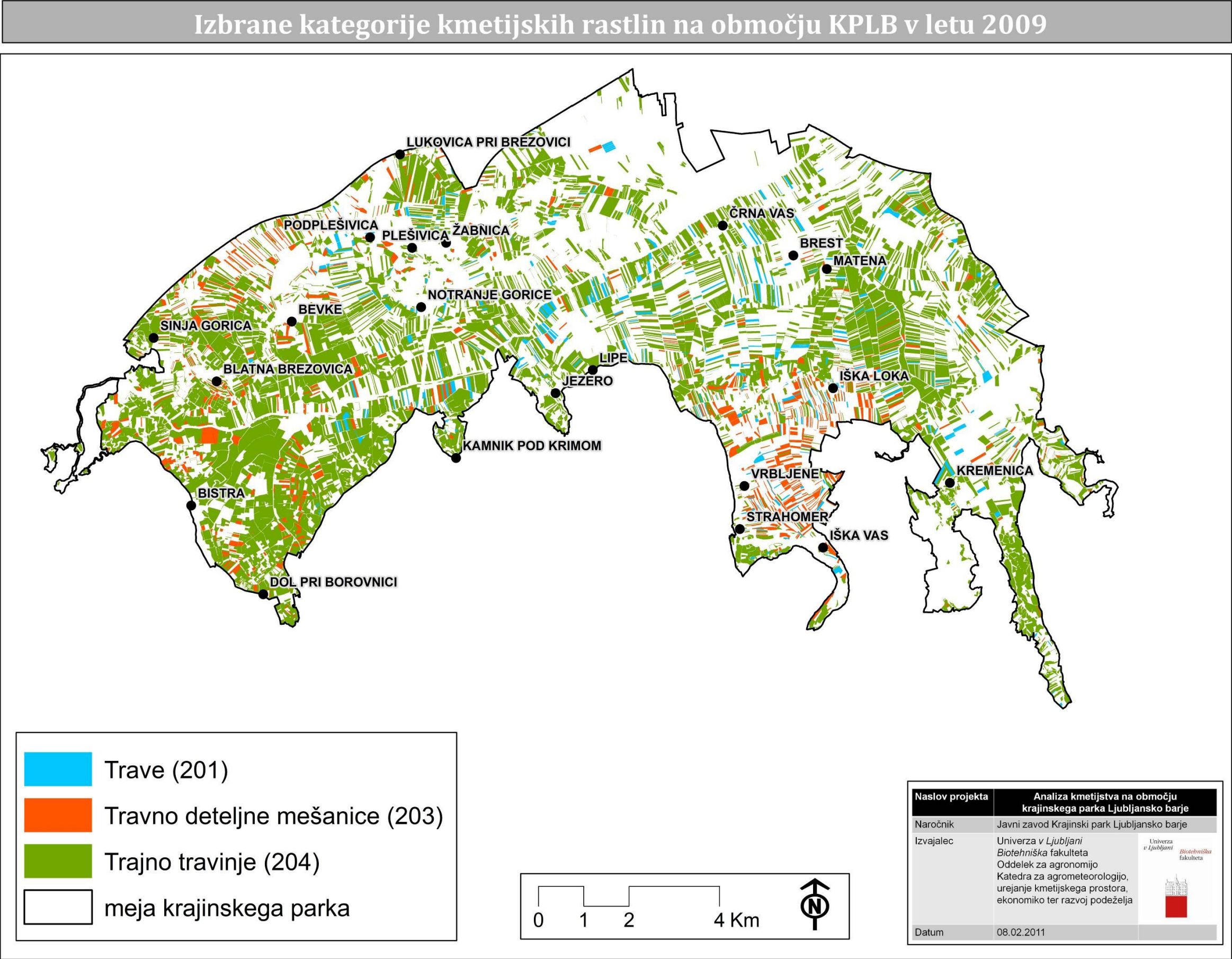
ZVE Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri
HAB Ohranjanje posebnih travniških habitatov
MET Ohranjanje travniških habitatov metuljev
STE Ohranjanje stelnikov
VTR Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000
VVO Pokritost tal na vodovarstvenem območju

Vir: Uradni list RS, št. 11/13.2.2009/339

Priloga 25: Površine na katerih so se v letu 2009 po evidenci GERK na 1. VO KPLB uveljavljali kmetijsko-okoljski ukrepi

Priloga 26: Površine izbranih kategorij kmetijskih kultur (201, 203 in 204) na območju KPLB, na katerih so se v letu 2009 izvajali kmetijsko-okoljski ukrepi

Priloga 27: Površine izbranih kategorij kmetijskih kultur (201, 203 in 204) na 1.VO KPLB, na katerih so se v letu 2009 izvajali kmetijsko-okoljski ukrepi

